

Ενάντια στα Μεταλλεία Χρυσού

Ανοιχτό συντονιστικό Θεσσαλονίκης
ενάντια στα μεταλλεία χρυσού

**Ενάντια
στα μεταλλεία χρυσού**

Το έντυπο «έναντια στα μεταλλεία χρυσού» τυπώθηκε στην πόλη της Θεσσαλονίκης τον Σεπτέμβριο του 2012 σε 1500 αντίτυπα και αφιερώνεται σε όλες και όλους που αγωνίζονται ενάντια στην φύση την λεηλασία.

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή	7
2	Τι είναι το Ανοιχτό Συντονιστικό Θεσσαλονίκης ενάντια στα μεταλλεία χρυσού	15
2.1	Ποιοι είμαστε	17
2.2	Αγώνας ενάντια στα μεταλλεία χρυσού	17
2.3	Δραστηριότητα του Ανοιχτού Συντονιστικού Θεσσαλονίκης ενάντια στα μεταλλεία χρυσού	18
2.4	Δομή και διαδικασίες συναπόφασης του Ανοιχτού Συντονιστικού	21
2.5	Ενάντια στα Μεταλλεία Χρυσού	23
2.5.1	Fast track – γρήγορος δρόμος προς τα πού;	23
2.5.2	Τι είναι αυτή η περίφημη ανάπτυξη;	24
2.5.3	Από το όραμα της ευμάρειας στον εκβιασμό της κρίσης	25
2.5.4	Εμπόρευμα χρυσός	27
2.5.5	Συλλογικές λύσεις ενάντια στον καπιταλισμό της καταστροφής	28
3	Ιστορική αναφορά	31
3.1	Εισαγωγή	33
3.2	Αρχαιότητα	34
3.3	Ρωμαϊκοί και Βυζαντινοί χρόνοι	36
3.4	Οθωμανική αυτοκρατορία	36
3.5	Γάλλο-Οθωμανική εταιρεία	38
3.6	ΑΕΕΧΠ&Λ και Μποδοσάκης	39

3.7	ΑΕΕΧΠ&Λ και ΜΕΤΒΑ	42
3.8	TVX – TVX HELLAS	43
3.8.1	Μεταπώληση των μεταλλείων στην TVX	43
3.8.2	Οι πρώτες απόπειρες μεταλλουργικής δραστηριότητας και τοπικές αντιστάσεις	45
3.8.3	Ακύρωση έργου από το ΣΤΕ	56
3.8.4	Σύντομος σχολιασμός	61
3.9	Ιστορικό 2003-2012	64
4	Περιβαλλοντικές επιπτώσεις	83
4.1	Γενικά	85
4.2	Το σύστημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης	87
4.3	Καταστροφή του δασικού οικοσυστήματος (χλωρίδας-πανίδας)	89
4.4	Επιβάρυνση του υδροφόρου ορίζοντα	90
4.5	Ατμοσφαιρική ρύπανση	92
4.6	Εμπλουτισμός, κυάνωση, μεταλλουργία	93
4.7	Επεκτάσεις εξόρυξης	96
4.8	Λιμενικά έργα - Θαλάσσιο περιβάλλον	96
4.9	Ατυχήματα, αστοχίες, ακραία φαινόμενα	97
4.10	Υγεία	97
4.11	Αποχαρακτηρισμός από μεταλλευτική περιοχή - αποκατάσταση βλαβών στο φυσικό περιβάλλον Παράρτημα: Ενστάσεις στη Μελέτη Περιβαλλοντικών	98
4.12	Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών εγκαταστάσεων της εταιρείας «Ελληνικός Χρυσός Α.Ε.Μ.Β.Χ.» στη Χαλκιδική	99
5	Ατυχήματα μεταλλευτικών δραστηριοτήτων	113
5.1	Εισαγωγή	115
5.2	Ορυχείο στο νησί Marinduque, Φιλιππίνες	116
5.3	Ορυχείο Αχάφο, Γκάνα, Δυτική Αφρική	117
5.4	Εργοστάσιο επεξεργασίας αλουμινίου, Ουγγαρία	119

5.5	Ορυχείο στην επαρχία Fujian, ανατολική Κίνα	120
5.6	Μεταλλείο στη Baia Mare, Ρουμανία	121
5.7	Ορυχείο στη Ok Tedi, Παπούα Νέα Γουινέα	123
5.8	Ορυχείο στη Cajamarca, Περού	124
6	Παγκόσμιες αντιστάσεις ενάντια σε μεταλλεία	127
6.1	Εισαγωγή	129
6.2	Krumongrad, Βουλγαρία	130
6.3	Rosia Montana, Ρουμανία	131
6.4	Μεταλλείο El Dorado, Ελ Σαλβαδόρ	132
6.5	Μεταλλείο Pascua Lama, σύνορα Χιλής-Αργεντινής	133
6.6	Malku Khota, Βολιβία	135
6.7	Μεταλλείο χρυσού Conga, Περού	137
6.8	Περιφέρεια Ancash, Περού	139
6.9	Περιφέρεια Famatina, Αργεντινή	140
6.10	Ovacik, Çamköy, Πέργαμος, Τουρκία	143
6.11	Lambu, Bima, Ινδονησία	146
6.12	Pangua Mine, Παπούα-Νέα Γουινέα	146
6.13	Ok Tedi Mine	148
6.14	Ramu Nickel Mine Project	149
7	Κάτω από το ηφαιστείο: κρίση και χρυσός στη Βόρεια Ελλάδα, του George Caffentzis	151
8	Φασισμός, κρίση και μεγάλα έργα, του Anselm Jappe	157
9	Ενάντια στα μεταλλεία σε Κρούσσια-Πάικο (Κιλκίς), του Μετώπου ενάντια στα μεταλλεία σε Κρούσσια-Πάικο	169
10	Ενάντια στα μεταλλεία Ροδόπης-Έβρου, της Διανομαρχιακής Επιτροπής Ροδόπης-Έβρου κατά της εξόρυξης και μεταλλουργίας χρυσού	175
11	Ενάντια στους απολογητές της ανάπτυξης, της πρωτοβουλίας ενάντια στις βλαπτικότητες	183

1. Εισαγωγή

1. Εισαγωγή

Δεν θα περάσουν!

«Στάθηκα μπροστά από μια διμοιρία των ΜΑΤ. Άοπλος και εκτεθειμένος τους κοιτούσα κατευθείαν στα μάτια. Εκείνη τη στιγμή αναρωτιόμουν πώς μπορούν να παίζουν αυτό το ρόλο. Έλεγα μέσα μου, είναι δυνατόν να με χτυπήσουν έτσι όπως κάθομαι απλά και τους κοιτάζω; Την ίδια στιγμή ένας από αυτούς σήκωσε τον εκτοξευτή φωτοβολίδων και με σημάδεψε στο πρόσωπο. Δεν το πίστευα ότι μπορούσε να το κάνει, μέχρι που άκουσα τη φωτοβολίδα να σφυρίζει ξυστά δίπλα στο αυτί μου. Συνειδητοποίησα ότι στα μάτια τους εγώ ήμουν ο εχθρός.»

μαρτυρία κατοίκου από τη «Μάχη των Σκουριών»,
Κυριακή 5 Αυγούστου 2012

«Κίτρινο διάβολο» αποκαλούσαν τον χρυσό οι ιθαγενείς της ηπείρου που ονομάστηκε Αμερική κι έτρεχαν να κρυφτούν στα δάση για να γλυτώσουν από τους κονκισταδόρες που ξεκοίλιαζαν άνδρες, γυναίκες και παιδιά για να βρουν το μυθικό Eldorado. Με μια πρωτοφανή επίδειξη διεστραμμένου χιούμορ, αντίστοιχου με αυτού που αποκαλεί τα ρατσιστικά πογκρόμ «Επιχείρηση Ξένιος Ζεός», Eldorado ονομάζεται μια από τις εταιρείες που θέλουν να εξαφανίσουν τα δάση, να ξεκοιλιάσουν τα βουνά, να μολύνουν τα νερά στη Βόρεια Ελλάδα, να κάνουν ό,τι μπορούν τέλος πάντων, για να αποκτήσουν τον κίτρινο διάβολο, αδιαφορώντας για τις ζωές των ανθρώπων, όπως μας δείχνει και το πρόσφατο (11 Αυγούστου 2012) ατύχημα με διαρροή κυανίου στις εγκαταστάσεις της Eldorado στο Ουσάκ της Τουρκίας.

Ο εκβιασμός της κρίσης μάς οδήγησε στο σημείο να δρομολογούνται για την ελληνική επικράτεια εγκλήματα που ως τώρα και με ένοχη σιωπή αποδεχόμασταν να συμβαίνουν μόνο στο λεγόμενο Τρίτο Κόσμο. Έχει όμως ο καιρός γυρίσματα...

Τα φερέφωνα του Κεφαλαίου μάς υπόσχονται ως αντίδοτο στην αρρώστια που μας οδήγησε εδώ (δηλαδή στην καπιταλιστική ανάπτυξη σε συνθήκες παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας) μεγαλύτερες δόσεις από το ίδιο δηλητήριο: «ανάπτυξη, ανάπτυξη, ανάπτυξη» είναι η ιαχή που συνοδεύει τις εξαγγελίες για τα χρυσορυχεία, τις ανεμογεννήτριες σε Λέσβο, Λήμνο κ.α., τα εργοστάσια καύσης απορριμμάτων και άλλα καταστροφικά για το περιβάλλον και την υγεία έργα, που έρχονται χέρι-χέρι με τις ιδιωτικοποιήσεις των κοινών αγαθών και την καταστροφή της εκπαίδευσης, της ασφάλισης, της περίθαλψης.

Το έργο έχει ήδη παιχτεί παντού όπου το ΔΝΤ και οι ντόπιοι συνεργάτες του επέβαλαν τη «δομική προσαρμογή», την προσαρμογή δηλαδή στις ορέξεις της πιο άγριας εκμετάλλευσης. Στις χώρες του Τρίτου κόσμου η «δομική προσαρμογή» συνοδευόταν πάντα από βίαιη καταστολή και πολέμους. Εδώ, συνοδεύεται επίσης από καταστολή, μόνο που, επειδή «είμαστε Ευρώπη», στη θέση των πολέμων έχουμε τη μισαλλοδοξία του θεσμικού και παρακρατικού ρατσισμού και φασισμού.

Τα ορυχεία χρυσού είναι τα πιο ακραία από όλα τα «αναπτυξιακά έργα» που έχουν εξαγγελθεί. Τόσο γιατί κανείς δεν επιχειρεί καν να αντικρούσει την καταστροφή που θα επιφέρουν στο περιβάλλον και στην υγεία των κατοίκων, όσο και γιατί (όπως όλοι πια ξέρουν) κέρδος θα έχουν μόνο οι πολυεθνικές –και βραχυπρόθεσμα μερικές εκατοντάδες «εργαζόμενοι» με ήθη δούλων–... Το μόνο επιχείρημα που έχει απομείνει στα αργυρώνητα φερέφωνα των εταιρειών είναι ότι «μπορεί μεν να μην υπάρχει κανένα όφελος από τη συγκεκριμένη «επένδυση», αλλά θα φτιάξει «καλό κλίμα» και μια «ευχάριστη ατμόσφαιρα» για να έρθουν στο μέλλον άλλοι επενδυτές, «καλοί» αυτή τη φορά»...

Όπως λέει κι ένας φίλος: «Αντί να ψάχνουμε για δισ και τρις και τετράκις εκατομμύρια ευρώ, να κυνηγάμε έναν πλούτο που δεν σημαίνει τίποτε, ας αναρωτηθούμε για κάτι τόσο προφανές που δεν το συζητά κανείς: *Πού είναι η κρίση; Δεν βγάζει πια η γη καρπούς;*

Αφού τόσα τρόφιμα πετιούνται... Δεν δουλεύουν πια βιοτεχνίες και εργοστάσια; Μα παράγουμε περισσότερα απ' όσα χρειαζόμαστε... Δεν υπάρχει καμιά κρίση παραγωγής. Δεν υπάρχει κρίση σπάνης. Το θέμα είναι πώς θα απαλλαγούμε από πολλά από αυτά που παράγουμε. Η παραγωγή λειτουργεί. Η κοινωνική της μορφή δεν λειτουργεί, δηλαδή το χρήμα».

Το πρώτο βήμα για να οικοδομήσουμε έναν άλλο τρόπο ζωής είναι η αλληλεγγύη και η αντίσταση στα σχέδια της δικτατορίας του χρήματος.

Δεν θα περάσουν!

Για τη δημιουργία του παρόντος εντύπου, επιπλέον των ιδιαίτερων τεκμηρίων που αναφέρονται στα επιμέρους τμήματα, χρησιμοποιήθηκε πλήθος πηγών από το διαδίκτυο και κυρίως από το site «Παρατηρητήριο Μεταλλευτικών Δραστηριοτήτων» (<http://antigoldgreece.wordpress.com/>). Επιπλέον, η ιστορική αναφορά βασίστηκε στην πτυχιακή εργασία με τίτλο: «Επιχείρηση, περιβάλλον και κοινωνική κινητοποίηση. Το παράδειγμα της μεταλλουργίας χρυσού της εταιρείας TVX Gold στον Στρυμονικό κόλπο» που εκπονήθηκε το 2003, και σε υλικό που μας καταστάθηκε προσβάσιμο από το αρχείο που φιλοξενείται στον Κοινωνικό Χώρο για την Ελευθερία Μικρόπολις.

Το περιεχόμενο αυτού του τόμου είναι στο μεγαλύτερο τμήμα του συλλογικό έργο των μελών του ανοιχτού συντονιστικού. Ευχαριστούμε για τη συντροφιά τους Α. Jarpe και G. Caffentzis...

Για να αναδείξουμε τα χαρακτηριστικά των αγώνων ενάντια στα μεταλλεία, κρίναμε απαραίτητο να συμπεριλάβουμε κείμενα διαφορετικών προσεγγίσεων· συγκεκριμένα του *Μετώπου ενάντια στα μεταλλεία σε Κρούσσια-Πάικο*, της *Διανομαρχιακής Επιτροπής Θράκης* και της *Πρωτοβουλίας Ενάντια στις Βλαπτικότητες*.

2. Τι είναι το Ανοιχτό Συντονιστικό Εναντίον στα Μεταλλεία Χρυσού

2. Τι είναι το Ανοιχτό Συντονιστικό ενάντια στα μεταλλεία χρυσού

2.1 Ποιοι είμαστε

Το Ανοιχτό Συντονιστικό Θεσσαλονίκης ενάντια στα μεταλλεία χρυσού αποτελείται από άτομα που από χρόνια παρακολουθούσαν τις εξελίξεις στη ΒΑ Χαλκιδική και στέκονταν στο πλευρό των κατοίκων που αγωνίζονται ενάντια στην καταστροφή. Επιπλέον, στο Ανοιχτό Συντονιστικό συμμετέχουν πολλές και πολλοί που κινητοποιήθηκαν μετά την εισβολή της εταιρείας Eldorado–Ελληνικός Χρυσός στο δάσος των Σκουριών στις 20 Μάρτη 2012, όταν 400 μισθοφόροι της εταιρείας ξυλοκόπησαν κατοίκους της Μεγάλης Παναγίας και κατέστρεψαν το φυλάκιο αγώνα που είχε στηθεί το 2009 από τη λαϊκή συνέλευση του χωριού. Η ιδιότυπη κατοχή του βουνού και το κατασκευασμένο εμφυλιοπολεμικό κλίμα που εδραιώθηκε έκτοτε, κατέδειξαν την ανάγκη για τη συγκρότηση ενός Ανοιχτού Συντονιστικού στη Θεσσαλονίκη για την υποστήριξη και εξάπλωση του αγώνα.

2.2 Αγώνας ενάντια στα μεταλλεία χρυσού

Δεν στεκόμαστε απλά αλληλέγγυες και αλληλέγγυοι στους αγωνιζόμενους κατοίκους της ΒΑ Χαλκιδικής, αλλά μιλάμε σε πρώτο πρόσωπο, διότι θεωρούμε ότι το ζήτημα των μεταλλείων χρυσού τόσο στη Χαλκιδική όσο και στο Κιλκίς και στην Αλεξανδρούπολη, καθώς και

οι αγώνες ενάντια σε αυτά, δεν αφορούν μόνο τους κατοίκους των άμεσα θιγόμενων περιοχών, αλλά όλες και όλους μας. Κατανοώντας την αλληλεγγύη ως μια διαδικασία αμφίδρομη και αποδεικνύοντας έμπρακτα πως όλα αυτά είναι και δικό μας ζήτημα, έχουμε θέσει ως κύριο μέλημά μας τη δράση εκεί όπου ζούμε και κινούμαστε, αναδεικνύοντάς το ζήτημα των μεταλλείων ως θέμα στην κεντρική πολιτική θεματική.

Υιοθετούμε τον αγώνα ενάντια στα μεταλλεία ως και δικό μας αγώνα για τρεις λόγους:

- για λόγους κοινωνικής αλληλεγγύης σε αυτούς και αυτές που θα θιγούν πρώτα και άμεσα, δηλαδή στους κατοίκους των περιοχών όπου έχουν εξαγγελθεί τα μεταλλεία,
- επειδή οι συνέπειες των μεταλλείων, ειδικά της Χαλκιδικής, αφορούν άμεσα και εμάς, τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης – η ευθεία απόσταση 80 χλμ που χωρίζει την πόλη από τα σχεδιαζόμενα μεταλλεία δεν είναι τίποτα για την αέρια μεταφορά τοξικών ρύπων σε περίπτωση ατυχήματος, ενώ οι δεσμοί των κατοίκων της Θεσσαλονίκης με τη Χαλκιδική είναι τόσο έντονοι ώστε η καταστροφή του υδροφόρου ορίζοντα της Χαλκιδικής και η εναπόθεση τόνων τοξικών στο έδαφος της είναι κάτι που δεν συμβαίνει στην «αυλή μας» αλλά μέσα στο σπίτι μας...
- τέλος, γιατί η εξαγγελθείσα «επένδυση» αποτελεί την κατεξοχήν έκφραση του εκβιασμού ενός συστήματος που δεν υποσχετάι πλέον τίποτα, αλλά και της καταστροφικότητας που μας υποχρεώνει να αποδεχτούμε προκειμένου να διεκδικήσουμε μια αμφίβολη επιβίωση.

2.3 Δραστηριότητα του Ανοιχτού Συντονιστικού Θεσσαλονίκης ενάντια στα μεταλλεία χρυσού

Ως σκοπός του Ανοιχτού Συντονιστικού προσδιορίστηκε εξαρχής ο συντονισμός δράσεων ενάντια στις μεταλλευτικές δραστηριότητες στη Χαλκιδική και στη Β. Ελλάδα γενικότερα (Έβρο, Κιλκίς), με σημαντικούς άξονες την ποικιλόμορφη ενημέρωση γύρω από το ζήτημα, τόσο στην πόλη της Θεσσαλονίκης, όσο και πανελλαδικά, την ενίσχυ-

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ΧΡΥΣΟΥ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ Β.Α. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

nogoldthess.espvblogs.net

ΑΝΟΙΧΤΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ΧΡΥΣΟΥ
Θεσσαλονίκη, Απρίλιος, 2012

Η ΣΙΩΠΗ ΜΑΣ, Ο ΧΡΥΣΟΣ ΤΟΥΣ
ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ
ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ΧΡΥΣΟΥ

ΠΕΜΠΤΗ 26/4
ΠΛΑΤΕΙΑ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΜΕ ΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
19:00

ΟΜΙΛΗΤΕΣ ΑΠΟ:
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΜΕΤΑΛΛΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΣΤΑΓΕΙΡΩΝ-ΑΚΑΝΘΟΥ(ΕΡΕΙΩΣ)
ΜΕΤΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ
ΧΡΥΣΟΥ(Α-6ος ΓΥΛΟ(ΚΟΚΚΙΣ))

ΠΟΡΕΙΑ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27/4
ΚΑΜΑΡΑ 18:00

nogoldthess.espvblogs.net

ΑΝΟΙΧΤΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ ΧΡΥΣΟΥ

Συντονιστής: Δημήτρης 2012

πέμπτη 31 Μάρ στον λευκό πύργο*
έναντια στον χρυσό θάνατο

*σε περίπτωση βροχής, στο πολιτεχνείο

5.30μμ παρουσιάσεις

«Σύγχρονες μέθοδοι» εξόρυξης χρυσού:
μύθοι, αλήθειες και παρενέργειες
Σ. Δαφνερδάκης, αμ. καθηγητής Γεωλογίας

Εμπιστώσεις στο περιβάλλον:
& «αλλαγίμα» μέταλλα
Γ. Τρασαντομπίλλης, λέκτορας Τμ. Χημικών Μηχανικών

7μμ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Κινήσεις ενάντια στα μεταλλεία χρυσού
σε Χαλκιδίκη, Κύκλας, Αλεξανδρούπολη
Κίνηση Salvajai Roşia Montana! - Ρουμανία
Κίνηση Za Zemlat! (Για τη Γη) - καμπάνια
«Ροδόμη χωρίς κιάνο» - Βουλγαρία

9μμ LIVE
PARANA
Zaas Afraso
a the Music Oxygen State of Tension
πορεία: τρίτη 5 Ιούν 6μμ, Καμάρα
<http://nogoldthess.espvblogs.net>
Ανοιχτό Συντονιστικό ενάντια στα μεταλλεία χρυσού

Αφίσες ανοιχτού
συντονιστικού Θεσσαλονίκης
έναντια στα μεταλλεία

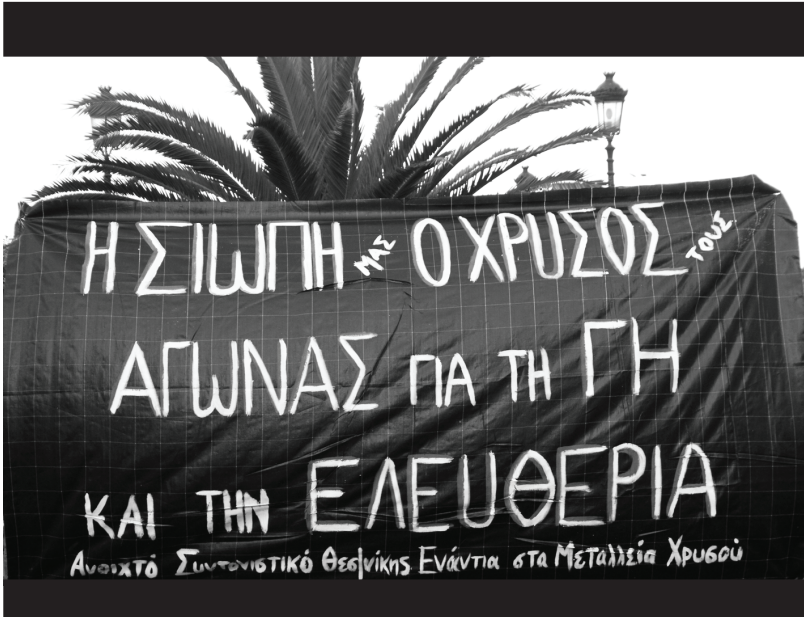
πανό σε εκδήλωση στην πλ. Αριστοτέλους 26 Απριλίου 2012

ση και διεύρυνση του αγώνα ενάντια στα μεταλλεία χρυσού, αλλά και την οργάνωση της αλληλεγγύης μας στην αντίσταση των τοπικών κοινωνιών που θίγονται άμεσα από τα σχεδιαζόμενα έργα εξόρυξης.

Στο πλαίσιο των στόχων αυτών, διοργανώθηκε από το Ανοιχτό Συντονιστικό ένα διήμερο στη Θεσσαλονίκη, με εκδήλωση στην πλατεία Αριστοτέλους, στις 26 Απριλίου – που περιλάμβανε ομιλίες κατοίκων από τόπους που θίγονται άμεσα από τα μεταλλεία (Χαλκιδική, Κιλκίς) και προβολή βίντεο – και πορεία στις 27 Απριλίου, που παισιώθηκε από πλήθος κόσμου. Ακολούθως, στις 25 Μαΐου, το Ανοιχτό Συντονιστικό συμμετείχε σε εκδήλωση με θέμα «Οι δυνατότητες και τα όρια των περιβαλλοντικών αγώνων: η περίπτωση των Μεταλλείων Χρυσού» που διοργανώθηκε στο πλαίσιο του Φεστιβάλ-Συνεδρίου Communismos 2.0, στην κατάληψη Φάμπρικα Υφανέτ. Επιπλέον, εν όψει της εκδίκασης της υπόθεσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας

στις 6 Ιουνίου, διοργανώθηκε από το Συντονιστικό στις 5 Ιουνίου πορεία και στις 31 Μαΐου νέα μεγάλη εκδήλωση, στο Λευκό Πύργο, που περιλάμβανε θεματικές παρουσιάσεις, όσον αφορά τις επιπτώσεις των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων, από ακαδημαϊκούς που έχουν ήδη ασχοληθεί σημαντικά με το θέμα και ομιλίες από μων από επιτροπές ενάντια στα μεταλλεία σε περιοχές που θίγονται άμεσα από αυτά, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε άλλες χώρες των Βαλκανίων (Ρουμανία, Βουλγαρία), συνιστώντας έτσι την αφορμή για μια διαβαλκανική συνάντηση αντίστασης. Στη συνέχεια, στις 21 Ιουνίου, διοργανώθηκε από το Ανοιχτό Συντονιστικό εκδήλωση-συζήτηση με εισηγητή τον Anselm Jarre και θέμα «Φασισμός και κρίση, “μεγάλα έργα” και “αποανάπτυξη”: ο ολοκληρωτισμός του κλυδωνιζόμενου καπιταλισμού», η οποία πραγματοποιήθηκε στον Κοινωνικό Χώρο για την Ελευθερία Μικρόπολις. Στις 11 Ιουλίου, πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του Ανοιχτού Συντονιστικού Θεσσαλονίκης ενάντια στα μεταλλεία χρυσού και συμμετοχή/στήριξη της Αντιεξουσιαστικής Κίνησης Θεσσαλονίκης δίωρη κατάληψη στα γραφεία της εταιρίας ΑΚΤΩΡ, συμφερόντων Μπόμπολα και κατόχου του 5% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας Ελληνικός Χρυσός ΑΕ – έναντι του 95% που ανήκει στην Eldorado Gold Corp. Η παρέμβαση πραγματοποιήθηκε ως απάντηση στα γεγονότα του ξυλοδαρμού 3 κατοίκων της Μ.Παναγιάς Χαλκιδικής που αντιδρούν στις καταστροφικές μεταλλευτικές δραστηριότητες στην περιοχή, από ομάδα εργαζομένων της εταιρίας Ελληνικός Χρυσός. Τέλος, στις 7 Σεπτέμβρη, το Ανοιχτό Συντονιστικό συμμετείχε σε εκδήλωση με θέμα «Ανάπτυξη και απομεγέθυνση: τα fast track και η άμεση δράση για το ζήτημα του χρυσού» που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Άμεσης Δημοκρατίας 2012.

Με άξονα την ουσιαστική και έγκυρη πληροφόρηση γύρω από το ζήτημα των μεταλλείων, επιδιώκουμε τη δημιουργία ενημερωτικού υλικού, με χρήση πολλαπλών μέσων. Στο πλαίσιο αυτό, έχει δημιουργηθεί το βίντεο «Η σιωπή μας, ο χρυσός τους», που σύντομα θα μεταφραστεί και σε άλλες γλώσσες και έχει εκδοθεί το παρόν έντυπο, που όπως αναλυτικότερα παρουσιάστηκε παραπάνω, προσεγγίζει το ζήτημα των μεταλλείων τόσο από πολιτική και ιστορική σκοπιά, όσο και από επιστημονική (περιβαλλοντικές επιπτώσεις). Το παρόν έντυπο στοχεύουμε να αποτελέσει το ερέθισμα για συζήτηση όχι μόνο

πανό σε εκδήλωση στην πλ. Αριστοτέλους 26 Απριλίου 2012

στη Θεσσαλονίκη, αλλά και σε άλλες πόλεις ανά την Ελλάδα, όπου σχεδιάζουμε να πραγματοποιήσουμε εκδηλώσεις.

2.4 Δομή και διαδικασίες συναπόφασης του Ανοιχτού Συντονιστικού

Όλες οι αποφάσεις του Ανοιχτού Συντονιστικού λαμβάνονται αντιεραρχικά, μέσα από την ανοιχτή, αμεσοδημοκρατική συνέλευσή του, προϋποθέτοντας την ελεύθερη και ισότιμη συμμετοχή όλων σε αυτές. Ο τύπος διεξαγωγής της συνέλευσης δεν είναι σταθερός, καθώς σε αυτό συμμετέχουν άτομα από διάφορους χώρους και συλλογικότητες, ενώ οι ημερομηνίες συνελεύσεων καθορίζονται κάθε φορά ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες, χωρίς να υπάρχει σταθερή μέρα συνέλευσης. Η ενη-

μέρωση για τις συνελεύσεις, γίνεται μέσω του site του συντονιστικού (<http://nogoldthess.espinblogs.net>), όπου γίνεται προσπάθεια να συγκεντρώνεται πληροφοριακό υλικό σε σχέση με τα μεταλλεία χρυσού, αλλά και ενημερώσεις για τις δράσεις του Συντονιστικού.

Τέλος, η κάλυψη των οικονομικών απαιτήσεων που απορρέουν από τις δράσεις του Συντονιστικού αποτελεί συλλογική ευθύνη των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτό και δεν υποστηρίζεται από κανένα δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα, παρά μόνο από την ελεύθερη συνεισφορά ατόμων ή συλλογικοτήτων που αντιλαμβάνονται τη σημασία του εγχειρήματος.

2.5 Ενάντια στα Μεταλλεία Χρυσού

2.5.1 Fast track – γρήγορος δρόμος προς τα πού;

Δεν είναι τυχαίο ότι ενώ η κομπίνα της σκανδαλώδους αγοραπωλησίας στη ΒΑ Χαλκιδική έγινε την περίοδο της ευμάρειας, τότε που δεν θα της έδιναν πολλοί σημασία, η υλοποίηση της κατασκευής των μεταλλείων προωθείται τώρα με την κρίση. Στο πλαίσιο της κρίσης, ο εκβιασμός είναι ξετσιπωτός και μας λέει ότι προκειμένου να επιβιώσουμε πρέπει να αποδεχτούμε επιλογές άμεσα και ολοφάνερα καταστροφικές.

Στην περίπτωση των μεταλλείων, ο εκβιασμός προσπαθεί να τερματίσει τη συζήτηση:

– Σε κάποια χρόνια η εταιρεία θα φύγει αφού θα έχει μολύνει τα πάντα...

– Ναι, αλλά εγώ σήμερα είμαι άνεργος, σε δέκα χρόνια ποιος ζει ποιος πεθαίνει...

Ένας ανάλογος εκβιασμός εξαπολύεται σήμερα ενάντια σε όλη την κοινωνία.

Το fast track είναι ένας γρήγορος δρόμος προς το θάνατο, υπό συνθήκες που μέχρι τώρα οι πολυεθνικές επέβαλαν μόνο στο λεγόμενο τρίτο κόσμο.

Το πρόβλημα λοιπόν δεν είναι ότι κάποιοι πολιτικοί είναι λαμόγια και αρπάχτες ή ότι κάποιοι επιχειρηματίες είναι άπληστοι αλλά ότι ο κόσμος όλος και οι ζωές μας κυβερνώνται από την παγκόσμια μαφία του χρήματος, ενός σύγχρονου Μίδα που σκορπά το θάνατο των

Θεσσαλονίκη, πορεία ενάντια στα μεταλλεία 27 Απριλίου 2012

υπολοίπων αλλά και του ίδιου του του εαυτού, καθώς μετατρέπει σε χρυσό ό,τι αγγίζει.

Στον καπιταλισμό σκάβουμε το λάκκο μας – και αυτή τη φορά είναι κυριολεκτικά μια ανοιχτή εξόρυξη...

Εκτός του ότι είναι μπουρδα ότι τα μεταλλεία του χρυσού θα συμβάλουν στην ανάπτυξη, φαινόκη είναι και η ίδια η ανάπτυξη. Η ανάπτυξη άλλωστε μας οδήγησε στη σημερινή καταστροφή...

2.5.2 Τι είναι αυτή η περίφημη ανάπτυξη;

Το πρόβλημα με την καπιταλιστική ανάπτυξη δεν είναι απλά ότι κάποιοι κερδίζουν υπέρογκα ποσά σε βάρος των υπολοίπων, ενώ στο όνομα του κέρδους καταστρέφονται η φύση και το περιβάλλον. Μια

Βασική συνέπεια είναι επιπλέον ότι κάθε κύκλος ανάπτυξης διαμορφώνει τους όρους για μια πιο άγρια εκμετάλλευση, μέσω της διάλυσης των κοινωνιών, της αποδυνάμωσης των ατόμων και της ολοένα και ισχυρότερης πρόσδεσής τους στο άρμα της μηχανής θανάτου και καταστροφής – του καπιταλισμού. Το αποτέλεσμα της λεγόμενης ανάπτυξης των τελευταίων δεκαετιών ήταν η καταστροφή της διατροφικής αυτονομίας του πληθυσμού, η διάλυση του κοινωνικού ιστού και των αξιών, η κατασκευή επίπλαστων καταναλωτικών αναγκών, η καταστροφή παραγωγικών δομών, η εξάρτηση από τα συμφέροντα των πολυεθνικών και τις αποφάσεις υπερσυγκεντρωτικών δομών εξουσίας, η ομηρεία από τις τράπεζες μέσω του δανεισμού που παρουσιαζόταν ως ειδυλλιακός μονόδρομος.

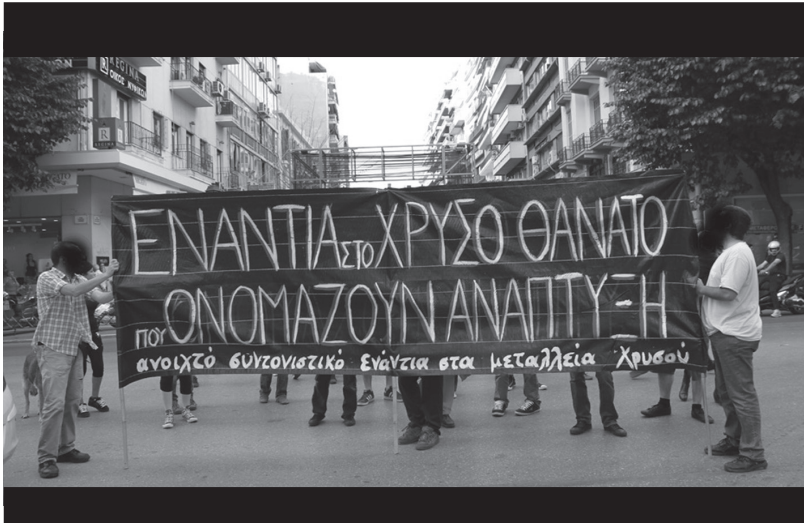
Αλλά καταστροφή είχαμε και εκεί όπου η μονοδιάστατη αντίληψη έκανε υποτίθεται κερδοφόρες επενδύσεις: από τα σκεπασμένα με τη νεκρική τέφρα του λιγνίτη χωριά γύρω από την Πτολεμαΐδα, ως τις επιδοτούμενες καλλιέργειες βαμβακιού που ξέραναν τον θεσσαλικό κάμπο και από τη βιομηχανία του τουρισμού που ρουφάει σαν μαύρη τρύπα οποιαδήποτε άλλη κοινωνική σχέση και παραγωγική δραστηριότητα ως τα χωριά της Χαλκιδικής που δεν έχουν πια πόσιμο νερό καθώς τα διεθνή κυκλώματα εμπορίας απαιτούν εντατική καλλιέργεια και πότισμα των ελαιόδενδρων με σταγόνα – οι παραγωγοί δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς αφού διέλυσαν τους συνεταιρισμούς...

Μετά από δεκαετίες ανάπτυξης, το σύστημα δεν προσφέρει πια κανένα όραμα, λέει απλά «ή εμείς ή το χάος». Η ανάπτυξη αποδεικνύεται ένας φαύλος κύκλος που στο τέλος του είμαστε πιο αποδυναμωμένοι από ό,τι στην αρχή του.

Έτσι, σήμερα ακούμε ότι ή θα εφαρμόσουμε το μνημόνιο ή δεν θα έχουμε καν τη δυνατότητα να έχουμε ψωμί και ζάχαρη (αφού πλέον τα εισάγουμε), δηλαδή ή θα οπισθοχωρήσουμε 6 δεκαετίες ή θα αποδεχθούμε μια κοινωνία-ζούγκλα, κυριαρχούμενη από τον κοινωνικό κανιβαλισμό, όπου ζητιάνοι θα σκοτώνουν ζητιάνο για 200 ευρώ, όπως έγινε πρόσφατα στη Θεσσαλονίκη...

Σε αυτή την κρίση έρχονται ως «σωτηρία» προτάσεις όπως η κατασκευή των μεταλλείων αλλά και η ιδιωτικοποίηση του νερού της Θεσσαλονίκης ή η κατασκευή εργοστασίων καύσης απορριμμάτων.

Ας δούμε πώς το γιατρικό θρέφει την αρρώστια...

Θεσσαλονίκη, πορεία ενάντια στα μεταλλεία 5 Ιουνίου 2012

2.5.3 Από το όραμα της ευμάρειας στον εκβιασμό της κρίσης

Ο κάτοικος της Χαλκιδικής που υποκύπτει στον εκβιασμό φτάνει να ταυτίζει το δικό του συμφέρον με το συμφέρον της Eldorado, του Μπόμπολα και του Πάχτα. Μόνο που το «κέρδος» του μεταλλωρύχου είναι βραχυπρόθεσμο, ενώ κατ' ουσίαν δουλεύει για τον αδιάκοπο και μακροπρόθεσμο πλουτισμό των «σωτήρων» του. Όμως οι σωτήρες αυτοί δεν πρόκειται ούτε να ζήσουν δίπλα στις χαβούζες, ούτε να πιουν τα τοξικά νερά, ούτε θα καταπλακωθούν ποτέ μέσα στις στοές των ορυχείων... αντίθετα, ως αυθεντικοί τυχοδιώκτες, μόλις η φλέβα του χρυσού στερέψει, θα μαζέψουν τα μπογαλάκια τους, δηλαδή τα κεφάλαια που συσσωρεύσαν, και θα προχωρήσουν για νέες περιπέτειες σε μια άλλη εξωτική γωνιά του πλανήτη όπου κάποιοι άλλοι ιθαγενείς τούς περιμένουν για να αυτοεκπληρώσουν την προφητεία της σωτηρίας τους.

Πρόκειται για έναν εκβιασμό που κάνει τους ανθρώπους να αναζητούν απεγνωσμένα ατομικές λύσεις, αδιαφορώντας για τις συνέπειες προς το κοινωνικό σύνολο, συνέπειες που τελικά θα φτάσουν και στους ίδιους.

Από την καλλιέργεια του εγωισμού και την ικανοποίηση επίπλαστων καταναλωτικών αναγκών που κυριαρχούσαν στην εποχή της ευμάρειας, περάσαμε στην εποχή της κρίσης και της αδυναμίας ικανοποίησης στοιχειωδών αναγκών, όπως η υγεία, η διατροφή, η στέγαση, η εκπαίδευση.

Μέσα στην κατάρρευση, δημιουργούνται ανθρωπότυποι που ταυτίζουν τα ατομικά τους συμφέροντα με τα συμφέροντα μιας πολυεθνικής, τα οποία μάλιστα βαφτίζονται «εθνικά συμφέροντα». Χαρακτηριστικά, διαπιστώνουμε την διάλυση του κοινωνικού ιστού στα χωριά της Χαλκιδικής, στα οποία η εταιρεία προώθησε τη λογική «ο καθένας για την πάρτη του κι ενάντια στους άλλους». Και όταν οι ανθρώπινες σχέσεις διαλύονται, έρχονται τα μμε να κατασκευάσουν μια ψευδοενότητα ενάντια στους αποδιοπομπαίους τράγους, τους μετανάστες.

Σήμερα ζούμε σε περίοδο άνωθεν επιβαλλόμενης «αποανάπτυξης» των δυτικών κοινωνιών. Η ύφεση που κυριαρχεί στον πρώτο κόσμο συμβαδίζει με μια τερατώδη ανάπτυξη στις λεγόμενες αναπτυσσόμενες χώρες. Εκεί κατασκευάζονται τεράστια ρυπογόνα εργοστάσια με πάμφθηνους εργάτες κάτω από συνθήκες δουλείας. Εδώ κατασκευάζονται άνεργοι και οι μετανάστες μετατρέπονται σε ανθρώπους-σκουπίδια, δείχνοντας το δρόμο για τους υπόλοιπους.

Η συνολική υποβάθμιση επιδιώκει να μας κάνει ξανά εκμεταλλεύσιμους, ενώ, με πρόσχημα την κρίση, μεθοδεύεται η αρπαγή των φυσικών πόρων και το πέρασμα των δημόσιων αγαθών στον έλεγχο των πολυεθνικών.

Ειδικά στην περίπτωση των μεταλλείων, μας λένε ότι η γη είναι άχρηστη, ας τη μολύνουμε για να βγάλουμε χρυσό και από τα αποφάγια του καπιταλιστικού συμποσίου θα εξοικονομήσουμε κάποια ψίχουλα για να αγοράσουμε τα αναγκαία για την επιβίωσή μας προϊόντα – που βέβαια θα παράγονται αλλού και θα πλουτίζουν το ίδιο σύμπλεγμα πολυεθνικών, το οποίο εδώ θα καταστρέφει τον φυσικό πλούτο για να παράξει τον πλούτο του χρυσού...

2.5.4 Εμπόρευμα χρυσός

Η γη, το νερό, ο αέρας είναι ανεκτίμητα και ανήκουν σε όλους και όλες. Ο χρυσός από την άλλη είναι μια αφηρημένη έννοια που ιδιαίτερα σήμερα αποκτά αξία όταν χρησιμοποιείται ως «χρήμα», προκειμένου να εξισορροπήσει το «τρελό χρήμα», το χρήμα-αέρα που κατασκευάστηκε τις τελευταίες 3 δεκαετίες μέσα από το δανεισμό και τον τζόγο των χρηματιστηρίων. Να σημειώσουμε δε ότι μόνο το 10% των παγκόσμιων εξορυγμένων αποθεμάτων χρυσού αξιοποιείται σε κάποια χρηστική μορφή, ενώ, από την άλλη, η ποσότητα χρυσού που χρησιμοποιείται ως «χρήμα» στα χρηματιστήρια και στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι επταπλάσια από την πραγματική ποσότητα χρυσού που υπάρχει στον κόσμο.

2.5.5 Συλλογικές λύσεις ενάντια στον καπιταλισμό της καταστροφής

Το σύστημα λέει ότι είμαστε ανίκανοι να πάρουμε αποφάσεις για τις ζωές μας και προκειμένου να βελτιώσουμε την καθημερινότητά μας (λέγανε παλιά) ή απλά να επιβιώσουμε (λένε σήμερα) πρέπει να προσδεθούμε στο δυναμικό κινητήρα του καπιταλισμού ώστε να απολαύσουμε ένα μερίδιο από τα κέρδη της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Σήμερα βρισκόμαστε σε άμυνα. Καθώς ο καπιταλισμός της καταστροφής προωθεί τον κατακερματισμό της κοινωνίας, αυτό που διακυβεύεται είναι τα κοινά και δημόσια αγαθά, τα δικαιώματα και οι αξίες, η δυνατότητα να αντιστεκόμαστε και να οραματιζόμαστε έναν καλύτερο κόσμο για όλους.

Πρέπει να αποκρούσουμε την επίθεση. Να οργανωθούμε με τρόπους που θα προωθούν την άμεση δημοκρατία (όχι ως κενό σύνθημα στις πλατείες ή γαρνιτούρα στις προεκλογικές εξαγγελίες των κομμάτων, αλλά ως πραγματικότητα στις σχέσεις μας) και την κοινωνική δικαιοσύνη, όχι ως ευημερία που εξασφαλίζεται χάρη στην εκμετάλλευση των άλλων, αλλά ως πανανθρώπινη αξία, από την οποία δεν υποχωρούμε υπό κανέναν εκβιασμό και για καμία εξαγορά, για κανένα προνόμιο, για κανένα κήρυγμα μισαλλοδοξίας.

Αν θέλουμε να αγωνιστούμε για ένα άλλο κόσμο πρέπει να αποκρούσουμε την επίθεση, η οποία, ως απάντηση στην κρίση που προκάλεσε η καπιταλιστική ανάπτυξη, μας προτείνει νέες καταστροφές που θα εξαφανίσουν ό,τι απέμεινε. Να υπερασπιστούμε τα κοινά αγαθά, να σταματήσουμε τη δράση των μεγα-εταιρειών και των πολιτικών τους υπαλλήλων, τη διάλυση των κοινωνιών, τον εκβιασμό που οδηγεί σε απελπισμένη επιδίωξη της ατομικής διάσωσης και δρομολογεί συγχρόνως το συλλογικό χαμό.

Η κοινωνική αλληλεγγύη, η συλλογική συνείδηση, οι ανθρώπινες αξίες είναι τα όπλα μας. Ας μην ξεχνάμε ότι πριν την εξαθλίωση ήρθε η εξαχρείωση, το «προσεχώς βουλγάρες», οι μεγάλες ιδέες για «αφεντικά των βαλκανίων».

Δεν πρέπει ούτε να υποκύψουμε στον εκβιασμό της κρίσης, ούτε να εναποθέτουμε το μέλλον μας στα χέρια σωτήρων.

Να συναντηθούμε και να συζητήσουμε:

- Ποια αγαθά είναι απαραίτητα;
- Ποιες αξίες πρέπει να υπερασπιστούμε;
- Πώς θα παίρνουμε αποφάσεις;
- Πώς θα οργανωθούμε για να πάρουμε τις ζωές μας στα χέρια μας;

3. Ιστορική αναφορά

3. Ιστορική Αναφορά

3.1 Εισαγωγή

Τα μεταλλεία Κασσάνδρας (ή αλλιώς μεταλλεία του Στρατονικού Όρους) βρίσκονται στην ΒΑ Χαλκιδική, στην ευρύτερη περιοχή μεταξύ Ολυμπιάδας, Στανού, Μ. Παναγίας και Ιερισσού και περιλαμβάνουν τα κοιτάσματα θειούχων βασικών και πολύτιμων μετάλλων Ολυμπιάδας, Μαντέμ Λάκκος, Μαύρες Πέτρες, τα κοιτάσματα μαγγανίου - χρυσού της Πιάβιτσας και Βαρβάρας και το κοιτάσμα χαλκού - χρυσού των Σκουριών, Μ. Παναγίας. Στο πλαίσιο της απόπειρας της σύγχρονης Ελλάδα να διανύσει την δική της «χρυσή» εποχή, εδώ και είκοσι περίπου χρόνια, τα μεταλλεία Κασσάνδρας έχουν βρεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος εθνικών και πολυεθνικών επενδυτών, μεταβιβαζόμενα πολλές φορές από εταιρεία σε εταιρεία (ΑΕΕΧΠ & Λ, TVX Hellas A.E., KINROSS Gold Corporation, European Goldfields, Eldorado Gold), παρά τις ισχυρές αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών που έχουν ήδη υποστεί σημαντικά καταστροφικές συνέπειες από τη ρύπανση των μεταλλείων και παρά τις τεκμηριωμένες προειδοποιήσεις των επιστημόνων.

Ωστόσο, η εκμετάλλευση του εδάφους της Χαλκιδικής όσον αφορά τον ορυκτό του πλούτο δεν αποτελεί σύγχρονο φαινόμενο. Αντίθετα, η μεταλλευτική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή έχει μακρά ιστορία, η έναρξη της οποίας τοποθετείται στις αρχές της κλασικής αρχαιότητας. Προκειμένου να καταστεί καλύτερα κατανοητή η εμπειρία των τοπικών κοινωνιών σε σχέση με τα μεταλλεία και τις επιπτώ-

περιοχή Βορειοανατολικής Χαλκιδικής

σεις τους, στις ενότητες που ακολουθούν επιχειρείται μία σύνοψη της ιστορίας των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων στην εν λόγω περιοχή, αλλά και των τοπικών αντιστάσεων που σχετίζονται με αυτές, ξεκινώντας από την κλασική εποχή και καταλήγοντας στις σύγχρονες απόπειρες εξόρυξης της Ελληνικός Χρυσός-Eldorado Gold.

3.2 Αρχαιότητα

Η εκμετάλλευση του εδάφους της Χαλκιδικής όσον αφορά τον ορυκτό του πλούτο δεν αποτελεί σύγχρονο φαινόμενο. Αντίθετα, η μεταλλευτική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή έχει μακρά ιστορία, η έναρξη της οποίας τοποθετείται στις αρχές της κλασικής αρχαιότητας (6ο αι. π.Χ.), όπως αποδεικνύεται από τα αποτελέσματα αναλύσεων που έχουν γίνει σε περισσότερα από 300 πηγάδια που σώζονται μέχρι σήμερα και σε περίπου 200.000 κυβικά μέτρα αρχαίων μεταλλουργικών απορριμμάτων, κοινώς «σκουριών», περίοδο κατά την οποία ο χρυσός κατέστη τεκμήριο αλλά και μέσο απόκτησης οικονομικής ισχύος,

ειδικά όσον αφορά τη χρήση του για την κοπή νομισμάτων που γύρω στο 550 π.Χ. καθιερώθηκαν ως τα επίσημα μέσα συναλλαγής.

Η πλούσια νομισματική παραγωγή στην Χαλκιδική, ήδη από τα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ, αντανακλούσε την ισχυρή πολιτική, στρατιωτική και οικονομική δύναμη που κατείχε στον βορειοελλαδικό χώρο το «Κοινό των Χαλκιδέων», δηλαδή η ομοσπονδιακή ένωση των Ευβοϊκών αποικιών στην περιοχή, η οποία συγκροτήθηκε το 430 π.Χ. και διήρκεσε μέχρι και το πρώτο μισό του 4ου αιώνα π.Χ. οπότε και καταλύθηκε το 348 π.Χ., με την κατάληψη της Ολύμπου, πρωτεύουσας του Κοινού, από τον Φίλιππο Β΄.

Το ενδιαφέρον του Φιλίππου Β΄ για την περιοχή δεν αφορούσε απλώς στην επέκταση του βασιλείου της Μακεδονίας αλλά και στην εκμετάλλευση των τοπικών μεταλλευμάτων και των ήδη ανεπτυγμένων τοπικών τεχνικών εξόρυξης (συνδυασμός εξόρυξης από προσχλωσιγενή πετρώματα και διάνοιξης φρεάτων), καθώς, παρά το γεγονός ότι ο Φίλιππος είχε ήδη κατακτήσει την Θράκη και άρα και το χρυσοφόρο Παγγαίο, τα αποθέματα χρυσού δεν επαρκούσαν για να στηρίξουν την οικονομική βάση ισχύος του βασιλείου. Έτσι η ακμή των μεταλλείων στην Χαλκιδική κατά την αρχαιότητα εντοπίζεται στην εποχή του Φιλίππου Β΄, περίοδο κατά την οποία έφεραν μεγάλη πολιτική σημασία, καθώς το Μακεδονικό Βασίλειο, διατηρώντας τα υπό τον έλεγχό του, κατάφερε να ξεπεράσει σε επίπεδο εσόδων κάθε ελληνική πόλη-κράτος, με εξαίρεση ίσως την Αθήνα. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι σε αντίθεση με τις διάφορες ελληνικές πόλεις-κράτη, όπου κόβονταν νομίσματα κυρίως σε άργυρο, καθώς αυτό ήταν το πολύτιμο μέταλλο στο οποίο είχαν ευκολότερη πρόσβαση, ο Φίλιππος Β΄ ήταν σε θέση να κόψει νομίσματα και σε χρυσό, και μάλιστα σε μεγάλες ποσότητες.

νόμισμα 4ου αιώνα π.Χ.,
εποχής Φιλίππου Β΄

3.3 Ρωμαϊκοί και Βυζαντινοί χρόνοι

Η εκμετάλλευση των μεταλλείων της Χαλκιδικής, μετά από μεγάλο διάστημα διακοπής κατά τη διάρκεια των ρωμαϊκών χρόνων (λόγω της κατάκτησης των πλούσιων σε χρυσό και άργυρο –και άρα αποδοκότερων– ορυχείων της Ισπανίας) ξαναρχίζει κατά τους βυζαντινούς χρόνους και ειδικά κατά τον 9ο μ.Χ. αιώνα, οπότε ως μεταλλευτικό κέντρο της περιοχής αναπτύσσεται η περιοχή των σημερινών Σταγείρων (βόρεια της σημερινής Στρατονίκης), επονομαζόμενη τότε ως «Σιδηροκαύσια» (κοινώς Σιδερόκαψα), λόγω των μεταλλευτικών κοιτασμάτων τους και της εκμετάλλευσής τους.

3.4 Οθωμανική αυτοκρατορία

Με την κατάκτηση της Χαλκιδικής από τους Οθωμανούς επί Σουλτάνου Μουράτ Α', περί το 1409 με 1425, και ειδικά κατά τη διάρκεια του 15ου και 16ου αιώνα, τα μεταλλεία του Στρατονικού Όρους (ή μεταλλεία Κασσάνδρας) γνώρισαν τη δεύτερη ακμή τους. Κατά την περίοδο αυτή, τα Σιδηροκαύσια αναδύθηκαν σε σημαντικό μεταλλευτικό κέντρο με πρωτοποριακή για την εποχή οργάνωση και οχύρωση και αποτέλεσαν το πληθυσμιακό και διοικητικό κέντρο της Χαλκιδικής.

Στα μεταλλεία των Σιδηροκαυσίων λειτουργούσαν περίπου 500-600 καμίνια για την κατεργασία ψευδαργύρου και μολύβδου και εργάζονταν περίπου 6.000 άνθρωποι (1547). Επιπλέον, βάσει του γεγονότος ότι ο πρώτος κανονισμός για τη λειτουργία των Σιδηροκαυσίων εκδόθηκε με πρότυπο τον κανονισμό των μεταλλείων στον Κράτοβο της Σερβίας, πιθανολογείται η ύπαρξη οργανωμένου προγράμματος εποίκισμού της περιοχής από τους Οθωμανούς, με μετακίνηση σλαβικών πληθυσμών από περιοχές από όπου εξορύσσονταν μεταλλεύματα, με σκοπό να χρησιμοποιηθεί η γνώση και η εμπειρία τους στην εξόρυξη και επεξεργασία του αργύρου.

Η συγκέντρωση του μεγάλου -για τα πληθυσμιακά δεδομένα της Χαλκιδικής- πληθυσμού, που είχε ως αποκλειστική ασχολία την εξόρυξη μεταλλευμάτων, οφείλεται τόσο στις ευκαιρίες για εργασία, όσο και στο ευνοϊκό καθεστώς που επικρατούσε, με ειδικά προνόμια από τη Μεγάλη Πύλη. Αυτά περιλάμβαναν την απαλλαγή από ένα σύνολο φόρων και

τελών και την εκδίκαση των υποθέσεων των κατοίκων διά τον διευθυντή του μεταλλείου, ενώπιον του ιεροδίκη του δήμου των Σιδηροκαυσίων, χωρίς την προσαγωγή τους στη Θεσσαλονίκη.

Τα μεταλλεία των Σιδηροκαυσίων, μαζί με τους οικισμούς, συναποτελούσαν τα κοινώς γνωστά ως «Μαντεμοχώρια» (από την τούρκικη λέξη μαντέμ=ορυκτό), μία από τις τρεις φορολογικές περιφέρειες της Χαλκιδικής κατά την εν λόγω περίοδο. Τα Μαντεμοχώρια ήταν: η Γαλάτιστα, ο Βάβδος, ο Καζαντζή Μαχαλάς (Στάγειρα), ο Στανός, η Βαρβάρα, η Λιαρίγκοβη (Αρναία), το Νοβοσέλο (Νεοχώρι), τα Ραβνά (Πετροκέρασα), ο Ίσβορος (Στρατονίκη), το Αρναούτ Κιοϊ (Χωρούδα), τα Ρεβενίκια (Μεγάλη Παναγία) και η Ιερισσός.

Κατά τα πρώτα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας, ο σουλτάνος Μουράτ Β΄ (1425-1451) οργάνωσε και συστηματοποίησε την παραγωγή του μεταλλεύματος, συντάσσοντας ειδικό «κανουναμέ», για τη λειτουργία νομισματοκοπείου και το φορολογικό καθεστώς. Οι πρόσοδοι των Σιδηροκαυσίων αρχικά ανήκαν στον επικεφαλής της οικονομικής υπηρεσίας του σουλτάνου, ενώ λίγο αργότερα, γύρω στα 1445, το μεταλλείο αργύρου αποτελούσε «χάσι» του σουλτάνου. Στα μέσα του 17ου αι., επί σουλτάνου Ίμπραήμ, το νομισματοκοπείο έκλεισε, γεγονός που ίσως συνδέεται με μια ύφεση της παραγωγής αργύρου, ενώ κατά τον 18ο αιώνα, μετά από μία περίοδο διακοπής της παραγωγής, επιχειρήθηκε η επανέναρξη των εργασιών, γεγονός που οδήγησε σε νέα οικονομική άνοδο της περιοχής.

Κατά το 1705, σημειώθηκε η πρώτη, ανεπιτυχής, διεκδίκηση των κατοίκων των Μαντεμοχωριών από την Πύλη να αναλάβουν οι ίδιοι τη διαχείριση των μεταλλείων ως μισθωτές του κράτους, ενώ το 1775, μια νέα απόπειρα είναι πιθανό να ευδοκίμησε, καθώς κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αιώνα, τα Μαντεμοχώρια συνασπίστηκαν σε ομοσπονδία (μουκατάς), το «Κοινόν του Μαδεμίου», με χωριστή δική της κοινοτική διοίκηση, στην οποία περιήλθε το δικαίωμα εκμετάλλευσης των μεταλλείων αργύρου, με την προϋπόθεση να παραδίδεται κάθε χρόνο στο αυτοκρατορικό νομισματοκοπείο μια προκαθορισμένη ποσότητα του παραγόμενου αργύρου, υπό την επίβλεψη εκπροσώπου της Πύλης, του Μαντέμ-Αγά, που συνέλεγε την ετήσια εισφορά.

Η συνομοσπονδία περιελάμβανε 12 μεγάλα χωριά και 360 μικρότερα. Κάθε χωριό είχε τη δική του κοινοτική διοίκηση. Από κάθε κεφαλο-

χώρι εκλεγόταν ένας αντιπρόσωπος που μαζί με τους αντιπροσώπους των υπόλοιπων κεφαλοχωριών αποτελούσαν την κεντρική δωδεκαμελή επιτροπή διοίκησης της ομοσπονδίας. Οι συζητήσεις για τα κοινά προβλήματα του συνεταιρισμού διεξάγονταν χωριστά σε κάθε κοινότητα και κατόπιν οι αντιπρόσωποι τους εξέθεταν τις απόψεις τους στην ολομέλεια της επιτροπής του συνεταιρισμού. Σε περίπτωση έλλειψης ομοφωνίας τα μέλη επέστρεφαν στα χωριά τους για να ξανασυζητήσουν το θέμα που τους απασχολούσε. Οι δώδεκα αντιπρόσωποι των χωριών εξέλεγαν μεταξύ τους για ένα χρόνο τέσσερις άρχοντες, τους επονομαζόμενους βεκίληδες, οι οποίοι επέβλεπαν την εφαρμογή των αποφάσεων του δωδεκαμελούς συμβουλίου των κοινοτήτων, ασκώντας συγχρόνως και τη δικαστική εξουσία. Παράλληλα, η επιτροπή αυτή οργάνωνε τα κοινοτικά και οικονομικά πράγματα και ανέπτυσε επαφές με την οθωμανική αρχή.

Στις αρχές του 19ου αιώνα, παρουσιάστηκε μείωση της απόδοσης των ορυχείων, με αποτέλεσμα η παραγωγή να μην είναι αρκετή για να πληρωθούν οι ετήσιες υποχρεώσεις προς την Πύλη, οπότε και οι οικονομικές υποχρεώσεις συμπληρώνονταν με χρήματα των κοινοτήτων, ώστε να διατηρηθούν τα προνόμια που είχε παραχωρήσει ο Σουλτάνος στα Μαντεμοχώρια. Τελικά, το «Κοινόν του Μαδεμίου» διαλύθηκε και τα μεταλλεία της περιοχής παρήκμασαν μετά την επανάσταση του 1821, στην οποία τα Μαντεμοχώρια συμμετείχαν ως νομικό πρόσωπο και υπέστησαν μεγάλες καταστροφές από τους Οθωμανούς. Έκτοτε, κάθε προσπάθεια επαναλειτουργίας του ήταν υποτονική και απέτυχε.

3.5 Γάλλο-Οθωμανική εταιρεία

Μετά την αποτυχία της επανάστασης του 1822, τα Μαντεμοχώρια έχασαν το προνόμιο της αυτοδιοίκησης, ενώ το 1893 τα μεταλλευτικά δικαιώματα της περιοχής παραχωρήθηκαν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία σε Γάλλο-Οθωμανική εταιρεία, οπότε και συντελέστηκε το πέρασμα στην εξαρτημένη εργασία μιας πολυεθνικής κοινότητας 6.000 εργατών. Την ίδια χρονιά εμφανίζεται για πρώτη φορά η επωνυμία «Μεταλλεία Κασσάνδρας».

Έως το 1900 εξορύχθηκαν και πέρασαν από μεταλλουργική κατεργασία 72.000 τόνοι –κυρίως μαγγανιούχου– μεταλλεύματος, ενώ το

μεταλλωρύχος δεκαετία '70

1901 η εταιρεία άρχισε την επιφανειακή εκμετάλλευση του κοιτάσματος σιδηροπυρίτη στο μεταλλείο του «Μαντέμ Λάκκου» κοντά στη Στρατονίκη.

3.6 ΑΕΕΧΠ&Λ και Μποδοσάκης

Την Γάλλο-Οθωμανική εταιρεία διαδέχεται το 1927 η «Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων & Λιπασμάτων» (ΑΕΕΧΠ&Λ), η οποία, διαβλέποντας την ευρεία χρήση λιπασμάτων για αγροτικούς σκοπούς, αγοράζει τα μεταλλεία με στόχο την εξασφάλιση του θείου ως πρώτη ύλη για την παρασκευή τους, εκμεταλλευόμενα τα μικτά θειούχα κοιτάσματα της περιοχής, αλλά και τα κοιτάσματα σιδηροπυρίτη. Το Στρατώνι αποτελούσε τότε τη σκάλα φόρτωσης του μεταλλεύματος.

ΕΝΩ ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ Η ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΤΩΝ 16
2-6-77 Ε-1-Α

Εντείνονται τα μέτρα της τρομοκρατίας στα Μαντεμοχώρια

ΝΕΑ ΜΠΛΟΚΑ ΕΛΕΓΧΟΥΝ ΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 8 (Το β. ανταποκριτή μας). - Εντείνονται τα τρομοκρατικά μέτρα σε όλη την περιοχή των χωριών του Μαδέμ Λάκου, ενώ τα ζωηρότερα ενδιαφέρον και με ειδικά αιματηρά επεισόδια οι μεταλλωρύχοι και άλλοι κάτοικοι της περιοχής αναμένουν την αύριονή (σημερινή) βίχη των τριών μεταλλωρυχείων και άλλων κατοίκων της περιοχής που διαμαρτυρήθηκαν από διαρκώς τις εθνοφυλακές επίθεσης της χωροφυλακής τα ζημιώματα της περιοχής Δευτέρας.

ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ >>> ΜΑΝΤΕΜΟΧΩΡΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΑ ΠΡΟΧΘΕΣΙΝΑ ΑΙΜΑΤΗΡΑ ΕΠΙΣΟΔΙΑ

Εκρηκτική ή κατάσταση στη περιοχή Μαδέμ Λάκο

Διακόπεται στον Πηλοτύρμα οι 16 συλληφθέντες, όπου έχουν ληφθεί έκτακτα αστυνομικά μέτρα.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ Σ' ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

Επισκευάζει τον αντιπολεμικό μου

Η κατάσταση στην Χαλκίδα είναι πλέον ολολοκήρια. Οι κάτοικοι της πόλης έχουν ήδη εγκαταλείψει τα σπίτια τους και έχουν μεταβεί στα βουνά. Οι δρόμοι είναι κλειστοί και οι επικοινωνίες έχουν διακοπεί. Οι στρατιωτικές δυνάμεις έχουν περικυκλώσει την πόλη και οι πολιορκημένοι κάτοικοι αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Η κατάσταση είναι κρίσιμη και οι αρχές έχουν ζητήσει βοήθεια από άλλες χώρες.

Μάρες

Η κατάσταση στην Χαλκίδα είναι πλέον ολολοκήρια. Οι κάτοικοι της πόλης έχουν ήδη εγκαταλείψει τα σπίτια τους και έχουν μεταβεί στα βουνά. Οι δρόμοι είναι κλειστοί και οι επικοινωνίες έχουν διακοπεί. Οι στρατιωτικές δυνάμεις έχουν περικυκλώσει την πόλη και οι πολιορκημένοι κάτοικοι αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Η κατάσταση είναι κρίσιμη και οι αρχές έχουν ζητήσει βοήθεια από άλλες χώρες.

Συλλήψεις και «οστημένες δίκες» δέν κλόνιασαν τους εργάτες Μαντέμ-Λάκο

Η κατάσταση στην Χαλκίδα είναι πλέον ολολοκήρια. Οι κάτοικοι της πόλης έχουν ήδη εγκαταλείψει τα σπίτια τους και έχουν μεταβεί στα βουνά. Οι δρόμοι είναι κλειστοί και οι επικοινωνίες έχουν διακοπεί. Οι στρατιωτικές δυνάμεις έχουν περικυκλώσει την πόλη και οι πολιορκημένοι κάτοικοι αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Η κατάσταση είναι κρίσιμη και οι αρχές έχουν ζητήσει βοήθεια από άλλες χώρες.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο η πλειοψηφία των μετοχών της ΑΕ-ΕΧΠ&Λ περιέρχεται στην ιδιοκτησία του Μποδοσάκη-Αθανασιάδη, ενώ το 1960 παραχωρείται στον Άγγλο Ι. Χάντερ το δικαίωμα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων μαγγανίου στην Πιάβιτσα, η οποία παύει οριστικά το 1980. Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 κατασκευάζεται στο Στρατώνι εργοστάσιο εμπλουτισμού και ξεκινάει η παραγωγή και επεξεργασία μικτών θειούχων συμπυκνωμάτων, ενώ το 1976 κατασκευάζεται το νέο εργοστάσιο εμπλουτισμού στην Ολυμπιάδα.

Τα χρόνια του Μποδοσάκη σημαδεύτηκαν από την εργοδοτική τρομοκρατία, τις άθλιες εργασιακές συνθήκες, με τα συχνά εργατικά ατυχήματα και την πνευμονοκονίαση που θέριζε τους εργάτες, με αποτέλεσμα ελάχιστοι να περνούν την ηλικία της συνταξιοδότησης. Η εν λόγω περίοδος χαρακτηρίζεται παράλληλα και από τους εργατικούς αγώνες των μεταλλωρύχων, με αποκορύφωμα την πολύμηνη απεργία του 1977, η οποία έληξε χωρίς επιτυχία, καθώς εργοδότης και κυβέρνηση την αντιμετώπισαν με κάθε μέσο –καθημερινή επέμβαση των δυνάμεων καταστολής που διέλυαν τους απεργούς με αύρες και ξυλοδαρμούς, απεργοσπάστες έρχονταν από διάφορες περιοχές της χώρας κ.λπ.– καταλήγοντας στην απόλυση και τον εξαναγκασμό μετανάστευσης μεγάλου αριθμού απεργών και τη συνέχιση της κανονικής λειτουργίας του μεταλλείου.

3.7 ΑΕΕΧΠ&Λ και ΜΕΤΒΑ

Το 1980 δημιουργείται η «Μεταλλουργική Βιομηχανία Αιγαίου» (ΜΕΤΒΑ), εταιρεία του δημοσίου για την εγκατάσταση μεταλλουργίας στην περιοχή της Ολυμπιάδας Χαλκιδικής. Το 1987 αγοράζει από την «Ανώνυμο Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων» (ΑΕ-ΕΧΠ&Λ) τα ήδη συγκεντρωμένα συμπυκνώματα σιδηροπυρίτη, καθώς και την τρέχουσα παραγωγή. Είναι η χρονιά που γίνεται η πρώτη οργανωμένη προσπάθεια δημιουργίας μεταλλουργίας χρυσού μέσω μιας «ολοκληρωμένης μελέτης για ένα επενδυτικό σχέδιο». Το 1988 κατατίθεται η ΜΠΕ (Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων), αλλά το έργο δε θα ξεκινήσει ποτέ, λόγω των δυναμικών κινητοποιήσεων των κατοίκων της Ολυμπιάδας και άλλων κοινοτήτων του Στρυμονικού κόλπου.

3.8 TVX – TVX HELLAS

3.8.1 Μεταπώληση των μεταλλείων στην TVX

Το 1990, η πώληση των μεταλλείων ανατίθεται από το ίδρυμα Μποδοσάκη στην τράπεζα CITIBANK. Τα μεταλλεία Κασσάνδρας είναι εκείνη την εποχή ελλειμματική επιχείρηση και αναζητούνται επενδυτές. Αν και τότε παρήγαγαν μόλυβδο και ψευδάργυρο, ο χρυσός αναφερόταν ως πρόσθετο ελκυστικό στοιχείο που πιθανά θα παρείχε δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη. Έτσι, εμφανίζονται στον Τύπο δημοσιεύματα που ανακινούν το θέμα καθώς αυστραλέζικες και канаδέζικες εταιρείες εκδηλώνουν ενδιαφέρον, με επικρατέστερη την канаδέζικη Curragh Mines. Η Curragh σταδιακά αντιμετωπίζει προβλήματα ως εταιρεία, με αποτέλεσμα να μην προχωρήσει στην εξαγορά.

Το 1993 συγκροτείται η εταιρεία Alpha Group, με την υποστήριξη της Citibank, με σκοπό τη διαχείριση των μεταλλείων Κασσάνδρας. Η Εθνική Τράπεζα, η οποία από το 1992 είχε οριστεί εκκαθαρίστρια εταιρεία των μεταλλείων δηλώνει πως θα υποστηρίξει την πρόταση της Alpha Group για εξαγορά, προωθώντας μάλιστα στο ελληνικό κοινοβούλιο κατάλληλη νομοθετική ρύθμιση. Ωστόσο, η Alpha Group, λόγω του ότι δεν ήταν σε θέση να πραγματοποιήσει την εξαγορά που απαιτούσε 32.000.000 \$, υπέγραψε συμφωνία με την εταιρεία TVX Gold Inc, προκειμένου να δημιουργηθεί κοινοπραξία που θα λάμβανε επιδοτήσεις από την ΕΕ (ιδρύθηκε την ίδια χρονιά με τη συνθήκη του Μάαστριχτ).

Το 1994 ο τότε υφυπουργός βιομηχανίας Χ. Πάχτας αν και θεωρητικά αναζητά λύση μέσω εταιρείας του δημοσίου, κάνει λόγο για ξένους επενδυτές ως αναγκαία λύση για να προχωρήσουν τα μεταλλεία. Στις 23/11/1994 υποβλήθηκαν δύο προσφορές, η μια από την εταιρεία TVX GOLD INC με έδρα τον Καναδά και η άλλη από την εταιρεία NEW CREST MINING LIMITED που εδρεύει στην Αυστραλία. Στις 2 Μαρτίου του 1995, η εταιρεία TVX αναδεικνύεται οριστική πλειοδότη του διεθνούς διαγωνισμού για την πώληση των μεταλλείων και το επενδυτικό σχέδιο για την μεταλλουργία χρυσού, έχοντας παραμερίσει τελείως την εταιρεία Alpha Group.

Παρά το γεγονός ότι οι κάτοικοι, συμπεριλαμβανομένων των προέδρων των 11 κοινοτήτων, αντιστέκονται έντονα στην εγκατάσταση

της μονάδας χρυσού στην περιοχή, στις 21/12/1995 μεταβιβάζεται το συνολικό ενεργητικό των μεταλλείων Κασσάνδρας στην θυγατρική της TVX GOLD, TVX Hellas. Το τίμημα για την εξαγορά ορίστηκε στα 11 δισ. δραχμές και η σύμβαση περιελάμβανε «κάθε υλικό και άυλο περιουσιακό στοιχείο του ενεργητικού που ανήκει με οποιονδήποτε τρόπο στην αυτοτελή μονάδα Μεταλλεία Κασσάνδρας». Παράλληλα χορηγείται βοήθεια 16 δισ. δρχ. από το ελληνικό δημόσιο για την εισαγωγή τεχνολογίας στα μεταλλεία. Χωρίς να έχει εκδοθεί καμία άδεια και συνεπώς χωρίς να έχει καθοριστεί το σημείο εγκατάστασης του εργοστασίου χρυσού, δίνεται άδεια κατασκευής και προσωρινής χρήσης αποβάθρας για την εξυπηρέτηση των αναγκών κατασκευής του εργοστασίου, που «χωροθετείται» εντελώς αυθαίρετα στην παράκτια περιοχή, η οποία βρίσκεται 100 μέτρα βόρεια από τις εκβολές του χειμάρρου Μαυρόλακκα στον κόλπο της Ολυμπιάδας.

Από το 1996 η εταιρεία προχωρά με ταχείς ρυθμούς τον εκσυγχρονισμό των μεταλλείων, ενώ οι πρόεδροι των κοινοτήτων επιμένουν να δηλώνουν την αντίθεσή τους στα μεταλλεία. Την περίοδο αυτή, συγκροτείται η συντονιστική επιτροπή αγώνα των 12 κοινοτήτων του Στρυμονικού, και ταυτόχρονα λαϊκές συνελεύσεις, πορείες και συγκεντρώσεις συνθέτουν το σκηνικό της αντίστασης. Η θέση που διατυπώνουν είναι «ΝΑΙ στην επένδυση, ΟΧΙ στον υδροκρίτη της Ολυμπιάδας, αλλά σε περιοχή που να έχει την κοινωνική αποδοχή».

Στις 11/2/1996 καταλαμβάνεται για τέσσερις μέρες ο οδικός άξονας Θεσσαλονίκης-Καβάλας. Η κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι η σύμβαση δε θα κυρωθεί από τη βουλή αν δεν γίνουν πρώτα συζητήσεις με την τοπική κοινωνία, οπότε και η επιτροπή αγώνα αναστέλλει τις κινητοποιήσεις της. Κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, δημιουργείται το φυλάκιο της Ολυμπιάδας στο δρόμο που οδηγεί στο μεταλλείο, για τον έλεγχο και την αποτροπή πιθανής μεταφοράς μηχανημάτων στην περιοχή. Το φυλάκιο θα λειτουργήσει για χρόνια ως σημείο αντίστασης και συνάντησης για τους αντιστεκόμενους και αντιστεκόμενες της περιοχής, με εβδομαδιαίες συνελεύσεις.

Στις 25/2 η εταιρεία, μέσω δημοσιεύματος, δείχνει την πρόθεσή της να αναστείλει τη λειτουργία και, προφανώς για να πιέσει, θέτει ζήτημα απασχόλησης των εργαζομένων. Σε συνάντηση με την τότε υπουργό ανάπτυξης Βάσω Παπανδρέου, η ελληνική κυβέρνηση δηλώνει αποφα-

Φυλάκιο Ολυμπιάδας 1996

σισμένη να προχωρήσει το έργο, παρά τις αντιδράσεις, διαβεβαιώνοντας μάλιστα ότι θα παρθούν μέτρα ενάντια στις «παράνομες πράξεις. Ένα μήνα μετά, η εταιρεία ανακοινώνει την έναρξη των εργασιών του εργοστασίου εμπλουτισμού στο Στρατώνι. Στις 31/07/96, η ελληνική Βουλή μη λαμβάνοντας υπόψη τα συνεχή υπομνήματα και τις ανοιχτές επιστολές της Επιτροπής Αγώνα προς τους βουλευτές, επικυρώνει (με ποσοστό υπερψήφησης 97%) παρά τις διαβεβαιώσεις για το αντίθετο, τη σύμβαση για τη μεταβίβαση των μεταλλείων και τη δημιουργία της μεταλλουργίας χρυσού.

3.8.2 Οι πρώτες απόπειρες μεταλλουργικής δραστηριότητας και τοπικές αντιστάσεις

Στα εγκαίνια της ΔΕΘ, το Σεπτέμβρη του 1996, τόσο η κυβέρνηση όσο και η αξιωματική αντιπολίτευση σημειώνουν την αναγκαιότητα του έργου, ενώ, με μια συνήθη τακτική των κυβερνήσεων, υποστηρίζουν ότι

Συγκρούσεις στην Ολυμπιάδα 1996

οι αντιδράσεις των κατοίκων αμαυρώνουν την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό. Η αντίθεση όμως των κατοίκων είναι έντονη και στις εκλογές του ίδιου έτους κατά πλειοψηφία ρίχνουν άκυρο και λευκό. Η προσπάθεια της εταιρείας να μεταφέρει γεωτρήματα στα κρυφά, συναντά την αντίσταση περίπου 1.000 κατοίκων που επιβάλουν στους εργάτες να τα απομακρύνουν. Η TVX δίνει τηλεσίγραφο στην κυβέρνηση, στο οποίο αναφέρει:

«Η εταιρεία μας έλαβε την απόφαση να αναστείλει την λειτουργία των μεταλλείων και των λοιπών εργασιών της από τις 23 Οκτώβρη, μη όντας διατεθειμένη να λειτουργεί υπό ομηρία, η οποία προκαλείται από τον αποκλεισμό του δρόμου πρόσβασης προς το μεταλλείο

Συγκρούσεις στην Ολυμπιάδα 1996

της Ολυμπιάδας από κατοίκους της περιοχής (...) Άμεση συνέπεια λοιπόν, θα είναι να διακοπεί η μισθοδοσία των 700 εργαζομένων στην εταιρεία...»

Στο φυλάκιο υπάρχει καθημερινή παρουσία από άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών. Στις 17/10 τα ΜΑΤ ζητούν από τα 30 άτομα που βρίσκονται στο μπλόκο να ανοίξουν το δρόμο για τα μηχανήματα της εταιρείας. Γίνονται εκτεταμένες συγκρούσεις με κόσμο που έχει έρθει οπλισμένος με πέτρες και ξύλα και πραγματοποιούνται συλλήψεις. Οι συγκεντρωμένοι ζητούν την άμεση απελευθέρωση των κατοίκων που έχουν συλληφθεί, οι οποίοι τελικά αφήνονται ελεύθεροι, αφού πρώτα τους απαγγελθούν κατηγορίες. Το ίδιο βράδυ το φορτηγό της εταιρείας και τα ΜΑΤ αποσύρονται μπροστά στο ενδεχόμενο περαιτέρω σύγκρουσης.

Η κυβέρνηση αναλαμβάνει να μιλήσει με εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, προκειμένου να αντιμετωπίσουν ειρηνικά τις αντιδρά-

Διαμαρτυρίες κατοίκων ενάντια στα μεταλλεία

σεις, αλλά και να προχωρήσει το έργο. Από τη συνάντηση αυτή συμφωνήθηκαν να γίνουν κινήσεις αμοιβαίας καλής θέλησης και από τις δύο πλευρές. Η συμφωνία προέβλεπε από την πλευρά των κατοίκων το άνοιγμα του δρόμου προς τα μεταλλεία για την έναρξη των εργασιών περιχαράκωσης του κοιτάσματος. Από την πλευρά της εταιρείας συμφωνήθηκε πως δεν θα πραγματοποιηθούν εργασίες σχετικές με την μονάδα χρυσού, ενώ το ελληνικό κράτος δεσμεύτηκε να αναθέσει σε ανεξάρτητο, αξιόπιστο μελετητικό φορέα την διερεύνηση της βέλτιστης λύσης για την χωροθέτηση της μονάδας. Στις 21/10 η έρευνα ανατίθεται επίσημα στο ΙΓΜΕ και το ΙΠΑ από την υφυπουργό ανάπτυξης και από την πλευρά των κατοίκων η συμφωνία τηρείται, καθώς το μπλόκο σταματά στις 22 Οκτώβρη.

Η TVX Hellas προσπαθεί να αποδυναμώσει τις κινητοποιήσεις, κα-

Συγκρούσεις στην Ολυμπιάδα 1996

θυσπερώντας τις μελέτες, πραγματοποιώντας προσλήψεις σκοπιμότητας και μοιράζοντας αφειδώς χρήματα, ενώ παράλληλα οι κάτοικοι που συμμετείχαν στις κινητοποιήσεις σύρονται στα δικαστήρια. Ακόμα και οι Financial Times αναφέρονται στην αστυνομική βαρβαρότητα με την οποία αντιμετωπίστηκαν οι κινητοποιήσεις.

Σημαντικό είναι πως αυτή την εποχή αρχίζουν γεωτρήσεις στην περιοχή των Σκουριών, τα αποτελέσματα των οποίων δείχνουν αξιόλογα κοιτάσματα με μεγάλο οικονομικό ενδιαφέρον. Έτσι, δειλά-δειλά αρχίζει να εκδηλώνεται και το ενδιαφέρον για τις Σκουριές.

Στις 24 Ιουνίου 1997, ολοκληρώνεται η μελέτη από το ΙΓΜΕ, αλλά σε παρουσίασή της στην περιοχή, η υφυπουργός ανάπτυξης αρνείται να την παραδώσει ολόκληρη, ενώ δεν δίνεται στους κατοίκους η δυνατότητα να δεχθούν απάντηση στα ερωτήματά τους, καθώς οι μελετητές του ΙΓΜΕ απουσιάζουν από την παρουσίαση. Τα συμπεράσματα της μελέτης καταρρίπτουν την μέχρι τότε δεδομένη θέση της εταιρείας και της κυβέρνησης, όσον αφορά την χωροθέτηση. Αναφέρεται επίσης ρητά ότι η εταιρεία δεν έχει καταλήξει σε μέθοδο παραγωγικής διαδικασίας και δεν έχει εκπονήσει μελέτη οικονομικής σκοπιμότητας, γεγο-

Διαμαρτυρίες κατοίκων ενάντια στα μεταλλεία

νός που θέτει υπό αμφισβήτηση τη μελέτη του ΙΓΜΕ καθώς δεν μπορεί να αξιολογηθεί πλήρως λόγω έλλειψης βασικών στοιχείων.

Η ένταση μεταξύ των κατοίκων και της εταιρείας όμως δεν έχει σταματήσει. Η επιτροπή εμμένει στην τήρηση της συμφωνίας που προέβλεπε πρώτα την πραγματοποίηση των γεωτρήσεων εκτός των ορίων των κοινοτήτων. Στις 24/7 ξεκινά πετροπόλεμος με τα ΜΑΤ προκειμένου να απομακρυνθεί το γεωτρύπανο του ΙΓΜΕ από την περιοχή. Λίγες μέρες μετά, δημοσίευμα στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία αποκαλύπτει την προετοιμασία της «επιχείρησης χρυσός». Όπως αναφέρεται, είναι ήδη έτοιμα να στρατοπεδεύσουν στην περιοχή βαρέα οχήματα, πυροσβεστικά οχήματα και κλιμάκιο της αστυνομίας που αποτελείται από 40 διμοιρίες αστυνομικών, ομάδα ειδικών δυνάμεων και ελικόπτερα.

Στα μέσα Σεπτεμβρη οι πρώτοι 500 αστυνομικοί κάνουν την εμφάνισή τους στην περιοχή. Οι επόμενοι δύο μήνες χαρακτηρίζονται από την έντονη παρουσία των αστυνομικών δυνάμεων, οι οποίες πραγματοποιούν ελέγχους στην είσοδο και την έξοδο από τα χωριά και επιδιώκουν την τρομοκράτηση των κατοίκων. Η Επιτροπή Αγώνα καταγγέλλει επανειλημμένα πως έχουν εισέλθει στην περιοχή πολλά γεωτρύπανα της εταιρείας, γεγονός που παραβιάζει την συμφωνία, ενώ δηλώνει πως οι κάτοικοι είναι αποφασισμένοι να συγκρουστούν. Στις 9/11 γίνονται επεισόδια με τα MAT στα πλυτήρια των μεταλλείων και την επομένη το πρωί γίνεται έφοδος σε σπίτια και συλλαμβάνονται οι πρόεδροι πέντε κοινοτήτων, στους οποίους απαγγέλλονται βαριές κατηγορίες. Τα γεγονότα όμως παίρνουν το φως της δημοσιότητας μέσω της συχνής προβολής των συγκρούσεων από τα ΜΜΕ. Έτσι στις 23/11/97 τίθεται σε ισχύ η πρωτοφανής απόφαση του αστυνομικού διευθυντή της Χαλκιδικής για την απαγόρευση...

«της πραγματοποίησης κάθε δημόσιας σε ανοικτό χώρο συνάντησης, πορείας, διαδήλωσης κλπ. πεζή ή με οποιοδήποτε τροχαίο μέσο στην ευρύτερη περιοχή των κοινοτήτων Ολυμπιάδας και Βαρβάρας (...) για αποτροπή σοβαρού κινδύνου της δημόσιας ασφάλειας και απειλής διατάραξης της κοινωνικο-οικονομικής ζωής στην περιοχή».

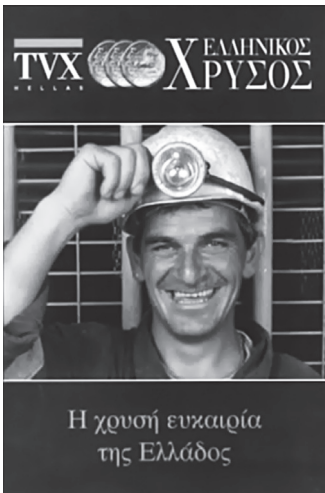
Ταυτόχρονα, οι δυνάμεις των MAT και των ΕΚΑΜ πραγματοποιούν εξαντλητικούς ελέγχους κατά την είσοδο και έξοδο από τα χωριά απαγορεύοντας σε πολλές περιπτώσεις την ελεύθερη κυκλοφορία. Η ΤΥΧ κάνει λόγο για τρομοκρατικές ενέργειες και ζητά από τις «υγιείς δυνάμεις της Χαλκιδικής να απομονώσουν τους παραξίετες».

Σταδιακά, στους επόμενους μήνες, η ένταση χαλαρώνει, καθώς μετά την κατακραυγή από την κοινή γνώμη αίρεται η απαγόρευση των συγκεντρώσεων και πραγματοποιείται άτυπη συνάντηση μεταξύ μελών της επιτροπής και στελεχών της εταιρείας. Το Δεκέμβριο του 1997 δικάζονται οι πέντε πρόεδροι, ενώ μια μέρα πριν γίνεται έκρηξη αυτοσχέδιου μηχανισμού έξω από το γραφείο της Παπανδρέου, σε «ένδειξη αλληλεγγύης στον αγώνα των κατοίκων του Στρυμονικού κόλπου ενάντια στα σχέδια της πολυεθνικής ΤΥΧ». Την ευθύνη αναλαμβάνει η ομάδα «Αναρχικοί Αντάρτες Πόλης», και μετά από έρευνα, η αστυνομία συλλαμβάνει τον Νίκο Μαζιώτη. Ο Μαζιώτης

αποδέχεται πλήρως την ευθύνη της ενέργειας, που θα τον οδηγήσει στη φυλακή και σε μια πολιτική δίκη που θα απασχολήσει τα επόμενα χρόνια την επικαιρότητα. Η ενέργεια καταδικάζεται επίσημα από την Επιτροπή Αγώνα, αν και στην κοινωνική βάση υπάρχει αποδοχή και αίσθημα αλληλεγγύης.

Στις 2/12 κατατίθεται και η Β' Φάση της μελέτης του ΙΓΜΕ, η οποία όμως ποτέ δε φτάνει στα χέρια των κατοίκων. Την ίδια περίοδο, δημοσιεύονται στον Τύπο άρθρα που υποστηρίζουν πως η μελέτη επιστράφηκε στους μελετητές από την διοίκηση, γιατί δεν ήταν ολοκληρωμένη και πως δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των μελετητών του ΙΓΜΕ και του ΙΠΑ για τα συμπεράσματα της μελέτης. Το αποτέλεσμα είναι η υπονόμευση της αξιοπιστίας της μελέτης και η μη παράδοση της προς τα έξω, ούτε καν στους άμεσα ενδιαφερόμενους, δηλαδή τους κατοίκους και την επιτροπή αγώνα. Θα χρειαστεί να κατατεθεί από τους προέδρους δύο κοινοτήτων μηνυτήρια αναφορά κατά παντός υπευθύνου για να αποδοθεί τελικά η μελέτη.

προпаγανδιστικές αφίσες και δημοσιεύματα για την TVX

TVX ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΡΥΣΟΣ

Η χρυσή ευκαιρία της Ελλάδος

Η TVX Hellas - Ελληνικός Χρυσός ήρθε στην Ελλάδα και θα μείνει

Το 1997 η εταιρεία απασχολεί 800 εργαζόμενους και εμφανίζει ζημιές καθώς, όπως υποστηρίζει, «τα τελευταία χρόνια έχει καταβάλει διάφορα ποσά για περιβαλλοντικές δαπάνες». Την ίδια περίοδο ξεκινά η διάνοιξη ερευνητικής στοάς στις Σκουριές, στην οποία η πραγματική παροχή νερού αποδεικνύεται πολύ μεγαλύτερη από την αναμενόμενη, με αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατη η επεξεργασία του νερού, το οποίο και απορρίπτεται ανεπεξέργαστο σε παρακείμενο ρέμα. Η έναρξη των κατασκευών για την εξόρυξη χρυσού ανακοινώνεται για το 1999. Η εκφόρτιση του υδροφόρου ορίζοντα μέσα από την στοά οδήγησε σε πτώση της στάθμης του και σε ξήρανση όλων των παρακείμενων πηγών, με αποτέλεσμα να επηρεάσει αρνητικά το υδατικό ισοζύγιο στην κοινότητα Μεγάλης Παναγιάς, η οποία έκτοτε αντιμετωπίζει πρόβλημα στην ύδρευση κατά τους θερινούς μήνες.

Το 1998 η εταιρεία, μέσω του νεοπροσληφθέντα διευθύνοντα συμβούλου Ι. Δραπανιώτη, προσπαθεί να αφήσει στο παρελθόν την περίοδο των συγκρούσεων και να ολοκληρώσει το έργο, επιχειρώντας να παρουσιάσει ένα πρόσωπο οικολογικής υπευθυνότητας. Στο πλαίσιο αυτό, τον Ιούνιο ανακοινώνει την πρόθεσή της να ξεκινήσει πρόγραμμα ανακύκλωσης στη Μ. Παναγία. Στο πεδίο του ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού ανακοινώνεται η απόφαση του δικαστηρίου του Οντάριο να παραχωρήσει στην ALPHA GROUP την κατοχή του 12% των μεταλλείων Κασσάνδρας που ανήκε στην TVX και το δικαίωμα να ζητήσει άλλο ένα 12%, συμμετέχοντας με ανάλογο ποσοστό στα μέχρι τότε έξοδα. Κατά τα άλλα, τη χρονιά του 1998 δεν εμφανίζονται κινητοποιήσεις και εντάσεις ανάλογες με τις προηγούμενες χρονιές, οι κάτοικοι όμως δε παύουν να κρατάνε με βάρδιες το φυλάκιο. Παράλληλα, όλοι οι κατηγορούμενοι για τα γεγονότα των προηγούμενων ετών φορτώνονται με ποινές υπό αναστολή.

Το 1999 το σχέδιο Καποδίστριας αλλάζει το σκηνικό. Η κοινότητα της Ολυμπιάδας ανήκει πλέον στον δήμο Σταγείρων-Ακάνθου μαζί με όλες τις κοινότητες οι οποίες όλη αυτή την περίοδο ήταν υπέρ της εταιρείας και της επένδυσης. Είναι εμφανής η πολιτική σκοπιμότητα πίσω από τον χωρισμό αυτό, που έχει άμεσες επιπτώσεις στη συγκρότηση των αντιστεκόμενων κατοίκων. Δημιουργείται έτσι μια δεύτερη επιτροπή αγώνα, η επιτροπή Σταγείρων-Ακάνθου και γίνεται προσπάθεια να λειτουργήσει σε συνεργασία με την επιτροπή του Στρυμονικού και

κινητοποίηση κατοίκων Στρατονίκης (2001)

να κρατήσει ενιαία στάση. Όμως στο λόγο και τη στάση των κατοίκων υπάρχουν δυο διαφορετικές προσεγγίσεις. Η επιτροπή αγώνα Στρατονικού είναι υπέρ της επένδυσης, αλλά όχι στην Ολυμπιάδα, ζητώντας χωροθέτηση σε άλλο χώρο με κοινωνική συναίνεση. Η επιτροπή Σταγείρων-Ακάνθου υποστηρίζει την άποψη «καμία νέα μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή μας».

Τον Απρίλη του 1999, η TVX ανακοινώνει την πώληση του 49% των μετοχών της για όλες τις εκμεταλλεύσεις στην αμερικανική ήπειρο, που οδηγεί στην συγχώνευσή της με την εταιρεία Normandy Mining, με έδρα την Αυστραλία, και τη δημιουργία της TVX Normandy Americas (TVXNA). Η αλλαγή της στάσης της εταιρείας αντικατοπτρίζεται κα-

θαρά στο γεγονός ότι τους πρώτους μήνες του '99 απολύεται από την εταιρεία σταδιακά το πρόσθετο προσωπικό, ενώ από τον Μάιο αρχίζουν να τίθενται σε διαθεσιμότητα και εργαζόμενοι στα μεταλλεία.

Την ίδια χρονιά, το αρχαιολογικό συμβούλιο δίνει άδεια για λειτουργία του εργοστασίου χρυσού στον κάμπο της Ολυμπιάδας, στον ίδιο χώρο όπου βρλισκεται ήδη το εργοστάσιο εμπλουτισμού και έτσι η εταιρεία ξεκινά να ανοίγει δρόμο, κόβοντας δέντρα για τα γεωτρώπανα. Οι κάτοικοι κατεβαίνουν ξανά στο δρόμο και έρχονται αντιμέτωποι με τα ΜΑΤ και την αστυνομία Χαλκιδικής. Τον Ιούλιο κατατίθεται από την επιτροπή Σταγείρων-Ακάνθου στο ΣΤΕ αίτηση αναστολής και ακυρώσεως για την χωροθέτηση του εργοστασίου χρυσού στην Ολυμπιάδα και της λίμνης αποβλήτων στην Κηπουρίστρα, με αποτέλεσμα να σταματήσουν όλες οι εργασίες και να ανακληθούν οι άδειες του δασαρχείου Αρναίας και της γενικής διεύθυνσης δασών της κεντρικής Μακεδονίας. Τα ΜΑΤ αποσύρονται από την περιοχή. Οι κάτοικοι κερδίζουν την πρώτη από μια σειρά σημαντικές δίκες, καθώς το δικαστήριο αποφασίζει την αναστολή των εργασιών. Με αυτή την απόφαση ο αγώνας των κατοίκων μεταφέρεται από το δρόμο στις δικαστικές αίθουσες, όπου και εναποθέτουν τις ελπίδες τους για μια οριστική λύση. Ενώ η εταιρεία προσπαθεί με δελτία τύπου να κερδίσει την εμπιστοσύνη των μετόχων της, βάλεται δικαστικά τόσο από την απόφαση του ΣΤΕ, όσο και από δύο εταιρείες που ζητούν το 24% των μεταλλείων από καναδέζικο δικαστήριο. Παράλληλα, η ΙΣΤ' Εφορεία Αρχαιοτήτων υποβάλλει μήνυση κατά της TVX Hellas για καταστροφές και κατακράτηση αρχαίων.

Τον Ιούνιο του 2000 η ΜΠΕ για την Ολυμπιάδα εγκρίνεται από το νομαρχιακό συμβούλιο Χαλκιδικής και λίγους μήνες αργότερα από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Το 2001, εν αναμονή της κατασκευής της μονάδας, η εταιρεία πραγματοποιεί «επιχειρησιακές βελτιώσεις» με περικοπές δαπανών σε προσωπικό και οι εργαζόμενοι κατεβαίνουν σε απεργία απέναντι στις απολύσεις που ανακοινώνει η εταιρεία. Τελικά, επιτυγχάνεται συμφωνία με τους εργαζόμενους: οι εργάσιμες μέρες αυξάνονται από 5 σε 7 τη βδομάδα και επομένως δεν χρειάζεται να απολυθεί προσωπικό. Στο τέλος του 2000, η TVX ανακοινώνει καθαρά κέρδη 12,4 εκατομμυρίων \$.

Το 2000 είναι για τους κατοίκους μια περίοδος προετοιμασίας για την δικαστική αναμέτρηση, ενώ ο διχασμός οδηγεί σε νέα δεδομένα, καθώς η κοινή ομάδα εργασίας παύει να συναντιέται και η επιτροπή αγώνα Στρυμονικού ουσιαστικά παραμερίζεται. Η προσφυγή στο ΣΤΕ –στην οποία έχει επικεντρωθεί το ενδιαφέρον– κινείται αποκλειστικά από τον δήμο Σταγείρων-Ακάνθου, καθώς η μεγάλη πλειοψηφία των δραστηριοτήτων της εταιρείας εντοπίζεται πλέον μέσα στα διοικητικά του όρια. Όλα τα παραπάνω, μαζί με τις γενικότερες εξελίξεις, συμβάλλουν ουσιαστικά στην παραγκώνιση των συλλογικών διαδικασιών που στήριζαν όλα τα προηγούμενα χρόνια την κινητοποίηση.

Αυτή τη χρονιά δημιουργείται το «Παρατηρητήριο Μεταλλευτικών Δραστηριοτήτων», ένα «σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που έχει σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και των ανθρώπινων κοινοτήτων από τις αρνητικές συνέπειες της μεταλλευτικής εκμετάλλευσης», το οποίο αναλαμβάνει την ενημέρωση και δραστηριοποιείται γύρω από τα ζητήματα της μεταλλουργίας χρυσού. Η λειτουργία του συνεχίζει μέχρι και σήμερα και κείμενά του μπορούν να βρεθούν στο [blog antigoldgreece.wordpress.com](http://blog.antigoldgreece.wordpress.com).

3.8.3 Ακύρωση έργου από το ΣΤΕ

Σε ό,τι αφορά τον δικαστικό αγώνα των κατοίκων, στις 12/01/2000 πραγματοποιείται η ακρόαση στο ΣΤΕ, στην οποία εξετάζονται επτά προσφυγές του δήμου Σταγείρων-Ακάνθου κατά των εγκριτικών αποφάσεων των συναρμόδιων υπουργείων για την χωροθέτηση και την ΜΠΕ. Στο πλευρό του δήμου συντάσσονται και δυο επιστήμονες που έρχονται από την Γερμανία, ο δρ. Φρ. Κόρτε και ο δρ. Κ. Αρίκας. Στον αντίποδα, στο πλευρό της εταιρείας συντάσσεται η ΓΣΕΕ, το εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Χαλκιδικής και ο δήμος Μεγάλης Παναγίας, υποστηρίζοντας την ανάγκη πραγματοποίησης της επένδυσης για την διατήρηση της απασχόλησης στην περιοχή. Το ΣΤΕ αποφαινεται στις 11/04/2001 με ισχυρή πλειοψηφία 20 έναντι 7, που ζητούσαν πιο ελαστική απόφαση, δικαιώνοντας δικαστικά τους πολύχρονους και δυναμικούς αγώνες των κατοίκων. Το ακυρωτικό δικαστήριο αναφέρει:

«Η στάθμιση μεταξύ του προσδοκώμενου οφέλους από την εκτέλεση του έργου και της επαπειλούμενης βλάβης στο φυσικό πε-

ριβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία του είναι πλημμελής και παραβιάζει την αρχή της βιωσίμου αναπτύξεως. Αυτό συμβαίνει, επειδή το αναλίσκόμενο για την κατασκευή του έργου φυσικό κεφάλαιο (δασικές εκτάσεις, ύδατα, χώρος) είναι –εν όψει της επιλεγείσης μεθόδου εξαγωγής του χρυσού– δυσανάλογο με το προσδοκώμενο όφελος από την εισαγωγή νέας τεχνολογίας στην χώρα για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου. Επομένως η προσβαλλόμενη πράξη ως αντίθετη στον νόμο και στο σύνταγμα είναι μη νόμιμη και πρέπει να ακυρωθεί για τον λόγο αυτό».

Η εταιρεία βρίσκεται σε δυσμενή θέση, με πλήθος δημοσιευμάτων στον τύπο σε σχέση με την απόφαση. Επιπλέον η Deutsche Bank αποσύρει την οικονομική υποστήριξη της στην TVX, για την οποία είχε δεσμευτεί ένα χρόνο πριν.

Το Νοέμβριο οι εργασίες επέκτασης των στοών του μεταλλείου Μαύρες Πέτρες οδηγούν κάτω από το χωριό της Στρατονίκης, με αποτέλεσμα την αναστάτωση των κατοίκων από τα φουρνέλα και τους κραδασμούς που γίνονται αισθητοί στο χωριό καθώς και την κινητοποίησή τους για την τύχη του χωριού τους. Με εισαγγελική παρέμβαση στην επιθεώρηση μεταλλείων βορείου Ελλάδος διατάζεται η διακοπή των εργασιών. Στις αρχές Δεκεμβρίου η TVX ανακοινώνει πως θα διακόψει όλες τις μεταλλευτικές δραστηριότητες στο μεταλλείο Στρατωνίου λόγω ανωτέρας βίας, προσδιορίζοντας ότι «η αναστολή θα ξεκινήσει στις 11 Δεκεμβρίου και θα έχει επιπτώσεις σε περίπου 500 εργαζομένους». Έτσι δημιουργείται πολεμικό κλίμα, με τους κατοίκους να θέλουν να προστατέψουν το χωριό τους και τους εργαζόμενους να επιτίθενται στο δημοτικό συμβούλιο Σταγείρων-Ακάνθου, το οποίο θεώρησαν υπεύθυνο για το κλείσιμο του μεταλλείου. Μάλιστα, τα σωματεία των μεταλλωρύχων επέδωσαν τελεσίγραφο με το οποίο απειλούσαν «να αφήσουν τα όξινα και φορτωμένα με βαρέα μέταλλα νερά των μεταλλείων να πέσουν μέσα στην θάλασσα αν δεν ξαναοίξει το μεταλλείο». Με παρέμβαση της κυβέρνησης στις 14/12 αίρονται οι περιορισμοί και η TVX ανακοινώνει την συνέχιση των εργασιών και την επιστροφή των εργαζόμενων στη δουλειά.

Τελικά, το 2001 κλείνει ουσιαστικά και πρακτικά το ζήτημα των μεταλλείων στην Ολυμπιάδα, καθώς το ΣτΕ με απόφασή του, ακυρώνει κάθε πιθανή πρόοδο που πραγματοποιήθηκε σε επίπεδο αδειών, χωρίς

να αφήνει περιθώρια ελιγμών στην εταιρεία και στην ελληνική κυβέρνηση, δικαιώνοντας τους πολύχρονους και δυναμικούς αγώνες των κατοίκων. Το φυλάκιο της Ολυμπιάδας ουσιαστικά δεν έχει εγκαταλειφθεί από τους κατοίκους από τις αρχές του 1996, συμπληρώνοντας 5 χρόνια συνεχούς, μέρα-νύχτα παρουσίας. Με ανακοίνωσή της την 01/03/2002 η εταιρεία αποδέχεται τελικά πως οι άδειες για την μεταλλουργία στην Ολυμπιάδα απορρίφθηκαν από το ΣΤΕ και δεν υπάρχουν περιθώρια για συνέχιση των προσπαθειών της. Παράλληλα, έχει δημιουργηθεί και ένα νέο μέτωπο αντιπαράθεσης, αυτήν την φορά με τους κατοίκους μιας από τις μέχρι τότε «φιλικά διακείμενες» κοινότητες, της κοινότητας Στρατονίκης, ενώ το ποιόν της εταιρίας αρχίζει να τίθεται υπό αμφισβήτηση και από άλλους κατοίκους της περιοχής. Καθώς στο χωριό παρατηρούνται ρωγμές σε σπίτια, οι κάτοικοι με καθημερινές συγκεντρώσεις κλείνουν τον δρόμο στην πλατεία του χωριού παρεμποδίζοντας τη διέλευση των λεωφορείων με τους εργαζόμενους. Στις 11/06/02 ανακοινώνεται η εξαγορά της TVX από την πολυεθνική εταιρεία Kinross με έδρα τον Καναδά. Η Kinross εξαγοράζει την TVX και την Echo Bay Mines έναντι 1,7 δισ. δολαρίων και οι τρεις εταιρείες συγχωνεύονται προς τη δημιουργία της «New Kinross». Ουσιαστικά λοιπόν η TVX παύει να υφίσταται ως εταιρεία από τις 31/01/03, με την επικύρωση της συμφωνίας εξαγοράς από το συμβούλιο των μετόχων της Kinross και όλες οι κτήσεις της περιέρχονται στην νέα Kinross. Ο πρόεδρος της εταιρείας επισήμανε τα σημαντικά αποθέματα της περιοχής και τόνισε πως «θα διαθέσουμε όσο χρόνο χρειαστεί για να γνωρίσουμε τους ανθρώπους και την κυβέρνηση», ενώ πρόβαλε την χρησιμότητα μιας πιθανής κοινοπραξίας με ελληνική επιχείρηση «για να προσεγγίσουμε ευκολότερα τόσο την τοπική κοινωνία όσο και την κυβέρνηση».

Η εξόρυξη κάτω από το χωριό της Στρατονίκης συνεχίζεται σχεδόν μέχρι το τέλος του έτους, ενώ καθημερινή είναι η παρουσία δυο διμοιριών των MAT για την προστασία και τη διασφάλιση της απρόσκοπτης μετακίνησης των λεωφορείων της εταιρείας. Πραγματοποιούνται συμπλοκές με τις δυνάμεις των MAT τόσο στις 16 Απρίλη όσο και στις 29 Αυγούστου, με συλλήψεις κατοίκων, αλλά οι εργασίες δεν διακόπτονται.

Στις 09/12/02 γίνεται ένα σοβαρό ατύχημα στο Στρατώνι, το οποίο αποδίδεται από την εταιρία στην αδυναμία της να διαχειριστεί τα όξινα νερά των παλαιότερων στοών, καθώς οι αυξημένες βροχοπτώ-

ατύχημα στο Στρατώνι (2002)

σεις ξεχείλισαν τα τέλματα εναπόθεσης. Το αποτέλεσμα είναι πως τα νερά παροχετεύονται στον κόλπο του Στρατωνίου, ο οποίος βάφεται για τις επόμενες δέκα μέρες κόκκινος-πορτοκαλί, γεγονός που οφείλεται στα επιβαρυμένα με βαρέα μέταλλα νερά των στοών. Οι επιπτώσεις είναι ανυπολόγιστες για το θαλάσσιο οικοσύστημα, αφού τα αιωρούμενα σωματίδια καθιζάνουν στο ίζημα και όταν τα ρεύματα αλλάζουν φορά διαχέονται σε ολόκληρο τον κόλπο της Ιερισσού. Το δημοτικό συμβούλιο του δήμου Σταγείρων-Ακάνθου αποφασίζει ομόφωνα στις 18/12/03 την κήρυξη του κόλπου σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και απαγορεύεται επ' αόριστον η αλιεία σε όλη την έκτασή του. Η εταιρεία διακόπτει την λειτουργία της μονάδας εμπλουτισμού στο Στρατώνι αλλά και την εξόρυξη στις Μαύρες Πέ-

τρεις «για να αντιμετωπισθεί το ατύχημα από όλους τους εργαζόμενους», όπως δηλώνει στον ελληνικό Τύπο και ζητά από το ελληνικό κράτος χρήματα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, ισχυριζόμενη ότι δεν φέρει η ίδια την ευθύνη για το ατύχημα.

Στις 09/01/03 η TVX Hellas λαμβάνει τελικά την επίσημη κοινοποίηση της απόφασης του ΣΤΕ, η οποία όχι μόνο διατάσσει την άμεση διακοπή των εργασιών αλλά και θεωρεί πως πρέπει να γίνει έρευνα και αποκατάσταση στις στοές του μεταλλείου για να διασφαλιστεί το ότι δεν επιφυλάσσονται κίνδυνοι. Την ίδια μέρα κάνει λοκ-άουτ, αναστέλλει δηλαδή όλες τις δραστηριότητές της, χωρίς να πληρώσει τα δεδουλευμένα των εργαζομένων ή αποζημιώσεις, αφήνοντας ως προσωπικό ασφαλείας μόνο 3 βάρδιες των 8 ατόμων αντί των 50 που απαιτούνται. Η δραστηριότητα της εταιρείας τελειώνει έπειτα από 7 χρόνια παρουσίας, ενώ στην περιοχή παραμένουν ανοικτά προβλήματα. Το πρώτο αφορά στην περιβαλλοντική καταστροφή που συντελείται από τα ανεπεξέργαστα όξινα νερά των στοών που η εταιρεία διοχετεύει στον Κοκκινόλακκα, χωρίς να διαφαιίνεται λύση, αφού όλες οι δραστηριότητες έχουν ανασταλλεί. Το δεύτερο ζήτημα είναι κοινωνικό και αφορά στους 470 εργαζόμενους που μένουν χωρίς εργασία και οι οποίοι –λόγω του καθεστώτος της «ανωτέρας βίας»– δεν λαμβάνουν ούτε τις στοιχειώδεις παροχές προς τους απολυθέντες. Παράλληλα, υπό τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί, η νέα εταιρεία δεν ενδιαφέρεται να δραστηριοποιηθεί ή να προωθήσει την επένδυση της μεταλλουργίας χρυσού στην περιοχή. Στις αρχές του Ιουνίου του 2003 εκατό περίπου μεταλλωρύχοι από το Στρατώνι κλείνονται μέσα σε μια στοά δίπλα στο χωριό και ξεκινούν απεργία πείνας. Η διαμαρτυρία λαμβάνει μεγάλη δημοσιότητα. Η απεργία πείνας διαρκεί έντεκα ημέρες, αλλά οι εργαζόμενοι αναστέλλουν την διαμαρτυρία τους μετά από τις διαβεβαιώσεις του Πάχτα για συνέχιση της μεταλλευτικής δραστηριότητας στην περιοχή υπό ένα νέο επιχειρηματικό σχήμα, με κοινοπραξία εταιριών, στο οποίο λέγεται ότι θα συμμετέχει με δικό της ποσοστό και η τοπική αυτοδιοίκηση. Στην ουσία πρόκειται για ανυπόστατες υποσχέσεις, με σκοπό να καθησυχαστούν οι εργαζόμενοι, αφού η Kintross έχει κάνει σαφή την θέση της πως δεν θα επενδύσει χρήματα αν δεν εξασφαλιστεί η επένδυση της μεταλλουργίας χρυσού.

Ο πρόεδρος του ΣΕΒ Οδυσσέας Κυριακόπουλος σε δήλωσή του,

ξεκαθαρίζει το τοπίο και συνοψίζει με ένα σχόλιο την κατάσταση, λέγοντας πως «δεν υπάρχει μεταλλευτική εταιρεία στον κόσμο που να μη γνωρίζει την ιστορία της TVX άρα δεύτερο κορόιδο δεν θα βρούμε»...

Na όμως που βρέθηκε!

3.8.4 Σύντομος σχολιασμός

Οι κινητοποιήσεις στην Ολυμπιάδα ενάντια στα μεταλλεία χρυσού ξεκίνησαν το 1989 και σταμάτησαν τον Απρίλιο 2001 με την γνωστοποίηση της ακυρωτικής απόφασης του ΣΤΕ έναντι όλων των σχετικών αδειών. Συγκεκριμένα, από το 1995 έως 1997 ο αγώνας ακολουθεί συγκρουσιακές/επιθετικές πρακτικές διαμαρτυρίας, χτίζεται το φυλάκιο, πραγματοποιούνται πορείες και βίαιες συγκρούσεις, σαμποτάζ, ενώ το χρονικό διάστημα 1999-2001, ο αγώνας γίνεται και σε δικαστικό επίπεδο. Οι κινητοποιήσεις γενικότερα είτε έπονται της προσπάθειας δημοσιοποίησης (ψηφίσματα-επιστολές) και εξάντλησης της άσκησης των ένδικων μέσων, είτε εμφανίζονται πριν οι συμβατικές αυτές κινήσεις επιφέρουν κάποιο έννομο αποτέλεσμα. Στη περίπτωση της Ολυμπιάδας, η όξυνση της αντιπαράθεσης εκφράζεται πριν την άσκηση της ακυρωτικής αίτησης στο ΣΤΕ, με επιθέσεις στις εγκαταστάσεις της TVX, στους ένστολους κρατικούς φρουρούς και με αυθόρμητες δράσεις κοινωνικής αντιβίας από μικρές αυτοοργανωμένες ομάδες. Παράλληλα με την αυτοοργάνωση εκδηλώνεται η αμφισβήτηση και απόρριψη του κομματικού κοινοβουλευτικού συστήματος, δηλαδή όταν το 97% των βουλευτών επικύρωσαν το επενδυτικό σχέδιο στη Βουλή, οι κάτοικοι στις βουλευτικές εκλογές ψηφίζουν άκυρο και δεν εγκλωβίζουν την οργή τους σε κανένα καθεστωτικό παιχνίδι νομιμότητας.

Η αντίδραση ασφαλώς που σημειώθηκε στις κοινότητες διαφοροποιείται, καθώς ο βαθμός οικονομικής εξάρτησης από τη συγκεκριμένη επένδυση δεν είναι ο ίδιος. Οι ΒΑ περιοχές της Χαλκιδικής και το Στρατώνι όπου βρίσκονται τα μεταλλεία Μαντέμ Λάκκο, εξαρτώνται οικονομικά από τη λειτουργία των μεταλλείων, συγκριτικά με τις περιοχές που μπορούν να βασίζονται στον τουρισμό. Συνεπώς, πολλοί κάτοικοι στηρίζουν την μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή,

ενώ άλλοι, όπως στην Ολυμπιάδα, εναντιώνονται ταυτόχρονα σε κάθε πρόταση κοινωνικού ελέγχου και εκβιασμού από την εταιρεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα θεωρείται η απόρριψη από τον ξενοδόχο της οικονομικής πρότασης για στέγαση εργαζομένων και στελεχών της εταιρείας, αφηφώντας το ατομικό του συμφέρον. Όσοι αμφισβήτησαν και απέρριψαν την επιβαλλόμενη πρόταση της μεταλλευτικής επένδυσης ως τη σωτήρια-μοναδική λύση για τη ζωή τους, συμμετείχαν στις κινητοποιήσεις παρά τις κατασταλτικές, τρομοκρατικές πρακτικές που ασκούσε η κρατική εξουσία.

Στα πλαίσια του αγώνα συστάθηκε συντονιστική επιτροπή από 12 προέδρους των κοινοτήτων του Στρυμονικού Κόλπου, οι οποίοι τονίζουν ότι η μεταλλευτική δραστηριότητα δεν χρήζει κοινωνικής αποδοχής, γι' αυτό το λόγο η επένδυση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε περιοχή όπου οι κάτοικοι συναινούν στο έργο. Οι λόγοι της αντίδρασής τους συνοψίζονται στους εξής άξονες: η αντίθεση μεταξύ τουριστικής ανάπτυξης και ανάπτυξης της περιοχής λόγω εξόρυξης χρυσού, η τοποθέτηση του εργοστασίου σε αρχαιολογικό χώρο και η περιβαλλοντική επιβάρυνση της περιοχής από τις λειτουργίες της υπάρχουσας μονάδας εξόρυξης. Οι αποφάσεις λαμβάνονταν είτε στις λαϊκές συνελεύσεις που γίνονταν στα χωριά είτε στις γενικές συνελεύσεις που πραγματοποιούνταν συχνά στο φυλάκιο στην Ολυμπιάδα. Παράλληλα, δημιουργούνται αυτοοργανωμένες ομάδες, οι οποίες αναλάμβαναν μικρότερες δράσεις ενάντια στο έργο¹.

Γενικότερα, οι αντιδρώντες διακρίνονται σε εκείνες και εκείνους που θεωρούν:

1. Ότι η συγκεκριμένη επένδυση δεν πρέπει να γίνει σε καμιά περιοχή – η κύρια άποψη των κατοίκων.

1. Να σημειώσουμε ότι στον τότε αγώνα των κατοίκων του Στρυμονικού Κόλπου στάθηκαν αλληλέγγυοι από τη Θεσσαλονίκη, μεταξύ άλλων η Πρωτοβουλία Αναρχικών, ενώ στην Αθήνα στις 11 Δεκέμβρη του '97 συγκροτήθηκε στο Πολυτεχνείο Ανοιχτή Συνέλευση.

πανό στις Σκουριές 2010

2. Ότι δεν πρέπει να γίνει στην «δικιά μας» περιοχή, αλλά όπου υπάρχει συναίνεση των κατοίκων, άποψη που κυρίως χρησιμοποιείται από τους κοινοτάρχες.
3. Ότι πρέπει να πραγματοποιηθεί με φιλικά περιβαλλοντικούς όρους, και ότι το έργο ενισχύει την τοπική οικονομία καθώς δημιουργεί θέσεις απασχόλησης. Η άποψη αυτή εκφράζεται κυρίως από τις τοπικές αρχές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το εργατικό κέντρο Χαλκιδικής στήριξε το επενδυτικό σχέδιο κάνοντας έκκληση στους τοπικούς φορείς να αποστασιοποιηθούν από τις απόψεις των Επιτροπών Αγώνα. Ως βασικό επιχείρημα χρησιμοποιείται το πρόβλημα της ανεργίας, καθώς μια τέτοια επένδυση θα μπορούσε να το λύσει.

3.9 Ιστορικό 2003-2012

Μετά την άρνηση της Kinross να αναλάβει την λειτουργία των μεταλλείων εφόσον αυτά δεν θα αφορούσαν και την εξόρυξη χρυσού ο κ. Πάχτας αναλαμβάνοντας την υπόθεση πάνω του και δηλώνει σε όλα τα ΜΜΕ του νομού Χαλκιδικής ότι: «Η βιωσιμότητα σε βάθος των μεταλλείων Κασσάνδρας διασφαλίζεται μόνο με τη λειτουργία των έργων χρυσού Σκουριών και Ολυμπιάδας», ενώ ο υφυπουργός εργασίας, κ. Τζιόλας διαβεβαιώνει τον κ. Ινονη αντιπρόεδρος της εταιρείας ότι η κυβέρνηση «θα εγκρίνει μια νέα μελέτη για τη μεταλλουργία χρυσού της Ολυμπιάδας για να παρακαμφτεί η απόφαση του ΣΤΕ». Έτσι επανέρχεται στο προσκήνιο το θέμα της λειτουργίας των μεταλλείων χρυσού, που φάνηκε ότι είχε κλείσει για την περιοχή αφού το Συμβούλιο Επικρατείας ακύρωσε το έργο χρυσού της Ολυμπιάδας. Στη ουσία έχουμε μια ωμή παραδοχή πως το ΣΤΕ με τον έναν ή τον άλλο τρόπο δεν θα αποτελέσει τελικά το εμπόδιο για την υλοποίηση του έργου.

Εντωμεταξύ στο τριμελές εφετείο Θεσσαλονίκης καταδικάζονται σε ποινή φυλάκισης 6 μηνών στις 17 Δεκεμβρίου τέσσερις κατοίκους της Στρατονίκης για τον αγώνα τους να σταματήσουν την παράνομη εξόρυξη της TVX στο μεταλλείο των Μαύρων Πετρών, κάτω από το χωριό τους.

Επιστρέφοντας στις προσπάθειες που καταβάλει το κράτος για εύρεση λύσης έρχεται στη βουλή το Ιανουάριο του 2004 το τελικό επενδυτικό σχήμα και έτσι τη νέα εταιρεία «Ελληνικός Χρυσός Α.Ε.» αποτελούν:

- κατά 30% η EUROPEAN GOLDFIELDS
- κατά 21% η GLOBAL MINERAL RESOURCES
- κατά 40% Ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες
- ποσοστό 9% φέρεται να έχει δοθεί δωρεάν στη Νομαρχία Χαλκιδικής και στους τρεις Δήμους της περιοχής, αν και κανένας Δήμαρχος δεν έχει υπογράψει συγκεκριμένο εταιρικό.

Όπως φαίνεται η νέα προσπάθεια του υφυπουργού κ. Πάχτα είναι και αυτή αρκετά ασαφής.

Η σύμβαση έγινε χωρίς δημόσιο διαγωνισμό και απαλλάσσει την εταιρεία από οποιαδήποτε ευθύνη περιβαλλοντολογικής αποκατάστα-

ση από τις ζημιές που είχαν ήδη συντελεστεί πριν από την κύρωση της σύμβασης, από την υποχρέωση καταβολής του φόρου μεταβίβασης ή οποιοδήποτε άλλου φόρου καταβάλλοντας τίμημα 11 εκατ. Έξι μήνες μετά η αγοραία αξία των μεταλλείων υπολογίσθηκε από διεθνή εταιρεία παροχής συμβούλων 408 εκτ. ευρώ δηλαδή 37 φορές επάνω από την τιμή πώλησης. Το κράτος όμως «υπερασπιζόμενο» την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας των κατοίκων επιδοτεί την «Ελληνικός Χρυσός» με 15 εκατ. ευρώ. Απόφαση, για την οποία αργότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα απαιτήσει την επιστροφή των επιχορηγήσεων καθώς κρίνει άδικη και ασύμφορη για το ελληνικό δημόσιο τη σύμβαση που υπέγραψε το κράτος.

Το 2004 και ενώ έχουν μεσολαβήσει εθνικές εκλογές ο νέος υφυπουργός ανάπτυξης κ. Σαλαγκούδης συναντιέται με το Νομάρχη Χαλκιδικής, το Δήμαρχο και τους αρχηγούς των τριών παρατάξεων της αντιπολίτευσης του Δήμου Σταγείρων-Ακάνθου, και τους εκπροσώπους της «Ελληνικός Χρυσός», κ. Κούτρα και Κουρουμπλή. Παρόντες ήταν και οι τρεις βουλευτές Χαλκιδικής Γ. Βαγιωνάς, Β. Πάππας και Ι. Δριβελέγκας.

Στη συνάντηση αυτή ο κ. Σαλαγκούδης υποστήριξε στο σύνολο τους τις ενέργειες της προηγούμενης Κυβέρνησης και την «τροπολογία Πάχτα» για το θέμα των μεταλλείων. Είπε ότι το Νέο Επενδυτικό Σχήμα είναι μια υγιής ξένη επένδυση που θα διαφυλάξει το περιβάλλον και θα αναπτύξει την περιοχή. Ζήτησε από τους αιρετούς άρχοντες της περιοχής να «πείσουν» τους κατοίκους ότι είναι προς το συμφέρον τους να υποστηρίξουν την εξόρυξη κάτω από τη Στρατονίκη και τις μεταλλουργίες χρυσού στην Ολυμπιάδα και τις Σκουριές. Επίσης ζητάει από την εταιρεία πρωτοβουλίες κοινωνικών παροχών προς την τοπική κοινωνία μιας και το κράτος δεν έχει τέτοια πρόθεση.

Στο άλλο μέτωπο τον Ιανουάριο του 2005, 208 κάτοικοι της Στρατονίκης κρίνονται ομόφωνα αθώοι από το τριμελές πλημμελειοδικείο Πολυγύρου που δικάστηκαν με τις κατηγορίες της παρακώλυσης συγκοινωνιών, της κατάληψης οδοστρώματος, της αντίστασης κατά της αρχής και της φθοράς ξένης περιουσίας. Οι 22 υποθέσεις που εκδικάστηκαν αφορούσαν τον αγώνα των κατοίκων της Στρατονίκης κατά το διάστημα Φεβρουαρίου-Σεπτεμβρίου 2002, για να σταματήσουν το

παράνομο μεταλλείο της TVX κάτω από τα σπίτια του χωριού τους.

Η αθώωση έγινε δεκτή με ανακούφιση από τους κατοίκους της Στρατονίκης που βλέπουν ξανά τα σύννεφα να πυκνώνουν γύρω τους. Η νέα εταιρεία «Ελληνικός Χρυσός» σχεδιάζει να επαναλειτουργήσει το μεταλλείο κάτω από το χωριό και βρίσκεται σε αναμονή της έγκρισης από τα πέντε συναρμόδια Υπουργεία. Σύμφωνα με τον Υφυπουργό Ανάπτυξης Γιώργο Σαλαγκούδη, «έχει ήδη δοθεί το πράσινο φως στην εταιρεία και η εξόρυξη θα ξαναρχίσει μέσα στους πρώτους μήνες του 2005».

Έτσι φτάνουμε στις 11 Απριλίου όπου υπογράφεται η Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) έγκρισης της εξόρυξης στο μεταλλείο των Μαύρων Πετρών, κάτω από τη Στρατονίκη, από την «Ελληνικός Χρυσός». Με την υπογραφή της ΚΥΑ επικυρώνεται η οριστική παραχώρηση 314.000 στρεμμάτων της ΒΑ Χαλκιδικής, με περιεχόμενο χρυσό 11 εκατομμύρια ουγγιές. Με την υπογραφή της ΚΥΑ που σηματοδοτεί την έναρξη της παραγωγικής διαδικασίας, η Κυβέρνηση παραδίδει όλη τη ΒΑ Χαλκιδική, χωρίς το Ελληνικό Δημόσιο να εισπράξει ούτε ένα ευρώ.

Με εκτενές δελτίο τύπου της 24^{ης} Ιουλίου 2006, η European Goldfields που κατέχει το 65% της Ελληνικός Χρυσός ενημερώνει για την πρόοδο στη σύνταξη της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το έργο ανάκτησης χρυσού-χαλκού στις Σκουριές της Β. Χαλκιδικής. Η ΜΠΕ και άλλες σχετικές μελέτες αναμένεται να είναι έτοιμες στο τέλος του 2006, ενώ η αδειοδότηση και η έναρξη κατασκευής των εγκαταστάσεων θα γίνουν στο πρώτο εξάμηνο του 2007. Η έναρξη πλήρους παραγωγής του μεταλλείου τοποθετείται στο 2009. Πρέπει να σημειωθεί ότι το «Επενδυτικό Σχέδιο Ανάπτυξης των Μεταλλείων Κασσάνδρας» της «Ελληνικός Χρυσός», που περιλαμβάνει την παράλληλη ανάπτυξη των μεταλλείων «Σκουριές», «Ολυμπιάδα» και «Στρατονίκη», έχει ήδη λάβει την προκαταρκτική έγκριση της Κυβέρνησης.

Τον Αύγουστο του 2006 δημοσιεύθηκε η απόφαση 688/2006 της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου Επικρατείας που απέρριψε το αίτημα κατοίκων της Στρατονίκης για αναστολή της εξόρυξης που πραγματοποιεί η «Ελληνικός Χρυσός» κάτω από τα σπίτια του χωριού. Η Επιτροπή Αναστολών απέρριψε μεν το αίτημα αναστολής, κρίνοντας πως:

«ναί μεν προκύπτει από τη λειτουργία του μεταλλείου κάτω από

Σκουριές 2010

το δομημένο τμήμα της Στρατονικής βλάβη για τους αιτούντες, πλην αυτή δεν είναι ως προς όλες τις συνέπειες ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη σε περίπτωση ευδοκιμήσεως της αιτήσεως ακυρώσεως».

Συνεχίζοντας η ολιγομελής Επιτροπή Αναστολών επέλεξε να παραπέμψει το θέμα στην κρίση της Ολομέλειας επειδή επίκειται, στις αρχές Νοεμβρίου, η συζήτηση της αίτησης ακυρώσεως της ΚΥΑ 143088/2006. Η είδηση έγινε δεκτή με πανηγυρισμούς από την εταιρεία και το κράτος.

Στις 7 Σεπτεμβρίου εγκρίθηκε η Τεχνική Μελέτη της «Ελληνικός Χρυσός» για την εκμετάλλευση του μεταλλείου των Μαύρων Πετρών, κάτω από τη Στρατονίκη. Σε συνδυασμό με την Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) που προηγήθηκε και η εταιρεία δηλώνει πλέον έτοιμη να επαναλειτουργήσει το μεταλλείο με αυξημένη παραγωγή και «ελάχιστη αύξηση του εργατικού δυναμικού». Σε ανακοίνωσή της

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

καλοκαίρι στη Χαλκιδική μας

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

Η Ελληνικός Χρυσός χτίζει κοινωνικό προφίλ
χρηματοδοτώντας πολιτιστικές εκδηλώσεις

η European Goldfields αναφέρει: «συνεργαστήκαμε στενά με την Ελληνική Κυβέρνηση και την τοπική κοινωνία για την απόκτηση αυτών των αδειών και αυτή η επιτυχία στρώνει το δρόμο για την περαιτέρω ανάπτυξη των ελληνικών προγραμμάτων μας» ενώ ο κ. Σαλαγκούδης δηλώνει:

«εκπληρώθηκαν από την εταιρεία όλοι οι όροι, ήτοι σεβασμός στο περιβάλλον, ασφάλεια των κατοίκων και αειφόρος ανάπτυξη της περιοχής, που είχαν τεθεί από την πλευρά της πολιτείας, των εργαζομένων και της τοπικής κοινωνίας για την έναρξη της παραγωγικής διαδικασίας των Μεταλλείων Κασσάνδρας... Πρόκειται για το πιο τρανό παράδειγμα ότι η οικονομική ανάπτυξη και η προσέλκυση επενδύσεων μπορεί κάλλιστα να συγκεραστεί με την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική ευαισθησία».

Στο δημοτικό συμβούλιο της Μ. Παναγίας λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις και τις θέσεις της τοπικής κοινωνίας, εκφράζεται η αντίθεση επί του συγκεκριμένου επενδυτικού σχεδίου ανάπτυξης των Μεταλλείων Κασσάνδρας στην περιοχή των Σκουριών. Η απόφαση αποδίδει πλήρως το κλίμα που είχε δημιουργηθεί εδώ και αρκετούς μήνες στη Μ. Παναγία και το κίνημα αντίστασης στο επενδυτικό πρόγραμμα της εταιρείας που έχει λάβει την προκαταρκτική έγκριση της Κυβέρνησης. Μερίδα εργαζομένων της «Ελληνικός Χρυσός» αντιδράει έντονα στο άκουσμα αυτής της απόφασης ωστόσο μετά την παρέμβαση συνδικαλιστών εξομαλύνεται η κατάσταση.

Η εταιρεία το 2008 γνωρίζοντας πως πλησιάζει η έναρξη των μεταλλευτικών της δραστηριοτήτων, αποφασίζει πως πρέπει να δείξει πλέον και το κοινωνικό της πρόσωπο και επιλέγει να χρηματοδοτήσει τις εκδηλώσεις που ανήγγειλε ο πολιτιστικός οργανισμός της Νομαρχίας Χαλκιδικής υπό τον γενικό τίτλο «Καλοκαίρι στη Χαλκιδική μας» οι οποίες είναι «υψηλού επιπέδου» και λαμβάνουν χώρα σε πολλά και διαφορετικά μέρη του νομού.

Το Μάιο του 2008 η «Ελληνικός Χρυσός» υπέβαλε στα συναρμόδια Υπουργεία «Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την απομάκρυνση, καθαρισμό και αποκατάσταση χώρου απόθεσης παλαιών τελμάτων Ολυμπιάδας». Η μελέτη προβλέπει την επαναλειτουργία των εγκαταστάσεων εμπλουτισμού του μεταλλείου Ολυμπιάδας για την παραγωγή συμπυκνώματος χρυσοφόρου αρσενοφυρίτη από τα παλαιά τέλματα του

μεταλλείου. Το μεγαλύτερο μέρος από τους δύο εκατομμύρια τόνους νέων αποβλήτων που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθεί, σύμφωνα με τη μελέτη, για την αποκατάσταση της ρυπασμένης παραλίας του Στρατωνίου. Στην πραγματικότητα δεν πρόκειται ούτε για «αποκατάσταση» της Ολυμπιάδας ούτε βέβαια για «αποκατάσταση» του Στρατωνίου. Πρόκειται για το πρώτο βήμα στην προσπάθεια της «Ελληνικός Χρυσός» να εκμεταλλευτεί τα χρυσοφόρα κοιτάσματα της Ολυμπιάδας. Πίσω από τον «αθώο» τίτλο της, κρύβεται ο στόχος της προώθησης του μεγαλεπήβολου «Επενδυτικού Σχεδίου Ανάπτυξης των Μεταλλείων Κασσάνδρας».

Για την «Ελληνικός Χρυσός» η επαναλειτουργία του μεταλλείου Ολυμπιάδας αποτελούσε από την αρχή δηλωμένο στόχο. Το «Επενδυτικό Σχέδιο Ανάπτυξης» προέβλεπε την έναρξη της εξόρυξης εντός του 2008 και επεξεργασία του μεταλλεύματος στο αναβαθμισμένο παλιό εργοστάσιο εμπλουτισμού της Ολυμπιάδας.

Το Δεκέμβριο του 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ότι προτίθεται να ερευνήσει σε βάθος τους όρους πώλησης, το 2003, των κρατικής ιδιοκτησίας Μεταλλείων Κασσάνδρας στην Ελληνικός Χρυσός Α.Ε. έναντι 11 εκατ. ευρώ. Η Επιτροπή σημειώνει ότι «μια διεθνής εταιρεία παροχής συμβουλών στον μεταλλευτικό κλάδο υπολόγισε την αγοραία αξία των Μεταλλείων Κασσάνδρας σε 408 εκατ. ευρώ, δηλαδή πάνω από τριάντα πέντε φορές μεγαλύτερη της τιμής πώλησης των μεταλλείων» και συνεπώς θεωρεί πως το ελληνικό Δημόσιο δεν συμπεριφέρθηκε εν προκείμενο ως «πωλητής της αγοράς». Κατά την Επιτροπή η συμπεριφορά του ελληνικού Δημοσίου μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάζει τους κοινοτικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που διέπουν τη λειτουργία της αγοράς στην ΕΕ. Η αρμόδια για τον ανταγωνισμό Επίτροπος, Νέλι Κρος με αφορμή την απόφαση της Επιτροπής προέβη στην ακόλουθη δήλωση:

«Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι δεν χορηγήθηκε κάποιο κρυφό πλεονέκτημα στην Ελληνικός Χρυσός Α.Ε. σε βάρος των Ελλήνων φορολογουμένων και ότι η Ελλάδα ενέργησε όπως θα ενεργούσε κάθε άλλος ιδιώτης πωλητής σε σχέση με την πώληση των υπόψη περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου».

Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά έρχεται στην επιφάνεια ότι το 95% των μετοχών της «Ελληνικός Χρυσός» έχει μεταβιβαστεί σταδιακά στην Καναδική European Goldfields, ενώ μόνο το 5% παραμένει στην ιδιο-

φυλάκιο αγώνα στις Σκουριές 2010

κτησία της «Ελλάκτωρ» που είναι θυγατρική του Άκτωρα συμφερόντων του κ. Μπόμπολα.

Τον Ιούνιο του 2009 οι υπηρεσίες του κράτους η μια μετά την άλλη εγκρίνουν το έργο στις Σκουριές Μ. Παναγίας. Την αρχή κάνει το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ), θετική είναι και η τελική γνωμοδότηση της αρμόδιας ΙΣΤ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (ΕΠΚΑ), ενώ όπως ήταν αναμενόμενο μετά το ΚΑΣ έχουμε και τη θετική άποψη του Υπουργείου Πολιτισμού επί της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης.

Μπροστά σ' αυτές τις εξελίξεις κάτοικοι και αλληλέγγυοι κινητοποιούνται άμεσα. Στις 12 Ιουλίου 2009 κατασκευάζεται φυλάκιο στο δάσος με σκοπό την απαγόρευση διέλευσης των εργατών και των μηχανημάτων στο εργοτάξιο. Χάρη στην άμεση αντίδραση τους, κατάφεραν να ακυρώσουν τις προγραμματισμένες γεωτρήσεις, χωροθέτησης

Ιερισσός 2012

των εργοστασιακών εγκαταστάσεων αλλά και περιχαράκωσης του κοιτάσματος. Έκτοτε και μέχρι τις 20 Μαρτίου 2012 (ημερομηνία κατά την οποία καταστράφηκε από εργαζόμενους της εταιρείας Ελληνικός Χρυσός) το φυλάκιο αποτέλεσε σημείο αναφοράς των αγώνων των κατοίκων, ενώ παράλληλα φιλοξένησε συνελεύσεις, εκδηλώσεις και τις γιορτές της Πρωτομαγιάς.

Λίγο αργότερα, στις 2 Οκτωβρίου ο απελθών υπουργός περιβάλλοντος κ. Γιώργος Σουφλιάς παραδίδει την «Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση/Αξιολόγηση» (ΠΠΕΑ) του «Επενδυτικού Σχεδίου Ανάπτυξης των Μεταλλείων Κασσάνδρας» (ΕΣΑ). Στις 27 Οκτωβρίου 2009 συνεδριάζει το Νομαρχιακό Συμβούλιο της Χαλκιδικής που καλείται να εγκρίνει τη διενέργεια ερευνητικού προγράμματος της «Ελληνικός Χρυσός» με 98 γεωτρήσεις σε δασικές εκτάσεις των τριών Δήμων της Β. Χαλκιδικής. Οι περιοχές αυτές «Τσικάρια-Μ.Παναγία», «Πιάβιτσα», «Φισώκα», «Βαρβάρια» βρίσκονται εκτός των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων που περιγράφονται στο ΕΣΑ. Το γεωτρητικό πρόγραμμα αποσκοπεί στην περιχαράκωση των κοιτασμάτων που έχουν ήδη εντοπιστεί στις περιοχές αυτές από τη γεωφυσική έρευνα, ώστε να προχωρήσουν οι μελέτες εκμετάλλευσης τους. Σε αυτά έχουν προστεθεί τα νέα κοιτάσματα αλλά και δυο ακόμα –Στανός και Μηροστόμιτσα– που προγραμματίζεται να ερευνηθούν σε επόμενη φάση. Το νομαρχιακό συμβούλιο αποφασίζει αρνητικά για την Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων με θέμα «Ερευνητικές Γεωτρήσεις στην περιοχή μεταλλείων Κασσάνδρας». Το ΕΣΑ περιλαμβάνει τέσσερα κύρια προγράμματα:

1. Το πρόγραμμα «Στρατώνι»
2. Το πρόγραμμα «Ολυμπιάδα»
3. Το πρόγραμμα «Σκουριές»
4. Τις λιμενικές εγκαταστάσεις Στρατωνίου.

Στα κύρια προγράμματα εντάσσονται a priori και όλα τα βεβαιωμένα και πιθανά μεταλλεία που έχουν ήδη διαπιστωθεί ή θα διαπιστωθούν από την συνεχιζόμενη έρευνα. Δηλαδή το ΕΣΑ και επομένως η ΠΠΕΑ αναφέρονται στον συνολικό ορυκτό πλούτο των Μεταλλείων Κασσάνδρας. Ο κ. Σουφλιάς με αφορμή το ΕΣΑ δηλώνει πως

«οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την κατασκευή και τη λειτουργία του έργου μπορούν να χαρακτηρισθούν από μη σημαντι-

κές έως σημαντικές και πως αυτές περιορίζονται κατά κύριο λόγο σε τοπικό επίπεδο ενώ κρίνονται στο μεγαλύτερο μέρος τους ως παροδικές και αναστρέψιμες. Η μη υλοποίηση του έργου δε, θα είναι πιο επιζήμια για το περιβάλλον.»

Τον Φεβρουάριο του 2010, ύστερα από αίτηση των κατοίκων της Στρατονίκης, οι οποίοι είχαν προσφύγει στο ΣτΕ για ακύρωση της υπουργικής απόφασης που ενέκρινε τους περιβαλλοντικούς όρους και την τεχνική μελέτη εγκατάστασης και εκμετάλλευσης των μεταλλείων, το συμβούλιο με τις υπ' αριθμ. 461-463/2010 αποφάσεις του, ακολουθώντας την εισήγηση της συμβούλου Επικρατείας Μαρίας Κωνσταντινίδου, απέρριψε τις αιτήσεις των κατοίκων.

Στις δημοτικές εκλογές του 2010 στο δήμο Αριστοτέλη και με σημαία τη λειτουργία των μεταλλείων χρυσού εκλέγεται ο κ. Πάχτας που δηλώνει: «οι αντιδράσεις για τα μεταλλεία θα καμφθούν από την ίδια τη ζωή. Θα ενημερώσουμε τον κόσμο και θα παρακολουθούμε στενά τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις της εταιρείας». Η εταιρεία

Ιερισσός, 25 Μαρτίου 2012

λοιπόν ξαναβρίσκει ένα σημαντικό σύμμαχο για την υλοποίηση των σχεδίων της. Είναι ξεκάθαρο πλέον πως η στρατηγική που έχει επιλεχθεί, είναι να πείσει τους κατοίκους πως και λεφτά θα πέσουν στην περιοχή αλλά και για το περιβάλλον οι επιπτώσεις θα είναι θετικές εφόσον γίνει το έργο. Αυτό θα γίνει πρώτη φορά βέβαια στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Χαλκιδική.

Την ίδια περίοδο, η εταιρεία Ελληνικός Χρυσός καταθέτει στο Ελληνικό Δημόσιο τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για την πλήρη ανάπτυξη του συνόλου των Μεταλλείων Κασσάνδρας στην ΒΑ Χαλκιδική, εντός συνολικής μεταλλευτικής παραχώρησης 264.000 στρεμμάτων. Η συνδυασμένη «επικοινωνιακή επίθεση» συνεχίζεται από τον νέο Υφυπουργό Περιβάλλοντος κ. Μανιάτη και το ΙΓΜΕ για την «ανάγκη» εξόρυξης του Ελληνικού ορυκτού πλούτου και ειδικά του χρυσού της Μακεδονίας και της Θράκης που θα σώσει την Ελλάδα από τη χρεοκοπία. Στις 10-1-2011 ο κ. Μανιάτης κάνει λόγο στη Βουλή για «12 νέους χρυσοφόρους κοιτασματολογικούς στόχους, με περιοχές του Κιλκίς και των Σερρών στην αιχμή του δόρατος 420 βεβαιωμένοι τόνοι χρυσού συνολικά, μαζί με τα γνωστά αποθέματα Χαλκιδικής, Σαπών Ροδόπης και Περάματος Έβρου.»

Το Φεβρουάριο του 2011, με δηλώσεις στο Reuters η υπουργός περιβάλλοντος κα Μπιρμπίλη, ισχυρίζεται πως η κυβέρνηση δεν είναι ακόμα έτοιμη να δώσει στην Ελληνικός Χρυσός, που ανήκει κατά πλειοψηφία στην European Goldfields, άδεια για την εκμετάλλευση χρυσοφόρων κοιτασμάτων στην Χαλκιδική, λόγω των αντιδράσεων της τοπικής κοινωνίας. Οι δηλώσεις της Υπουργού έκαναν το γύρο του κόσμου με αποτέλεσμα τη δραματική πτώση της τιμής της μετοχής της κατά 22% μέσα σε μία μόνο μέρα.

Όμως λίγες μέρες μετά, αναλογιζόμενη τη γκάφα της, η υπουργός περιβάλλοντος επικοινωνήσε με το Reuters για να ξεκαθαρίσει πως δεν είπε, «ότι η κυβέρνηση δεν είναι έτοιμη να δώσει την έγκρισή της, αλλά ότι η περιβαλλοντική μελέτη βρίσκεται σε στάδιο αξιολόγησης και η απόφαση για τους περιβαλλοντικούς όρους θα δοθεί όταν το ΥΠΕΚΑ ολοκληρώσει τη διαδικασία.» Την ίδια στιγμή με ανακοίνωση τύπου η European Goldfields αντιγράφει τη διορθωτική δήλωση της Υπουργού και διαψεύδει ότι έχει ζητηθεί από το ΥΠΕΚΑ οποιαδήποτε συμπληρωματική πληροφορία σχετικά με τον υδροφόρο ορίζοντα ή

Τροποποίηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Μ. Παναγιάς τον Αύγουστο του 2011. Στο αρχικό σχέδιο του 2008 με τη σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων φορέων και της τοπικής κοινωνίας η θέση Σκουριές χαρακτηρίζεται ως δασική έκταση και εντός ορίου καταφυγίου άγριας ζωής, ενώ στη συνέχεια χωρίς να υπάρξει δημόσια διαβούλευση και αγνοώντας τις απόψεις του δασαρχείου οι υπηρεσίες του ΥΠΕΚΑ χαρακτηρίζουν τις Σκουριές ως περιοχή μεταλλευτικών δραστηριοτήτων.

τη ρύπανσή του. Η εταιρεία δηλώνει ότι έχει λάβει επιβεβαίωση από μια Ειδική Τεχνική Επιτροπή του ΥΠΕΚΑ ότι η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων είναι σύμφωνη με όλες τις προδιαγραφές της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας και τέλος τονίζει ότι «μετά από πλήρη δημόσια διαβούλευση, στις 10 Δεκεμβρίου 2010 το Νομαρχιακό Συμβούλιο ομόφωνα υποστήριξε την ΜΠΕ και πέρασε το θέμα στο ΥΠΕΚΑ για την τελική έγκριση.»

Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά βγαίνει το πόρισμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η τιμή πώλησης των Μεταλλείων Κασσάνδρας στην Ελληνικός Χρυσός το 2003 ήταν κατώτερη της πραγματικής αγοραίας αξίας τους, και ότι, ως εκ τούτου, η εταιρεία έλαβε επιδοτήσεις κατά παράβαση των κανόνων της ΕΕ περί κρατικών ενισχύσεων. Το ύψος της επιδότησης υπολογίστηκε σε 14 εκατ. ευρώ. Δεδομένου ότι η εταιρεία δεν επιβαρύνθηκε ούτε με φόρους επί των συναλλαγών, το συνολικό ποσό που το Δημόσιο πρέπει να ανακτήσει από τον δικαιούχο ανέρχεται σε 15,3 εκατ. ευρώ, συν τους τόκους.

Το παγκόσμιο ενδιαφέρον για τα μεταλλεία χρυσού στη Χαλκιδική συνεχίζεται με την Ειδική Γραμματέας του ΥΠΕΚΑ κα Μαργαρίτα Καραβασίλη να δηλώνει σε τηλεφωνική συνέντευξη στο Reuters: «Η άδεια έγκρισης περιβαλλοντικών όρων είναι σε τελικό στάδιο. Είναι θέμα ημερών να έρθει στα χέρια της υπουργού». Η δήλωση της κας Καραβασίλη σχολιάζεται και από τη Goldman Sachs: «Μετά από καθυστερήσεις σχεδόν τεσσάρων μηνών, αυτή είναι η πλέον αξιόλογα θετική είδηση σχετικά με την αδειοδότηση από τον περασμένο Δεκέμβριο», δηλαδή από τη θετική γνωμοδότηση του Νομαρχιακού Συμβουλίου. Οι δηλώσεις κάνουν το γύρο του κόσμου μέσω του διεθνούς πρακτορείου με αποτέλεσμα η μετοχή της European Goldfields στα χρηματιστήρια ανεβαίνει 12% μέσα σε μια συνεδρίαση.

Στις 17 Ιουνίου 2011, ο Γιώργος Παπακωνσταντίνου αναλαμβάνει το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στις 26 Ιουλίου του 2011 υπογράφει τη ΜΠΕ που κατέθεσε η «Ελληνικός Χρυσός» και ουσιαστικά της «ανάβει» το πράσινο φως, τροποποιώντας το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Μ. Παναγιάς παρόλο που πλήθος φορέων (ΤΕΕ, Δασαρχείο, ΑΠΘ) είχαν εκφράσει την αντίθεσή τους σε αυτό.

Συγκρούσεις στο Χοντρό Δέντρο 5 Αυγούστου 2012

Την Κυριακή 18 Δεκεμβρίου του 2011, ανακοινώνεται στα διεθνή μέσα ενημέρωσης συμφωνία εξαγοράς του συνόλου των μετοχών της Καναδικής European Goldfields από την επίσης Καναδική Eldorado Gold. Στην Ελλάδα ο «γάμος» θα ανακοινωθεί στις 12:30 το μεσημέρι της Δευτέρας σε συνέντευξη τύπου του Προέδρου της Eldorado κ. Paul Wright με θέμα «το νέο αναπτυξιακό σχέδιο της Eldorado Gold Corporation στην Ελλάδα». Η συμφωνία αποτιμά την αξία της European Goldfields στα 2,4 δισ. δολάρια ΗΠΑ.

Την Τρίτη 20 Μάρτη 2012, η εταιρεία στήνοντας προβοκάτσια εμφυλίου πολέμου, επιχειρήσε να ξεκινήσει εργασίες, στέλνοντας συνεργείο της, μαζί με υπάλληλο της αρχαιολογικής υπηρεσίας, στο βουνό για να κάνει αρχαιολογικές τομές προκειμένου να πιστοποιη-

ηθεί ότι δεν υπάρχουν αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή ούτως ώστε να ξεκινήσει και τυπικά το έργο. Μετά από συγκέντρωση πλήθους κατοίκων της Μ. Παναγίας και Ιερισσού οι εργασίες του συνεργείου σταματούν. Το μεσημέρι της ίδιας μέρας, κατ' εντολή των προϊσταμένων τους και με την ανοχή της αστυνομίας οι 400, νυν και μελλοντικοί «μισθοφόροι» εργαζόμενοι της Ελληνικός Χρυσός, μεταβαίνουν στο φυλάκιο με λεωφορεία της εταιρείας, με αποστολή να διώξουν τους αντιστεκόμενους κατοίκους με κάθε τρόπο, «γιατί αλλιώς θα χάσουν τη δουλειά» ή «δεν θα προσληφθούν». Εκεί, οι μεταλλωρύχοι επιτίθενται στους 30 κατοίκους, τους ξυλοκοπούν, με τις πλάτες της αστυνομίας, καταστρέφουν και πυρπολούν το φυλάκιο και έκτοτε καταλαμβάνουν την περιοχή. Από τις συμπλοκές τραυματίζονται οκτώ άτομα από την επιτροπή αγώνα, ένα εκ των οποίων σοβαρά. Η τοπική κοινωνία απαντά άμεσα, καταλαμβάνοντας το δημαρχείο της Ιερισσού και πραγματοποιώντας συλλαλητήριο.

Η δράση των κατοίκων συνεχίστηκε την Κυριακή 25 Μάρτη με μεγάλη συγκέντρωση 2500 ατόμων στην Ιερισσό, πορεία στη Μεγάλη Παναγία και συγκέντρωση στο όρος Κάκαβος. Στην κινητοποίηση συμμετείχαν επιτροπές αγώνα ενάντια στην εξόρυξη χρυσού από Χαλκιδική, Κιλκίς, Έβρο αλλά και αλληλέγγυος κόσμος από τη Θεσσαλονίκη και τις γύρω περιοχές, με πρωταρχικό σκοπό την απόδοση ψηφίσματος για την άμεση παύση των παράνομων δραστηριοτήτων στο βουνό.

Η διαδήλωση απαντήθηκε βίαια από την αστυνομία που απαγόρευσε κάθε πρόσβαση στο βουνό. Με ρίψη εκατοντάδων χημικών σε ευθεία βολή προς τα κεφάλια των διαδηλωτών (ανάμεσα στους οποίους βρίσκονταν μικρά παιδιά και ηλικιωμένοι), τα ΜΑΤ προκάλεσαν πολλαπλούς τραυματισμούς, αλλά και εστίες φωτιάς στο δάσος, ενώ η καταστολή συνεχίστηκε και μετά το τέλος της συγκέντρωσης, καθώς η αστυνομία απέκλεισε τις εξόδους του χωριού και διεξήγαγε τρομοκρατικούς ελέγχους, προβαίνοντας σε εκδικητικές προσαγωγές αδιακρίτως κατά όσων βρέθηκαν παρόντες.

Στις 29 Μαρτίου του 2012 το Ελληνικό κράτος παραχώρησε 4.099.976,70 τμ, κατά κυριότητα δασικής έκτασης, των περιοχών Μαντέμ Λάκκος και Σκουριές στη μεταλλευτική εταιρεία Ελληνικός

Χρυσός, ενώ την επόμενη μέρα το δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Αριστοτέλη, με απόφαση του δημάρχου Πάχτα αρνήθηκε να συζητήσει την υπόθεση των μεταλλείων χρυσού και την ύπουλη επίθεση των 400 μισθοφόρων τραμπούκων της «Ελληνικός Χρυσός». Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης του συμβουλίου, περίπου 1000 κάτοικοι συγκεντρώθηκαν έξω από το Δημαρχείο, φωνάζοντας συνθήματα κατά της επένδυσης και των ξεπουλημένων τοπικών θεσμικών παραγόντων. Ισχυρή αστυνομική δύναμη προσπάθησε να καταστείλει τη συγκέντρωση με χρήση δακρυγόνων και βίαιη επίθεση. Παρά την τρομοκρατία και την κρατική βία οι κάτοικοι παρέμειναν στο σημείο και απώθησαν δυναμικά και με αρκετό σθένος τα ΜΑΤ.

Στις 14 Απριλίου αποτράπηκε από τους κουκουλοφόρους μπράβους της εταιρείας η πρόσβαση στον Κάκαβο έξι γυναικών από την περιοχή, οι οποίες μάλιστα κρατηθήκαν σε ομηρία για 20 λεπτά, δεχόμενες λεκτική και σωματική βία καθώς και απειλές κατά της σωματικής τους ακεραιότητας και ενδεχόμενης ενοχοποίησής τους σε τυχόν μελλοντικά γεγονότα. Ανάλογη τακτική ακολουθήθηκε από τους σεκιούριτι της εταιρείας, όταν στις 20 Απριλίου ομάδα κατοίκων από την Μεγάλη Παναγία ανέβηκε στο βουνό με τη συνοδεία δικηγόρου. Λόγω της αδυναμίας των σεκιούριτι να δώσουν απάντηση όσον αφορά την παράνομη κατάληψη του βουνού και την απαγόρευση της διέλευσης σε αυτό, ζητήθηκε από τους κατοίκους η παρέμβαση εισαγγελέα, με αποτέλεσμα τη σύλληψη των 12 κουκουλοφόρων – εκ των οποίων οι δύο επικεφαλής οδηγήθηκαν με την αυτόφωρη διαδικασία στο Α.Τ. Αρναίας. Τελικά, στις 23 Απριλίου, οι σεκιούριτι αθώωθηκαν στο δικαστήριο Πολυγύρου, ως αναίτιοι για τις έκνομες πράξεις της Ελληνικός Χρυσός στις Σκουριές, ενώ η εταιρεία διατάχθηκε να αφαιρέσει από το δάσος τις μπάρες, τα συρματοπλέγματα και τις ηλεκτρονικές συσκευές παρακολούθησης και συναγερμού και να σταματήσει την άσκηση ελέγχου στους διερχόμενους. Παρόλα αυτά, η παράνομη κατοχή συνεχίστηκε.

Την πρωτομαγιά πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση στις Σκουριές από πλήθος κατοίκων της Χαλκιδικής αλλά και αλληλέγγυων από Θεσσαλονίκη, Κιλκίς και Έβρο. Το σημείο όπου βρίσκεται το εργοτάξιο της εταιρείας, φυλασσόταν από μεγάλη αστυνομική δύναμη που φρόντισε εξ αρχής να καταστήσει σαφείς τις επιθετικές διαθέσεις της

απέναντι σε όσους και όσες μετέβησαν στο βουνό για να εκφράσουν την αντίθεσή τους στην επένδυση.

Το Σάββατο 30 Ιούνη 2012 οι τραμπούκοι της «Ελληνικός Χρυσός», έδειξαν ξανά το αληθινό τους πρόσωπο, όταν 50 μισθοφόροι ξυλοκόπησαν στη μέση του χωριού της Μ. Παναγίας τρεις κατοίκους εκ των οποίων οι δύο ήταν γυναίκες και προπηλάκισαν αρκετούς ακόμα. Παράλληλα, blog που απηχεί τα συμφέροντα της εταιρείας δημοσίευσε άρθρο στο οποίο ξεκάθαρα παρότρυνε τους εργαζόμενους της εταιρείας να αναλάβουν δράση (όπως είχαν πράξει και στις 20 Μαρτίου). Όλα ξεκίνησαν μετά την ανακοίνωση και δημοσίευση της Προσωρινής Διαταγής Ε.Δ. 308/2012 του Ε' τμήματος του ΣτΕ την Παρασκευή 29/6/12, που ανέστειλε προσωρινά τις υλοτομικές δραστηριότητες στις Σκουριές. Η εταιρεία που ξέρει καλά να παίζει το παιχνίδι της και να κινεί τα πιόνια της, αποφάσισε να εξαπολύσει φήμες για μαζικές απολύσεις, για τις οποίες «φυσικά» ως μόνοι υπαίτιοι καταδεικνύονταν οι αντιδρώντες στα μεταλλεία.

Τη Δευτέρα 9 Ιουλίου, οι εκπρόσωποι της τρόικας, στην πρώτη τους επίσκεψη μετά τις εκλογές της 17ης Ιουνίου, συναντήθηκαν, μετά από αίτημά τους, με την ηγεσία του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο λίγες ημέρες μετά, στις 23 Ιούλη ανακάλεσε την απόφαση για αναστολή των υλοτομικών εργασιών στο δάσος των Σκουριών. Έκτοτε, η «Ελληνικός Χρυσός» έχει ξανά το ελεύθερο να καταστρέφει ένα δάσος που στέκει ανέπαφο αιώνες, μέχρι την οριστική έκδοση της απόφασης του ΣτΕ σχετικά με την προσφυγή των κατοίκων ενάντια στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και την αδειοδότηση της κατασκευής των ορυχείων, η οποία αναμένεται στους επόμενους μήνες.

Ως απάντηση στις τελευταίες εξελίξεις, η λαϊκή συνέλευση που έγινε στην Ιερισσό την Τρίτη 31 Ιουλίου, αποφάσισε την πραγματοποίηση πορείας στον Κάκαβο, την Κυριακή 5 Αυγούστου. Η πορεία πλαισιώθηκε από περίπου 600 κατοίκους της Χαλκιδικής και αλληλέγγυους, οι οποίοι βρέθηκαν αντιμέτωποι στο σημείο στο Χονδρό Δέντρο με ισχυρή αστυνομική δύναμη, η οποία επιχείρησε να απαγορεύσει την πρόσβασή τους στο δάσος, κάνοντας εκτεταμένη χρήση χημικών, κροτίδων κρότου-λάμψης, ακόμη και πλαστικών σφαιρών, διατηρώντας ωστόσο αμυντική στάση, λόγω της αποφασιστικότητας

και τους σθένους των συγκεντρωμένων. Οι συγκρούσεις διήρκεσαν περίπου έξι ώρες και πήραν τέλος με τη συντεταγμένη αποχώρηση κατοίκων και αλληλέγγυων από το βουνό, αφήνοντας μια νικηφόρα αίσθηση σε όσες και όσους βρεθήκαν στο σημείο, καθώς και την πεποίθηση ότι ο αγώνας συνεχίζεται...

4. Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις

4. Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις

Καταστροφικές συνέπειες της μεταλλευτικής δραστηριότητας (Κριτική στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, ΜΠΕ)

4.1 Γενικά

Σύμφωνα με μελέτες η εξαγωγή χρυσού διεθνώς, αποτελεί την καταστροφικότερη εξόρυξη μεταλλεύματος για το περιβάλλον. Οι συνέπειες στον υδροφόρο ορίζοντα στις δασικές εκτάσεις στην ποιοτική σύσταση της ατμόσφαιρας καθώς και στο υπέδαφος των περιοχών που προορίζονται για την δημιουργία μεταλλείων χρυσού, θα είναι καταστροφικές και μη αναστρέψιμες. Από την επερχόμενη μόλυνση των βιότοπων στις απαλλοτριωμένες εκτάσεις θα διαταραχτεί μόνιμα η ομαλή φυσική λειτουργία του κύκλου της πανίδας και της χλωρίδας. Η ρύπανση των υδάτων με βαρέα μέταλλα από τα απόβλητα των ορυχείων αποτελεί τον μέγιστο κίνδυνο για την υγεία των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας με τις καρκινογόνες παρενέργειες να είναι στην κορυφή της λίστας σε ανάλογες μεταλλευτικές δραστηριότητες ανά τον κόσμο. Η «ανάπτυξη» που ευαγγελίζεται απανταχού ο καπιταλισμός είναι η κανιβαλική κερδοφορία εταιρειών σε παγκόσμιο επίπεδο με κάθε κόστος, είτε ανθρωπιστικό είτε περιβαλλοντολογικό. Σε αυτά τα πλαίσια εντάσσεται και η δημιουργία των μεταλλείων εξόρυξης χρυσού στη Β. Χαλκιδική.

4.2 Το σύστημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης

Οι περιβαλλοντικές μελέτες δεν δείχνουν ποτέ καμιά σοβαρή επίπτωση, ακόμα και σε οφθαλμοφανείς περιπτώσεις, αφού είναι πληρωμένες από τις εταιρείες και οι εταιρείες επιδιώκουν να αδειοδοτηθούν παραβλέποντας το όποιο κόστος. Έτσι και στη Χαλκιδική με μια δημόσια διαβούλευση παρωδία (αφού ουσιαστικά δεν έλαβε χώρα ποτέ) και με διαδικασίες FAST TRACK παρακάμφθηκαν ολόκληρες νομοθεσίες και φτάσαμε σε μια αδειοδότηση με διάτρητους περιβαλλοντικούς όρους προς όφελος της εταιρείας και των επενδυτών, ενώ αποκρύπτονται ουσιαστικά επιστημονικά στοιχεία για την ασφαλή εκτίμηση των επιπτώσεων της επέμβασης στο περιβάλλον. Οι ισχυρισμοί της περιβαλλοντικής μελέτης έγιναν δεκτοί από τη κράτος το οποίο θεωρεί δεδομένη την ακρίβεια τους και δεν ελέγχει τα παρεχόμενα στοιχεία. Κραυγαλέο παράδειγμα το ότι όλα τα απόβλητα χαρακτηρίζονται ως μη επικίνδυνα. Δεν θα αναφερθούμε καν στον εάν υπάρχουν και πώς λειτουργούν οι ελεγκτικοί μηχανισμοί τήρησης των Περιβαλλοντικών Όρων.

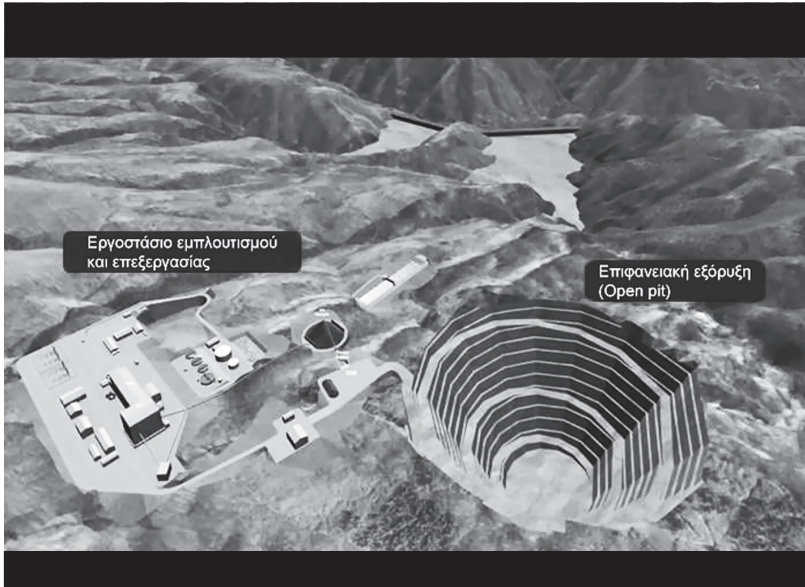
Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) της εταιρείας

Η ΜΠΕ μελετήθηκε και αναλύθηκε εκτενώς από ανεξάρτητους επιστημονικούς φορείς και καθηγητές των ΑΕΙ και ΤΕΙ. Ενδεικτικά αναφέρουμε την αρχαιολογική υπηρεσία (10^η εφορεία βυζαντινών αρχαιοτήτων, το πρυτανικό Συμβούλιο Α.Π.Θ., τη δασική υπηρεσία (δασαρχείο Αρναίας), το Συμβούλιο Α.Π.Θ., το Συμβούλιο Περιβάλλοντος Α.Π.Θ., τη Γεωπονική Σχολή Α.Π.Θ., το Τ.Ε.Ε., Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας, το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι. Θεσ/νίκης, το Αλεξάνδρειο Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης (Τμήμα Τουριστικών επιχειρήσεων).

Αυτούσια τμήματα των πορισμάτων ενστάσεων παραθέτονται σε παράρτημα στο τέλος του κεφαλαίου.

Η κριτική στην ΜΠΕ της εταιρείας συγκεκριμένα είναι ότι:

- επιχειρείται υποβάθμιση του μεγέθους και της σημασίας των επιπτώσεων της δραστηριότητας με ελλιπή πολλές φορές επιστημονικά δεδομένα

Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

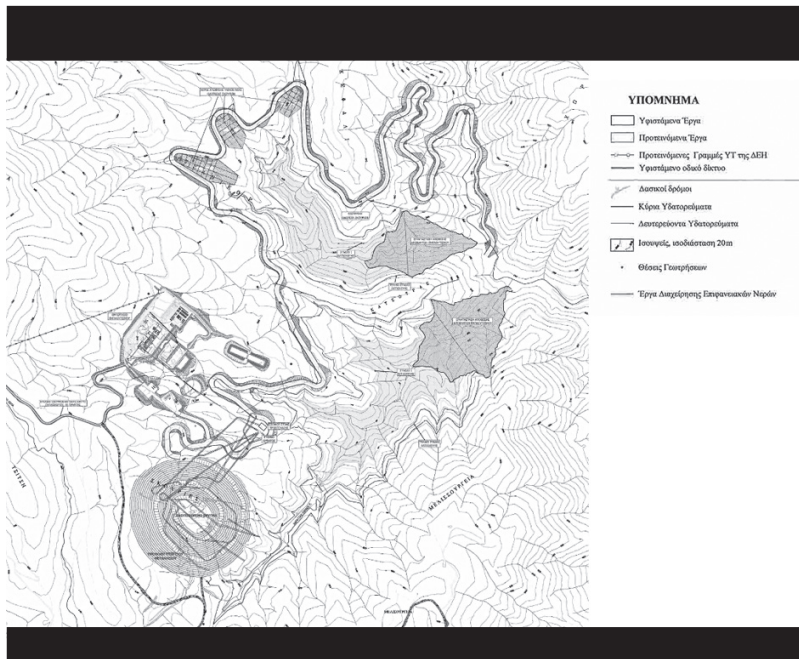
- παρατηρούνται ελλείψεις στην τεκμηρίωση μελετών ασφαλείας και επιστημονικών μεθόδων
- παραβιάζονται οι διαδικασίες που προβλέπει η Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία
- ελαχιστοποιείται η έκταση των μόνιμων και μη αναστρέψιμων βλαβών στο περιβάλλον (κυρίως στο υδατικό)
- αποκρύπτεται η χρήση και ο τρόπος διαχείρισης επικίνδυνων τοξικών ουσιών
- τέλος, το μοντέλο ανάπτυξης που προδιαγράφεται ακυρώνει οποιαδήποτε δυνατότητα συνύπαρξης με άλλες αναπτυξιακές δραστηριότητες που χαρακτηρίζουν την περιοχή.

Παρακάτω παραθέτουμε επιμέρους στοιχεία για τις βλαπτικότητες που θα προκληθούν από την μεταλλευτική δραστηριότητα.

4.3 Καταστροφή του δασικού οικοσυστήματος (χλωρίδας-πανίδας)

Η χαμηλή περιεκτικότητα σε χρυσό στην περιοχή (0,8 γρ./τόνο μεταλλεύματος) καθιστά αναγκαία την ανοιχτή εξόρυξη. Αυτό σημαίνει πως για τις ανάγκες της επαρκούς εξόρυξης θα πρέπει να γίνει διάνοιξη ενός κρατήρα διαμέτρου άνω των 1000 μέτρων και βάθους άνω των 400. Πρόκειται για μεγάλης κλίμακας επιφανειακές εξορύξεις που θα επιφέρουν την εγκατάσταση βαριάς βιομηχανίας μέσα στις επιβαρυνόμενες δασικές εκτάσεις. Τα στρέμματα δάσους που θα καταστραφούν, θα αντικατασταθούν με ένα τεραστίων διαστάσεων ανοιχτό όρυγμα τουλάχιστον 2χλμ, ένα εργοστάσιο εμπλουτισμού αλλά και με δυο λίμνες πολλών στρεμμάτων απόθεσης των απόβλητων της διαδικασίας. Η αποψίλωση του δημοσίου δάσους στις θέσεις Σκουριές, Στάγειρα και Μαντέμ Λάκκος του Δήμου Αριστοτέλη θα είναι η αρχή. Σύμφωνα με τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) έχει δρομολογηθεί σχέδιο αποψίλωσης τουλάχιστον 3.238,28 στρεμμάτων από μια συνολική έκταση 740.000 στρεμμάτων, τα οποία έχουν παραχωρηθεί στην εταιρεία από το ελληνικό κράτος.

Η υλοτόμηση χιλιάδων στρεμμάτων δασικής έκτασης θα επιφέρει μόνιμες και μη αναστρέψιμες καταστροφές στο ορεινό τοπίο όπως και την καταστροφή σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας. Το 1/3 της υπό εκμετάλλευσης δασικής έκτασης είναι προστατευόμενη περιοχή NATURA 2000. Τα μη διαταραγμένα μέχρι τώρα φυσικά οικοσυστήματα και το αρχέγονο δάσος (τα δάση δρυός και οξιάς που αποτελούν τα κύρια είδη κάλυψης της περιοχής των «Σκουριών», είναι πολύ σημαντικά αρχέγονα οικοσυστήματα). Οι βλαβερές επιπτώσεις όμως δεν θα περιοριστούν στα πλημμυρικά φαινόμενα και στην ξηρασία που θα πλήξουν τα γύρω χωριά. Θα επηρεαστεί σημαντικά το κλίμα με άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση της θνησιμότητας των άγριων ζώων της περιοχής (εξαφάνιση των άγριων ζώων τσακάλια, λύκοι, αρπακτικά πουλιά και βίδρες) που ενδημούν στη περιοχή. Επιπλέον θα υπάρξει ατμοσφαιρική, θαλάσσια και γενικότερα ευρεία οικολογική ρύπανση, η οποία θα ενταθεί από τα επερχόμενα φαινόμενα όξινης απορροής. Αυτές οι καταστροφές δεν είναι αντιστρέψιμες και σε καμία περίπτωση δεν θα είναι δυνατή η αποκατάσταση του περιβάλλοντος με κανένα

Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Γενική διάταξη έργων Σκουριών

τεχνητό μέσο ή οιοδήποτε οικονομικό αντίτιμο. Άλλωστε που θα βρεθούν τα 1.068.000 κ.μ. εδαφικό επίστρωμα από φυτική γή από αυτόχθονα είδη που χρειάζονται για να φυτευτούν-αποκατασταθούν οι αποφυλωμένες εκτάσεις (σύμφωνα με τη Μ.Π.Ε.). Πώς αποκαθίσταται δηλαδή το αρχέγονο δάσος και τα ζώα που έχουν εξαφανιστεί;

4.4 Επιβάρυνση του υδροφόρου οριζοντα

Η διαδικασία εξόρυξης στην μεταλλουργία χρυσού, απαιτεί μεγάλες ποσότητες νερού και ευθύνεται για την μόλυνση των υπόγειων νερών όπου αυτή δραστηριοποιείται. Συγκεκριμένα, στο όρος Κάκκαβος

απαιτείται η αποστράγγιση των υδάτινων πόρων του βουνού για τις ανάγκες της απόληψης. Από τον καιρό της TVX, με την προοπτική της έναρξης μεταλλευτικών δραστηριοτήτων, η εταιρεία είχε δημιουργήσει μία αποστραγγιστική στοά στη περιοχή που είχε ως συνέπεια την στέρηση των πηγών στην διάρκεια του χρόνου. Η διαδικασία εξάντλησης των υδάτινων πόρων του βουνού θα συνεχιστεί με την δημιουργία ενός νέου αποστραγγιστικού κώνου ο οποίος θα έχει οκτώ χιλιόμετρα μήκος και τέσσερα χιλιόμετρα πλάτος χωρίς να γίνεται καμία αναφορά για αυτό στις υδρολογικές μελέτες της εταιρείας. Χάρη στην πυκνή δασοκάλυψη των βουνών (92%) της περιοχής αυτής βρίσκονται εκεί τα μεγαλύτερα αποθέματα πόσιμου νερού σε όλη τη Χαλκιδική. Αυτά τα νερά υδροδοτούν σήμερα όλο το Δήμο Αριστοτέλη και θα υδροδοτήσουν αύριο – μέσω του φράγματος “Χαβρία” - όλη τη Χαλκιδική. Μόνο από τις σημερινές μεταλλευτικές δραστηριότητες στη Β. Χαλκιδική, 15 εκατομμύρια κ.μ. νερού αντλούνται και χάνονται το χρόνο, ποσότητα που θα μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες 275.000 κατοίκων.

Ενώ τα νερά του όρος Κάκκαβος αποστραγγίζονται (η προβλεπόμενη μείωση της στάθμης του υπόγειου νερού αναμένεται να ξεπεράσει τα 600 μ.) ο Χαβρίας ο μεγαλύτερος υδροδότης της περιοχής κινδυνεύει από τη μόλυνση με επικίνδυνες τοξικές ουσίες και βαρέα μέταλλα όπως το αρσενικό. Τα χρυσοφόρα πετρώματα της ορεινής Χαλκιδικής είναι θειούχα και η έκθεση θειούχων πετρωμάτων στην ατμόσφαιρα προκαλεί φαινόμενα όξινης απορροής δηλαδή την εισροή θεικού οξέος και βαρέων-τοξικών μετάλλων στον υδροφόρο ορίζοντα και στη θάλασσα. Τα τέλματα εμπλουτισμού, αλλά και το σύνολο των μεταλλευτικών αποβλήτων από τα μεταλλευτικές δραστηριότητες είναι πηγές όξινης απορροής. Το νερό επαναπλήρωσης στη θέση του λατομείου, θα αποτελέσει μια τεράστια μάζα όξινων υδάτων εμπλουτισμένων με βαρέα μέταλλα έτοιμα να μολύνουν τα επιφανειακά αλλά και τα υπόγεια ύδατα. Όπως φαίνεται από τη ΜΠΕ οι λεκάνες απορροής γειτονεύουν με ποτάμια που χρησιμοποιούνται για την υδροδότηση της Χαλκιδικής με αποτέλεσμα τη μόλυνση του πόσιμου νερού. Άμεση συνέπεια της βαθιάς εξόρυξης στην Ολυμπιάδα (660 μ. κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας) θα είναι και η υφαλμύριση του παράκτιου υδροφορέα. Σε περίοδο έντονων βροχοπτώσεων η διαχείριση υδάτων που αναφέρει η ΜΠΕ δεν θα είναι αποτελεσματική αφού θα υπάρ-

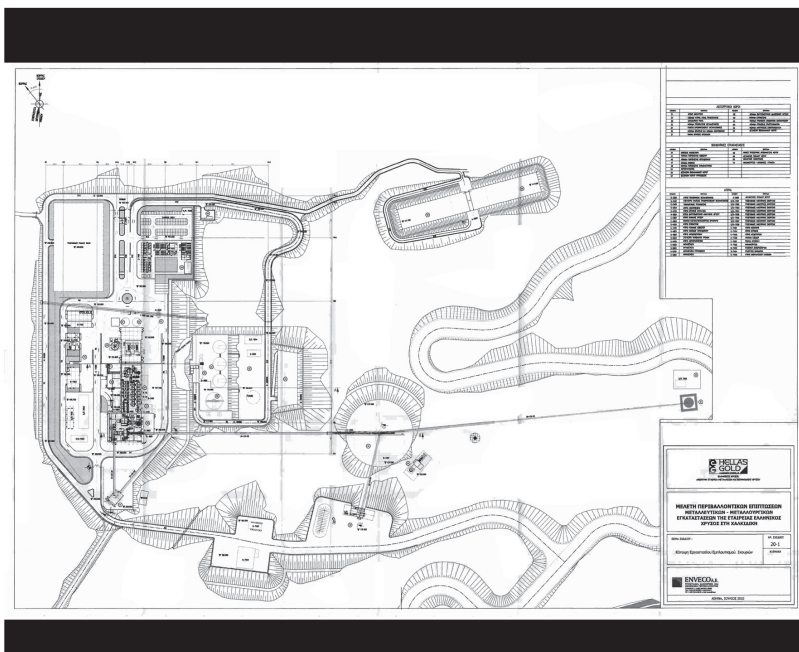
χει έκπλυση των αποθέσεων στερεών αποβλήτων και υπερχείλιση των λιμνών τελμάτων με αποτέλεσμα η θάλασσα να είναι αποδέκτης βαρέων μετάλλων και θειικού οξέος. Όλα τα παραπάνω συνηγορούν στο ότι πέρα από τη μείωση των υδατικών αποθεμάτων σε μία ήδη λειψυδρη Χαλκιδική θα υπάρξουν και καταστροφικές επιπτώσεις στη γεωργία, κτηνοτροφία αλιεία, κυνηγεσία και στο τουρισμό. Τελικός αποδέκτης των υγρών αποβλήτων είναι ο όρμος του Στρατωνίου με άγνωστες συνέπειες για τη θαλάσσια πανίδα και χλωρίδα και για την υγεία των ανθρώπων που έχουν σχέση με θαλάσσιες δραστηριότητες.

4.5 Ατμοσφαιρική ρύπανση

Οι μεταλλευτικές δραστηριότητες επιβαρύνουν την ατμόσφαιρα, κυρίως λόγω των εκπομπών αιωρούμενων σωματιδίων και βαρέων μετάλλων. Οι εκπομπές αιωρούμενων σωματιδίων από την ανάπτυξη του νέου μεταλλείου στις Σκουριές θα είναι πολύ μεγάλες, συγκρίσιμες σε μέγεθος με τις αντίστοιχες εκπομπές από τις οδικές μεταφορές για όλες τις κατηγορίες οχημάτων στην Θεσσαλονίκη ή τις εκπομπές από την εξόρυξη λιγνίτη στα μεγάλα ορυχεία της ΔΕΗ στην κοιλάδα της Εορδαίας (π.χ. Πεδίο Καρδίας). Το μέταλλευμα που θα εξορύσσεται, αλλά και τα στείρα, παρουσιάζουν μια σημαντική περιεκτικότητα σε βαρέα μέταλλα, οπότε εκτιμάται ότι οι εκπομπές βαρέων μετάλλων, ιδιαίτερα αρσενικού, από την εξόρυξη, την κατεργασία αλλά και τα τέλματα, θα είναι πολύ υψηλές.

Οι επιφανειακή εκμετάλλευση γίνεται με την βοήθεια εκρηκτικών. Σε βαθμίδες ανοίγονται μικρά διατρήματα στα οποία τοποθετείται εκρηκτική ύλη. Ακολουθεί ανατίναξη η οποία θα δημιουργεί τόνους δηλητηριώδους σκόνης και συνεπώς θα παράγεται καθημερινά από τις εκρήξεις αέρια ρύπανση από αιωρούμενα σωματίδια και τοξικά μέταλλα. Η παραγόμενη σκόνη, μόνο από το μεταλλείο των Σκουριών, εκτιμάται ότι θα ανέρχεται σε 3.116 τόνους / ώρα.

Το θρυμματισμένο εξορυχθέν υλικό (μέταλλευμα) φορτώνεται σε φορτηγά (διαδικασία που παράγει εκ νέου χιλιάδες τόνους σκόνη) που το μεταφέρουν για περαιτέρω επεξεργασία (λειοτριβήση που και αυτή καθαυτή παράγει με τη σειρά της πολύ μεγάλες ποσότητες σκόνης) και εμπλουτισμό.

Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
Κάτοψη εργοστασίου εμπλουτισμού Σκουριών

4.6 Εμπλουτισμός, κυάνωση, μεταλλουργία

Πυρομεταλλουργία:

Η πιο Ρυπογόνος Βαριά Βιομηχανία στο Κόσμο.

Παράλληλα με την εξορυκτική δραστηριότητα προγραμματίζεται από την «ΕΧ» να γίνει και μεταλλουργική βιομηχανία συνδυασμένη με μονάδα παραγωγής θειικού οξέος ("η ημερήσια παραγωγή θειικού οξέος ανέρχεται σε 1.000 τόνους κατά τα πρώτα 15 χρόνια λειτουργίας. Ακόμα και για το σενάριο κατεργασίας μόνο συμπυκνώματος Cu-Au Σκουριών, η ημερήσια παραγωγή θα είναι 1.434 τόνοι θειικού οξέος")

δίπλα σε κατοικημένες περιοχές, δίπλα στη θάλασσα και μέσα στο δάσος. Η βιομηχανία αυτή θα διαχειρίζεται, εκτός από το θειικό οξύ, με αμφιλεγόμενη αποθήκευση, και τεράστιες ποσότητες τοξικών αρσενικών και κυανιούχων αποβλήτων και θα εκπέμπει επίσης τεράστιες ποσότητες του αερίου της όξινης βροχής «διοξείδιο του θείου» (και όχι αμελητέες όπως ισχυρίζονται στη ΜΠΕ).

Η πρόταση της μεθόδου «ακαριαίας τήξης» (πυρομεταλλουργία -flash smelting) για απόληψη χρυσού από την «ΕΧ» αποδεικνύεται μόνο σαν ευχολόγιο επί χάρτου και «ελπίζουν ότι θα δουλέψει» χωρίς άλλη εμπειρία από κανένα μήκος και πλάτος του πλανήτη. Είναι γνωστό ότι η μέθοδος αυτή είναι η πλέον ρυπαντική βιομηχανική δραστηριότητα και επιπλέον πουθενά παγκοσμίως μέχρι σήμερα, δεν έχει εφαρμοσθεί για την ανάκτηση χρυσού από αρσενοπυρίτες σε βιομηχανική κλίμακα, απεναντίας η μέθοδος χρησιμοποιείται εκτεταμένα για την ανάκτηση χαλκού και νικελίου.

Χρήση Τοξικών Ουσιών – Διαχείριση Τοξικών Αποβλήτων

Η ΜΠΕ δεν διασφαλίζει ότι δεν θα υπάρξουν τροποποιήσεις της στην πορεία των εργασιών αν κάποιες από τις σύγχρονες τεχνολογίες που προτίθεται να εφαρμόσει η εταιρεία αποδειχθούν ανεπαρκείς ή υπερβολικά δαπανηρές, αφού η πρακτική εφαρμογή τους έχει ελάχιστα αξιολογηθεί.

Είναι γνωστό ότι τα μεταλλικά συμπεκνώματα παράγονται και θα συνεχίσουν να παράγονται με χιλιάδες τόνους κυανιούχου νατρίου, υδροθειούχου νατρίου, ξανθογονικών αλάτων, αφριστικών, όπως φαίνεται και από τη ΜΠΕ σε όλο το πέμπτο κεφάλαιο της κύριας μελέτης και του σχετικού παραρτήματος χωρίς να υπάρχουν φυσικά μελέτες για τον τρόπο διαχείρισης επικίνδυνων τοξικών ουσιών, απόθεση αρσενικού με άλλα στερεά απόβλητα, διοξείδιο του θείου ή για το υδροθειούχο νάτριο το οποίο χαρακτηρίζεται από την ευρωπαϊκή ένωση έως και πιο επικίνδυνο από το κυάνιο;

Η χρήση τοξικών ουσιών (όπως κυανιούχα) επιχειρείται στρουθοκαμηλικά να αποκρυσταλλωθεί από την «ΕΧ». Πιστεύουμε το (με συντριπτική πλειοψηφία) ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη «γενικευμένη απαγόρευση χρήσης κυανιούχων στην εξορυκτική βιομη-

χανία» ή τη δήλωση, ένα μήνα αργότερα της Ένωσης Ευρωπαϊκών Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων ότι «...δεν υπάρχουν ασφαλέστεροι και πιο φιλικόι στο περιβάλλον τρόποι επεξεργασίας σε βιομηχανική κλίμακα σήμερα, από αυτούς με κυανιούχα διαλύματα»;

Όλα τα βιομηχανικά απόβλητα της δραστηριότητας χαρακτηρίζονται από τη μελέτη ως μη τοξικά και επικίνδυνα ενώ για πολλά από αυτά ισχύει το αντίθετο σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία Αποβλήτων που έχει ενσωματωθεί στην ΚΥΑ επικινδύνων 13588/725/28.3.2006.

Η διαχείριση τοξικών αποβλήτων (κυανίου και αρσενικού) θα γίνεται με τρόπο που είναι όχι μόνο αμφισβητήσιμος αλλά και επικίνδυνος (όπως απόρριψη σε επισφαλείς εξωτερικούς χώρους και στις στοές για αποκατάστασή τους). Προβλέπεται η δημιουργία δύο λιμνών τοξικών τελμάτων 50 εκ. κυβ. μέτρων η καθεμία, σε θέσεις των σημερινών μεγάλων ρεμάτων Καρατζάς-Καρόλακκας και Λοτσάνικο και ενός νέου βουνού από τα κατ' ευφημισμὸν στείρα που θα έχει έκταση 30.000 στρέμματα.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, η «ΕΧ» σκοπεύει να μεταφέρει (για τη βιωσιμότητα της μονάδας) τοξικά συμπυκνώματα χρυσού για επεξεργασία στη μονάδα μεταλλουργίας και από άλλα μέρη της Β. Ελλάδας και τα Βαλκάνια ενώ όλα τα τοξικά απόβλητα θα ρίχνονται στη Χαλκιδική.

Η λεγόμενη λιθογόμωση που προτείνεται για αποκατάσταση των ορυγμάτων (ένα χαλαρό μίγμα αμμολάσπης-αποβλήτων-5% τσιμέντου) δεν πρόκειται ούτε να αντέξει ούτε να αποδώσει στο χρόνο. Ήδη από τις στοές στο Στρατώνι και την Ολυμπιάδα γνωρίζουμε ότι στα απόβλητα βρίσκονται σήμερα τόνοι αρσενικό και κάδμιο και άλλα τοξικά βάρεα μέταλλα αντιμόνιο, χρώμιο, μόλυβδος, ψευδάργυρος, και υδράργυρος, καθώς και οι τόνοι κυάνιο που χρησιμοποιήθηκαν στον εμπλουτισμό.

Για τα στερεά απόβλητα της επεξεργασίας, το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων της ΜΠΕ προβλέπει τη δημιουργία χώρου απόθεσης επικινδύνων αποβλήτων, αλλά δεν λαμβάνεται υπόψη ότι το βασικό απόβλητο, η ιλύς σκοροδίτη-γύψου, απαιτεί απόθεση σε χωριστές κυψέλες, καθώς η συναπόθεση με άλλα στερεά απόβλητα με αλκαλικό pH ή με μεγάλη περιεκτικότητα σε κυανιούχα θα δημιουργήσει συνθήκες ευνοϊκές για την επαναδιάλυση του As. Τα διάφορα αντιδραστήρια

που χρησιμοποιούνται, και δεν κατονομάζονται, για τον εμπλουτισμό είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα δώσουν σαν τελικό προϊόν τοξικά υλικά.

Τα ονομαζόμενα «στείρα» υλικά που θα αποτεθούν σε ρέματα της περιοχής των Σκουριών μπορεί για τους ίδιους λόγους να προκύψουν σαν πηγή βαρέων μετάλλων και όξινων απορροών στην περιοχή και στον υδροφόρο ορίζοντα.

4.7 Επεκτάσεις εξόρυξης

Η «ΕΧ» σκοπεύει όχι μόνο να μην τηρήσει την εξόρυξη χρυσού στα όρια που περιγράφονται στη ΜΠΕ (ισοπεριεκτικές καμπύλες μέχρι «180 मिलिग्राम्मάρια ανά τόνο!!!» εξορυγμένου εδάφους) αλλά να επεκταθεί και σε άλλες (30 φορές μεγαλύτερες) περιοχές με αποτέλεσμα η περιοχή να γίνει μετά από μερικά χρόνια «αξιοθέατο» απ' το διάστημα για τους κρατήρες της, τα απόβλητα και την...κόκκινη θάλασσα. Εξάλλου η «ΕΧ» δικαιούται να διενεργεί χωρίς νέες άδειες γεωτεχνικές και μεταλλευτικές έρευνες μέσα στις παραχωρήσεις και μάλιστα αυτό δια νόμου.

Έτσι, σύμφωνα με τις ήδη εκπονηθείσες μελέτες για μελλοντικά κοιτάσματα, θα έχουμε σχετική επέκταση στο μεταλλοφόρο σύμπλεγμα της Τσικάρας, στη Πιάβιτσα και τη Φισώκα και στην Ολυμπιάδα. Η εξόρυξη δεν θα είναι 146 εκ. τόνων όπως υπέγραψαν στη ΜΠΕ, αλλά (146+100+116) 362 εκ. τόνοι.

Ο κρατήρας θα είναι "λίγο μεγαλύτερος" από τα αρχικά 700 μέτρα και τα στοιχεία μας προϊδεάζουν για μια ακόμη μεγαλύτερη μεταλλευτική δραστηριότητα κατά 25% μεγαλύτερης διάρκειας.

4.8 Λιμενικά έργα - Θαλάσσιο περιβάλλον

Η χρήση του υφιστάμενου λιμένα καθώς και η κατασκευή του νέου, θα έχουν αρνητική επίπτωση στο σύστημα παράκτιων υδάτων και στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Δε γίνεται καμία αναφορά για σχέδιο διαχείρισης λιμενικών αποβλήτων από την λειτουργία του βιομηχανικού λιμένα όπως προβλέπεται από την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία που έχει ενσωματωθεί και στην Ελληνική. Υπάρχουν παραλήψεις και αναπάντητα ερωτήματα όπως,

για πιθανά ναυτικά ατυχήματα και βλάβες μεταφόρτωσης κ.α.

Όσον αφορά στα παράκτια ύδατα της περιοχής υπάρχουν παραλείψεις διερεύνησης σχετικά με τα θαλάσσια ιζήματα και τις επιπτώσεις των πλημμυρικών ή ατυχηματικών παροχών στο θαλάσσιο περιβάλλον.

4.9 Ατυχήματα, αστοχίες, ακραία φαινόμενα

Η ΜΠΕ δεν ασχολείται και δεν αξιολογεί την επίδραση απρόβλεπτων φυσικών φαινομένων όπως:

α) πλημμύρες (καταστροφή φραγμάτων και λιμνών τελμάτων) με την περιοχή να έχει σοβαρά πλημμυρικά φαινόμενα τα τελευταία χρόνια

β) σεισμοί (καταστροφή μεμβρανών στεγάνωσης των λιμνών τελμάτων στα σημεία συγκόλλησης ή των αγωγών θειικού οξέος) καθώς η περιοχή 'κάθεται' πάνω σε ενεργό σεισμικό ρήγμα που έδωσε δύο σεισμούς πάνω από 7R.

4.10 Υγεία

Είναι φανερό ότι στη ΜΠΕ υποβαθμίζεται ο περιβαλλοντικός κίνδυνος από την προτεινόμενη δραστηριότητα στο φυσικό περιβάλλον αλλά τις συνέπειες και για την υγεία των ανθρώπων. Από τη ρύπανση με βαρέα μέταλλα –μόλυβδο, κάδμιο, υδράργυρο, αρσενικό, χαλκό– των νερών, των εδαφών, της ατμόσφαιρας, της χλωρίδας, της πανίδας και της διατροφικής αλυσίδας, θα προκύψουν ασθένειες όπως: επιδράσεις στο νευρικό σύστημα των παιδιών, αναιμία, νεφρικές βλάβες, γαστρεντερίτιδα, νεφρίτιδα, ηπατικές βλάβες, ηπατίτιδα, ηπατική κίρρωση, ίκτερος, καρκίνος.

Όλα αυτά έχουν κατατεθεί σε περιβαλλοντικές μελέτες και είναι γνωστά σε κράτος και τοπική κοινωνία αποκρύπτονται ή απλά παρακάμπονται από τους επενδυτές;

Το μοντέλο ανάπτυξης που προδιαγράφεται υποβαθμίζει ανεπίστρεπτα την περιοχή ενώ ακυρώνει οποιαδήποτε δυνατότητα συνύπαρξης με άλλες δραστηριότητες που χαρακτηρίζουν την περιοχή. Εννοείται ότι η μεταλλευτική δραστηριότητα καταργεί αυτόματα κτηνοτροφία, γεωρ-

γία, μελισσοκομία, αλιεία, δασοπονία, και τουρισμό.

Η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και η αειφορία δεν εξασφαλίζονται.

4.11 Αποχαρκτηρισμός από μεταλλευτική περιοχή - αποκατάσταση βλαβών στο φυσικό περιβάλλον

Το συμπέρασμα από όλα τα προαναφερόμενα είναι ότι, για να μη καταστραφεί οριστικά και μη αναστρέψιμα το φυσικό περιβάλλον ολόκληρης της ΒΑ Χαλκιδικής πρέπει άμεσα:

- Να αποχαρκτηρισθεί από μεταλλευτική η περιοχή
- Να σταματήσει οριστικά και αμετάκλητα οποιαδήποτε υφιστάμενη μεταλλευτική δραστηριότητα και
- Να πραγματοποιηθεί ουσιαστική και πραγματική αποκατάσταση των βλαβών στο περιβάλλον από τις υφιστάμενες και παλιότερες μεταλλευτικές δραστηριότητες. (Ενώ παγκόσμια απαιτείται κατά μέσο όρο περίπου το 20% του συνολικού προϋπολογισμού της «επένδυσης» για μερική αποκατάσταση (γιατί θεραπεία δεν υπάρχει με κανένα οικονομικό τίμημα), αυτό μεταφράζεται στην Μ.Π.Ε. από την «ΕΧ» σε 30 εκ. € για «επένδυση» 1,5 δισ. €, δηλ. έκπτωση 90% στις δαπάνες αποκατάστασης!)

4.12 Παράρτημα: Ενστάσεις στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Μεταλλευτικών-Μεταλλουργικών εγκαταστάσεων της εταιρείας «Ελληνικός Χρυσός Α.Ε.Μ.Β.Χ.» στη Χαλκιδική

A. Ενστάσεις από τις καθ' ύλη αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες

A1. Ενστάσεις Αρχαιολογικής Υπηρεσίας (10η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων - Αρ. πρωτ. 262/18-01-2011)

Η υπηρεσία δεν συμφωνεί με την έγκριση της Μ.Π.Ε. του έργου στη θέση «Σκουριές» Μεγάλης Παναγίας, για το σύνολο του έργου (μεταλλευτικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις απόθεσης αποβλήτων).

- Υπάρχουν αρκετές αρχαιολογικές θέσεις διαφόρων ιστορικών περιόδων (υπολείμματα μεταλλευτικών δραστηριοτήτων - οικισμοί μεταλλωρύχων - σκωρίες εκκαμινεύσεων - καμίνια - φρεάτια μεταλλευτικών στοών - δίκτυο οχυρών θέσεων).
- Η περιοχή δεν έχει αλλοιωθεί από ανθρώπινες επεμβάσεις και έχει διατηρήσει μαρτυρίες αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και ευρήματα σε καλή κατάσταση.
- Οι επεμβάσεις που πρόκειται να γίνουν βάσει της μελέτης του έργου, χαρακτηρίζονται ως σημαντικές, μόνιμες και μη αναστρέψιμες, καταστρέφοντας το φυσικό και ιστορικό τοπίο καθώς και τις τυχόν αρχαιότητες, ορατές και μη, αποκλείοντας οποιαδήποτε δυνατότητα έρευνας του χώρου στο μέλλον.

A2. Ενστάσεις Δασικής Υπηρεσίας (Δασαρχείο Αρναίας - Αρ. πρωτ. 5662/18-01-2011 και Δ/ση Δασών Ν. Χαλκιδικής - Αρ. πρωτ. 203/10-06-2011)

Η υπηρεσία δεν συμφωνεί με την έγκριση της Μ.Π.Ε. του έργου στη θέση «Σκουριές» Μεγάλης Παναγίας, για το σύνολο του έργου (μεταλλευτικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις απόθεσης αποβλήτων), γιατί θα προξενήσει στο δασικό οικοσύστημα (χλωρίδα, πανίδα, μικροκλίμα, ατμόσφαιρα, υπόγεια και επιφανειακά ύδατα), τόσο στη συγκεκριμένη θέση αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, καταστροφές ανεπανόρθωτες και μη αναστρέψιμες.

- Βίαιη επέμβαση στο περιβάλλον και πλήρης καταστροφή σε μοναδική φυσική περιοχή αρχέγονου δάσους και του οικοσυστήματός του (τα δάση δρυός και οξιάς που αποτελούν τα κύρια είδη κάλυψης της περιοχής των «σκουριών», είναι πολύ σημαντικά αρχέγονα οικοσυστήματα- εξαφάνιση των άγριων ζώων (τσακάλια και λύκοι) που ενδημούν στη περιοχή).
- Σοβαρή υποβάθμιση του περιβάλλοντος με την σημαντική υποβάθμιση και ρύπανση των υπογείων και επιφανειακών υδάτων. Ριζική μεταβολή του υδρολογικού προτύπου της περιοχής και του αντίστοιχου οικοσυστήματος των υδροβίων ζώων (βίδρες) και πλήρη εξαφάνισή τους από την περιοχή.
- Μεγάλη αύξηση των πλημμυρικών νερών και χειμαρρικών φαινομένων [λόγω της απότομης - ριζικής μεταβολής του υδρολογικού προτύπου των επιφανειακών υδάτων και την ύπαρξη (λόγω των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων) στην ευρύτερη περιοχή πολλών «πηγών» φερτών υλικών, οι οποίες θα τροφοδοτούν τα αυξημένα πλημμυρικά νερά (αφού δεν θα υπάρχει δάσος για να τα απορροφήσει)] με μεγάλες και πρωτόγνωρες για την περιοχή καταστροφές.
- Η βίαιη μεταβολή στο υδάτινο ισοζύγιο καθώς και η ρύπανσή τους (πλημμυρικά φαινόμενα στα επιφανειακά ύδατα λόγω ριζικής μεταβολής του υδρολογικού προτύπου και έντονη αποστράγγιση των υπογείων υδάτων σε μεγάλο βαθμό με υποβιβασμό της στάθμης τους στα -660 μ κάτω από τη στάθμη της θάλασσας), θα δρομολογήσουν σοβαρές αλλαγές στην ευρύτερη περιοχή, με αποτέλεσμα οι υδάτινοι πόροι ως το πολυτιμότερο φυσικό αγαθό, να αποδειχθούν στο μέλλον «πολυτιμότεροι» από το χρυσό της περιοχής.
- Αναπάντητο το ερώτημα που θα βρεθούν τα 1.068.000 κ.μ. εδαφικό επίστρωμα από φυτική γή από αυτόχθονα είδη που χρειάζονται για να φυτευτούν-αποκατασταθούν οι αποφιλωμένες εκτάσεις (σύμφωνα με τη Μ.Π.Ε.).

B. Ενστάσεις από θεσμοθετημένους φορείς Επιστημονικών Επιτροπών - τεχνικών συμβούλων του κράτους

B1. Απόψεις - αντιρρήσεις του Τ.Ε.Ε. (Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας-Αρ. πρωτ. 3748/13-04-2011)

Η Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΕ/ΤΚΜ αποδέχεται πλήρως το πόρισμα της Επιστημονικής Ομάδας Εργασίας που συγκρότησε για να διαμορφώσει άποψη επί της παραπάνω Μ.Π.Ε. και καταλήγει στην άποψη ότι η επέκταση της μεταλλευτικής και μεταλλουργικής δραστηριότητας στη Β. Χαλκιδική, όπως εμφανίζεται στη Μ.Π.Ε. του έργου, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή επειδή δεν πληροί βασικούς όρους.

Συγκεκριμένα:

Επιχειρείται υποβάθμιση του μεγέθους και της σημασίας των επιπτώσεων με ελλιπή πολλές φορές επιστημονικά δεδομένα. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- Όλα τα απόβλητα χαρακτηρίζονται χωρίς την απαιτούμενη τεκμηρίωση ως μη επικίνδυνα.
- Η επιβάρυνση της ατμόσφαιρας από την σκόνη αξιολογείται ως αμελητέα.
- Υπάρχουν υποβαθμισμένα ως προς το μέγεθος στοιχεία για ύψη βροχής και ελάχιστα για τις λιμενικές εγκαταστάσεις.
- Έλλειψη ισοζυγίου υδατικών πόρων.
- Δεν γίνεται αναφορά στις ποσότητες βαρέων μετάλλων στο υπέδαφος.
- Δεν εξετάζεται το φαινόμενο της όξινης απορροής στο μέλλον ενώ και σήμερα είναι 300 κ.μ. την ώρα στο Στρατώνι.
- Υπάρχουν ασάφειες για το χρόνο λειτουργίας και την αποκατάσταση.
- Δεν αναφέρεται καμία επίπτωση στο υποκείμενο έδαφος και στον υδροφόρο από την πίεση των υπερκείμενων βουνών (> 100 μ) αποβλήτων.
- Δεν εξετάζεται το ενδεχόμενο ενεργοποίησης κάποιου ρήγματος από εκρήξεις, καθιζήσεις λόγω εξόρυξης και άντλησης πολύ μεγάλων ποσοτήτων υπόγειου ύδατος.

- Δεν γίνεται καμία αναφορά στις επιπτώσεις σε άλλες δραστηριότητες καθώς και στις αξίες των ακίνητων περιουσιών λόγω της υποβάθμισης της ποιότητας του περιβάλλοντος και της (βαριάς) βιομηχανοποίησης της περιοχής.

Παρατηρούνται ελλείψεις στην τεκμηρίωση μελετών ασφαλείας και επισημονικών μεθόδων:

- Δεν τεκμηριώνεται πώς θα εφαρμοστεί στη συγκεκριμένη περίπτωση η μέθοδος της ακαριαίας τήξης (flash smelting) που προτείνεται για την εξαγωγή του χρυσού χωρίς κυάνιο. Παγκόσμια αναφέρεται σαν μέθοδος παραλαβής χαλκού και νικελίου. Πώς θα αποχωριστεί χρυσός απ' το δυσκατέργαστο (refractory) αρσενοφυρίτη. Δεν αναφέρεται παγκόσμια μονάδα flash smelting για ανάκτηση χρυσού από δυσκατέργαστους αρσενοφυρίτες, με ή χωρίς κυάνιο.
- Ο ισχυρισμός της σταθεροποίησης και στερεοποίησης του αρσενικού (As) στη μορφή του κρυσταλλικού "σκοροδίτη" μπορεί να αποδειχθεί αβάσιμος κάτω από πραγματικές συνθήκες.
- Για τις εκπομπές διοξειδίου του θείου (SO₂) από τη μονάδα μεταλλουργίας, αναφέρεται ότι θα είναι μόνο 0,002%, χωρίς να περιγράφεται η τεχνική που θα ακολουθηθεί ώστε να εξασφαλιζέται αυτό το αποτέλεσμα.
- Δεν αναφέρεται καν σε ποια μορφή θα συνυπάρχουν τα μέταλλα και το κυάνιο στις λίμνες τελμάτων, όπου η χημεία είναι ακόμα αδιευκρίνιστη και μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις συστάσεις και τις συνθήκες διαχείρισης. Π.χ. πόσο υδροκυάνιο θα εξατμίζεται;

Παρατηρούνται παρεκκλίσεις από τις διαδικασίες που προβλέπει η Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία:

- Στη ΜΠΕ, δεν δίνονται όπως θα έπρεπε στοιχεία για την κατάταξη του έργου κατά την περιβαλλοντική θεώρηση, πράγμα που αποτελεί ουσιώδη παράλειψη (έπρεπε να καταταχθεί στην κατηγορία Υψηλής Όχλησης με υπαγωγή στη νομοθεσία Seveso)
- Στα ΓΠΣ των πρώην Δήμων Σταγείρων-Ακάνθου, Παναγίας και Αρναίας (νέος Δήμος Αριστοτέλη) η συνολική ευρύτερη περιοχή ανάπτυξης του ΕΣΑ, συνολική περιοχή μεταλλευτικής ιδιοκτησίας 317.000 στρ. και βιομηχανικών ζωνών Στρατωνίου-Στρατονίκης

και Ολυμπιάδας εκτάσεως 45.000 στρ., προβλέπονται ως περιοχές προστασίας δάσους. Δεν προβλέπεται πουθενά περιοχή μεταλλευτικής ιδιοκτησίας ή χωροθέτησης οποιασδήποτε μεταλλευτικής μεταλλουργικής δραστηριότητας

- Επισημαίνεται ότι επί συνολικής έκτασης του «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ» 744.000 στρεμ. τα 317.000 στρεμ. είναι 34 οριστικές παραχωρήσεις μεταλλείων από τα οποία τα 45.000 στρεμ. είναι θεσμοθετημένες βιομηχανικές περιοχές υψηλής όχλησης (Π.Δ.18/10/1979 περί καθορισμού χώρων βιομηχανικών εγκαταστάσεων). Συγκριτικά στο σύνολο Μακεδονίας-Θράκης η συνολική έκταση ΒΙΠΕ-ΒΙΟΠΑ είναι περίπου 35.000 στρεμ.
- Η μέση δασοκάλυψη των 317.000 στρεμ. είναι 90% ενώ περιλαμβάνεται περιοχή NATURA 2000 έκτασης 100.000 στρεμ. και πλήθος περιοχών προστασίας όπως φαίνεται στους σχετικούς χάρτες της ΜΠΕ του ΕΣΑ.
- Η χωροθέτηση των μεταλλευτικών εγκαταστάσεων παραβιάζει όλες τις σχετικές με τις αποστάσεις μεταλλουργικών και χημικών συγκροτημάτων από οικισμούς διατάξεις
- Στη διαδικασία αδειοδότησης της προτεινόμενης επένδυσης, δεν έχει ληφθεί υπόψη το ειδικό χωροταξικό για τη βιομηχανία και η οδηγία Sevezo, η εφαρμογή των οποίων πιθανόν θα κατέληγε σε αλλαγές των χρήσεων γης στις επηρεαζόμενες περιοχές.

Η έκταση των μόνιμων και μη αναστρέψιμων βλαβών στο περιβάλλον(κυρίως στο υδατικό) είναι δυσανάλογη σε σχέση με τα μεγέθη και τα όρια αντοχής της περιοχής:

- Τεράστιος υποβιβασμός της στάθμης των υπογείων υδάτων (υδροφόρος ορίζοντας) στα -660 μέτρ. κάτω από τη στάθμη της θάλασσας (με άντληση περίπου 8 εκατ. κυβ. μετρ./ έτος) με αποτέλεσμα το στράγγισμα των υπογείων υδροφορέων την εμφάνιση φαινομένων αστάθειας του εδάφους και μεγάλων καθιζήσεων.
- Βαριά ρύπανση των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων από το φαινόμενο της Όξινης Απορροής Μεταλλείων (θειικό οξύ (βιτριόλι) και βαρέα τοξικά μέταλλα) με αποτέλεσμα της κατάρρευση των υδρογεωτρήσεων της περιοχής και την ρύπανση παρακείμενων ρεμάτων και του νερού των ακτών

- Σοβαρές επιπτώσεις στους επιφανειακούς υδατικούς πόρους, από τη διακοπή και ριζική μεταβολή του ποτάμιου υδατικού συστήματος (έντονες παρεμβάσεις από εκτροπές ρεμάτων και κατασκευή σήραγγας εκτροπής κλπ) με αποτέλεσμα να εμφανιστούν στο μέλλον πολύ πιο έντονα πλημμυρικά φαινόμενα και μεγάλες καταστροφές

Γίνεται χρήση επικίνδυνων τοξικών ουσιών όπως κυάνιο (CN) και αρσενικό (As), ενώ και ο τρόπος διαχείρισής τους κρίνεται ως μη ασφαλής.

Η μέθοδος ανάκτησης του χρυσού (Au) από το μέταλλευμα είναι η πυρομεταλλουργία (flash smelting) που είναι η πλέον ρυπαντική βιομηχανική δραστηριότητα και επιπλέον πουθενά παγκοσμίως μέχρι σήμερα, δεν έχει εφαρμοσθεί η μέθοδος αυτή για την ανάκτηση χρυσού από αρσеноπυρίτες σε βιομηχανική κλίμακα, απεναντίας η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται εκτεταμένα για την ανάκτηση χαλκού και νικελίου.

Είναι σημαντικότερη η επιβάρυνση του αέρα εξαιτίας τόσο της εξορυκτικής όσο και της μεταλλουργικής δραστηριότητας (σκόνη - διοξείδιο του θείου (SO₂) – αιωρούμενα σωματίδια και τοξικά μέταλλα).

Οι συνθήκες αποθήκευσης (λίμνες τελμάτων) των επικινδύνων τοξικών αποβλήτων (κυάνιο - αρσενικό) της κατεργασίας του μεταλλεύματος, είναι άκρως προβληματικές και επισφαλείς με άμεσο κίνδυνο μόλυνσης των πόσιμων υδάτων και της θάλασσας σε περίπτωση αστοχίας και φυσικών καταστροφών από σεισμό ή ακραία καιρικά φαινόμενα (πλημμύρες)

Η όποια αποκατάσταση, όπως προτείνεται, δεν είναι αποτελεσματική.

Η εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου στην ολοκληρωμένη του μορφή, όπως προδιαγράφεται ακυρώνει όλες τις άλλες αναπτυξιακές δραστηριότητες που χαρακτηρίζουν την περιοχή.

- Η όποια μεταλλευτική δραστηριότητα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αειφορική, εφόσον δεν θα αλλάξει το χαρακτήρα της περιοχής, η οποία διαθέτει πλούσιο και μοναδικό φυσικό περιβάλλον, αξιόλογο ιστορικό και πολιτισμικό τοπίο και μεγάλα περιθώρια βιώσιμης ανάπτυξης. Επειδή η μεταλλευτική δραστηριότητα θα υπερ-

βεί τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής θα εκμηδενίσει τα περιθώρια ανάπτυξης του αγροτικού, του τουριστικού και άλλων τομέων ήπιας μορφής ανάπτυξης. Η περιοχή έχει μια ιστορική μεταλλευτική δραστηριότητα επί 3000 χρόνια. Η επέμβαση όμως που πρόκειται να συμβεί στα επόμενα 20 χρόνια θα είναι απείρως μεγαλύτερη από αυτή όλων των προηγούμενων 3000 χρόνων, όχι με σκαπάνη και κόσκινα, αλλά με εκρηκτικά και χημικά στη μισή σχεδόν έκτασή της.

- Δεν αξιολογείται η τεράστια έκταση της επέμβασης σε μια όχι αχανή, αλλά μικρή και πυκνοκατοικημένη, περιοχή που βιοπορίζει κυρίως από το φυσικό της περιβάλλον το οποίο είναι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
- Ο πολύ υψηλός λόγος αποβλήτων προς τελικά προϊόντα, λόγω της μικρής περιεκτικότητας του μεταλλεύματος σε χρυσό, επιδεινώνει περαιτέρω την κατάσταση και δεν αιτιολογείται πως η περιοχή του δήμου Αριστοτέλη θα μπορέσει να επουλώσει τις πληγές που θα προκληθούν από τις μη αναστρέψιμες βλάβες σε νερά, δάση και θάλασσες μέσα σε ορατό χρονικό διάστημα.
- Είναι αυταπόδεικτο το γεγονός ότι μόνο λόγω της ύπαρξης της δραστηριότητας, εξαιτίας του αντικειμένου της και της υψηλής όχλησής της, δημιουργούνται αρνητικά αντανακλαστικά στους επισκέπτες της περιοχής.

Το έργο δεν είναι μία μεμονωμένη τεχνική παρέμβαση, αλλά ένα ευρύτατο εγχείρημα για τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής, του οποίου η συνολική επίδραση στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως άθροισμα των επιμέρους εκτιμώμενων συνεπειών κάθε επέμβασης.

Στην ολοκληρωμένη του μορφή, ανατρέπει τις γενικές αρχές χωροταξικού σχεδιασμού και ακυρώνει κάθε περίπτωση παράλληλης οικονομικής δραστηριότητας. Το μέγεθος αυτής της συνέπειας εντείνεται από το γεγονός ότι η ευρύτερη περιοχή του έργου είναι τόπος αναψυχής για το δεύτερο μεγαλύτερο πολεοδομικό συγκρότημα της χώρας και τουριστικός προορισμός της Ανατολικής Ευρώπης.

Συμπερασματικά:

- Η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων, το έλλειμμα τεκμηρίωσης μελετών ασφαλείας και επιστημονικών μεθόδων, η παραβίαση των διαδικασιών που προβλέπει η Ευρωπαϊκή και Εθνική νομοθεσία, το μέγεθος των μη αναστρέψιμων βλαβών στο περιβάλλον (κυρίως στο υδατικό), η χρήση και ο τρόπος διαχείρισης επικίνδυνων τοξικών ουσιών και τέλος το μοντέλο ανάπτυξης που προδιαγράφεται και ακυρώνει οποιαδήποτε δυνατότητα συνύπαρξης με άλλες αναπτυξιακές δραστηριότητες που χαρακτηρίζουν την περιοχή, δε μπορεί να γίνουν αποδεκτά.
- Επειδή, όπως και εισαγωγικά αναφέραμε, μια τέτοιου μεγέθους επένδυση, πρέπει να ικανοποιεί μια σειρά κριτηρίων, μεταξύ των οποίων κυρίαρχα και αδιαπραγμάτευτα είναι η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων καθώς και η αειφορία, προτείνουμε τη μη έγκριση της ΜΠΕ για την αδειοδότηση της επένδυσης.

B2. Εισηγηση της Επιτροπης του Συμβουλίου Περιβαλλοντος του Αριστοτελειου Πανεπιστημιου Θεσσαλονικης για τη Μ.Π.Ε. της «Ελληνικός Χρυσός» στη Β. Χαλκιδικη

Το Συμβούλιο Περιβάλλοντος του Α.Π.Θ. προκειμένου να εκφράσει άποψη επί της Μ.Π.Ε. της εταιρείας «Ελληνικός Χρυσός», που αφορούσε στην επέκταση της μεταλλευτικής της δραστηριότητας στη Β. Χαλκιδική, συγκρότησε ειδική επιστημονική επιτροπή, η οποία κατέληξε στα παρακάτω συμπεράσματα:

- Με βάση την αξιολόγηση της ΜΠΕ, η οποία δόθηκε προς διαβούλευση, και των άλλων διαθέσιμων στοιχείων, το Συμβούλιο Περιβάλλοντος του Α.Π.Θ. θεωρεί ότι το προτεινόμενο επενδυτικό σχέδιο ανάπτυξης για τα Μεταλλεία Κασσάνδρας δεν είναι αειφόρο, αφού θα αλλάξει ριζικά τον χαρακτήρα της ευρύτερης περιοχής, η οποία διαθέτει πλούσιο και μοναδικό φυσικό περιβάλλον, αξιόλογο ιστορικό και πολιτισμικό τοπίο (οι αρχαιολογικοί χώροι μάλιστα περιλαμβάνουν και την γενέτειρα του Αριστοτέλη) και μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης του αγροτικού και του τουριστικού τομέα.
- Ειδικότερα, τα προτεινόμενα έργα στις Σκουριές (νέο μεταλλείο, εργοστάσιο εμπλουτισμού και χώροι απόθεσης εξορυκτικών απο-

βλήτων) χαρακτηρίζονται από σημαντικές περιβαλλοντικές πιέσεις. Η ΜΠΕ δεν απαντά ικανοποιητικά στις εκτιμήσεις και τις εύλογες ανησυχίες για δυσμενείς επιπτώσεις. Αναφέρονται ενδεικτικά οι επιπτώσεις:

- α) στο φυσικό περιβάλλον (περιοχή αρχέγονου δάσους με πολλά προστατευόμενα είδη)
 - β) στους υδατικούς πόρους (ταπείνωση στάθμης του υπόγειου νερού, πιθανή ενίσχυση της έντασης και της επικινδυνότητας των πλημμυρικών φαινομένων, κίνδυνος ρύπανσης από τις πρόσθετες δραστηριότητες, ασαφής περιγραφή της διαδικασίας εισπίεσης του πλεονάζοντος νερού), και
 - γ) στην ποιότητα του αέρα της ευρύτερης περιοχής (υψηλά επίπεδα σωματιδιακής ρύπανσης τα οποία σε πολλές περιπτώσεις θα υπερβαίνουν τα θεσπισμένα όρια για την προστασία της υγείας).
- Σε ότι αφορά τη μεταλλευτική δραστηριότητα στις περιοχές Στρατωνίου και Ολυμπιάδας, είναι θετικό το γεγονός ότι τα προτεινόμενα έργα περιλαμβάνουν αποκατάσταση των παλαιών χώρων απόθεσης, ωστόσο η προβλεπόμενη διαχείριση των παραγόμενων αποβλήτων, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων είναι επικίνδυνα και μη αδρανή με δυνατότητα παραγωγής οξύτητας, δεν διασφαλίζει την προστασία του περιβάλλοντος στους χώρους απόθεσης ή αξιοποίησής τους π.χ. δεν προβλέπεται απόθεση του σκοροδίτη σε χωριστές κυψέλες με κίνδυνο τη διαλυτοποίηση του αρσενικού, ενώ δεν είναι σαφές αν υπάρχει συμμόρφωση με τα όρια της νομοθεσίας σε ότι αφορά τα κυανιούχα στους χώρους απόθεσης αποβλήτων.
 - Επιπλέον, ορισμένα θέματα φαίνεται ότι δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς (π.χ. οι επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον και στα υπόγεια νερά).
 - Τέλος, δεν διευκρινίζεται το σημαντικό θέμα του διαχωρισμού του χρυσού μετά την ακαριαία τήξη.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δεδομένα, το Συμβούλιο Περιβάλλοντος του ΑΠΘ προτείνει να μην γίνει αποδεκτή η ΜΠΕ και να μην προχωρήσει η αδειοδότηση του έργου.

Β3. Απόφαση Πρυτανικού Συμβουλίου ΑΠΘ σχετικά με την επέκταση της μεταλλευτικής δραστηριότητας της εταιρείας «Ελληνικός Χρυσός» στη Β. Χαλκιδική

Το Πρυτανικό Συμβούλιο του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αφού έλαβε υπόψη του την εισήγηση του Συμβουλίου Περιβάλλοντος για την επέκταση της μεταλλευτικής δραστηριότητας της εταιρείας «Ελληνικός Χρυσός» στη Βόρεια Χαλκιδική, καθώς και θέσεις για το αντίστοιχο θέμα του Κοσμήτορα της Σχολής Θετικών Επιστημών ΑΠΘ, Καθηγητή Γεωλογίας, Σπύρου Παυλίδη και του συντονιστή του Συμβουλίου Περιβάλλοντος του ΑΠΘ, Καθηγητή του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών, Κωνσταντίνου Κατσιφαράκη, καταλήγει στα εξής:

- Στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων η επέκταση της μεταλλευτικής δραστηριότητας σε οποιοδήποτε σημείο της έκτασης των 264.000 στρεμμάτων που έχουν παραχωρηθεί στην εταιρεία χαρακτηρίζεται ως αειφορική εκμετάλλευση. Όμως, η μεταλλευτική δραστηριότητα μπορεί να χαρακτηριστεί ως αειφορική μόνο όταν δεν αλλάζει το χαρακτήρα της περιοχής, η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση διαθέτει πλούσιο και μοναδικό φυσικό περιβάλλον, αξιόλογο ιστορικό και πολιτισμικό τοπίο. Για το λόγο αυτό προτείνεται η μεταλλευτική δραστηριότητα να περιοριστεί σε συγκεκριμένο τμήμα της έκτασης αυτής, ώστε να μην υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητά της περιοχής και να μην εκμηδενίζει τα περιθώρια ανάπτυξης του αγροτικού και του τουριστικού τομέα.
- Σε ό,τι αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της επένδυσης κρίνεται ότι στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων υποβαθμίζεται ο περιβαλλοντικός κίνδυνος από την προτεινόμενη δραστηριότητα στα επιμέρους φυσικά και ανθρωπογενή συστήματα. Προτείνεται λοιπόν στην παρούσα φάση να συμπληρωθεί και να επανεξεταστεί η ΜΠΕ στα σημεία που δεν παρέχονται εγγυήσεις για την ασφαλή εξόρυξη. Ενδεικτικά επισημαίνονται τα εξής σημεία τα οποία και χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης:

Για τους υδατικούς πόρους:

- Η προβλεπόμενη ταπείνωση της στάθμης του υπόγειου νερού στην

περιοχή των Σκουριών είναι σημαντική καθώς αναμένεται να ξεπεράσει τα 600m.

- Η πιθανότητα ενίσχυσης της έντασης και της επικινδυνότητας των πλημμυρικών φαινομένων είναι μεγάλη (σε περιοχή μάλιστα που χαρακτηρίζεται από ισχυρές βροχοπτώσεις, με ιστορικό πολύ σημαντικών πλημμυρών και σε εποχή ακραίων φαινομένων).
- Υπάρχει κίνδυνος ρύπανσης των νερών από τις πρόσθετες δραστηριότητες.
- Η περιγραφή της διαδικασίας εισπίεσης του πλεονάζοντος αντλούμενου νερού είναι ασαφής. Η βαθειά εξόρυξη στην Ολυμπιάδα αναμένεται να προκαλέσει υφαλμύριση του παράκτιου υδροφορέα.
- Επιπτώσεις στους υδατικούς πόρους θα έχει επίσης και η σήραγγα Μαντέμ Λάκκου-Ολυμπιάδας.

Για την ατμόσφαιρα:

Δυστυχώς, η ΜΠΕ έχει σημαντικές ελλείψεις όσον αφορά την εκτίμηση των επιπτώσεων των προγραμματιζόμενων δραστηριοτήτων, ενώ υπάρχει σημαντική υποτίμηση των επιπτώσεων του έργου στην ποιότητα του αέρα. Οι μεταλλευτικές δραστηριότητες επιβαρύνουν την ατμόσφαιρα, κυρίως λόγω των εκπομπών αιωρούμενων σωματιδίων και βαρέων μετάλλων. Οι εκπομπές αιωρούμενων σωματιδίων από την ανάπτυξη του νέου μεταλλείου στις Σκουριές θα είναι πολύ μεγάλες, συγκρίσιμες σε μέγεθος με τις αντίστοιχες εκπομπές από τις οδικές μεταφορές για όλες τις κατηγορίες οχημάτων στην Θεσσαλονίκη ή τις εκπομπές από την εξόρυξη λιγνίτη στα μεγάλα ορυχεία της ΔΕΗ στην κοιλάδα της Εορδαίας (π.χ. Πεδίο Καρδίας).

Το μέταλλευμα που θα εξορύσσεται, αλλά και τα στείρα, παρουσιάζουν μια σημαντική περιεκτικότητα σε βαρέα μέταλλα, οπότε εκτιμάται ότι οι εκπομπές βαρέων μετάλλων, ιδιαίτερα αρσενικού, από την εξόρυξη, την κατεργασία αλλά και τα τέλματα, θα είναι πολύ υψηλές.

Για τα στερεά απόβλητα:

Το Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων της ΜΠΕ προβλέπει τη δημιουργία χώρου απόθεσης επικινδύνων αποβλήτων, αλλά δεν λαμβάνεται υπόψη ότι το βασικό απόβλητο, η ιλύς σκοροδίτη-γύψου απαιτεί απόθεση σε χωριστές κυψέλες, καθώς η συναπόθεση με άλλα στερεά απόβλητα με αλκαλικό pH

ή με μεγάλη περιεκτικότητα σε κυανιούχα θα δημιουργήσει συνθήκες ευνοϊκές για την επαναδιάλυση του As.

Για τα λιμενικά έργα και το θαλάσσιο περιβάλλον:

Το συμπέρασμα της ΜΠΕ ότι «η χρήση του υφιστάμενου λιμένα και η κατασκευή του νέου εκτιμάται ότι θα έχουν αρνητική αλλά μη σημαντική επίπτωση στο σύστημα παράκτιων υδάτων της περιοχής Στρατωνίου (GR0010000100091)», εκτιμάται ότι δεν είναι επαρκώς τεκμηριωμένο και δεν ευσταθεί, αφού υπάρχουν παραλήψεις και αναπάντητα ερωτήματα, όπως πιθανά ναυτικά ατυχήματα και βλάβες μεταφόρτωσης κ.α.

Όσον αφορά στα παράκτια ύδατα της περιοχής υπάρχουν παραλείψεις διερεύνησης σχετικά με τα θαλάσσια ιζήματα και τις επιπτώσεις των πλημμυρικών ή ατυχηματικών παροχών στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Οικολογικά ζητήματα:

Ως προς τα οικολογικά ζητήματα οι αρνητικές επιπτώσεις διακρίνονται σε αντιστρεπτές και μη αντιστρεπτές. Με την επιχειρούμενη επένδυση στη θέση Σκουριές εκτιμάται ότι θα προκληθούν μόνιμες και μη αντιστρεπτές ζημιές στα δάση της περιοχής (πολλά εκ των οποίων έχουν χαρακτηριστικά αρχέγονων δασών), στη βιοποικιλότητα, στο τοπίο, στα εδάφη καθώς και στα επιφανειακά και υπόγεια νερά. Πρόκειται για δραστηριότητα πολύ μεγάλης κλίμακας μη συμβατής με τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής.

B4. Αλεξάνδρειο Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης (Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων) Μελέτη: «Οι επιδράσεις στην τουριστική φυσιογνωμία της Βορειο-ανατολικής Χαλκιδικής από την προοπτική λειτουργίας μεταλλευτικών δραστηριοτήτων χρυσού»

Συμπεράσματα:

Η τουριστική ανάπτυξη, με τον τρόπο που συντελείται στην περιοχή της Β.Α. Χαλκιδικής έχει τα χαρακτηριστικά της βιωσιμότητας, ενός αναδυόμενου 'brand name' και το στοιχείο της συμπληρωματικότητας σε ότι αφορά το τοπικό εισόδημα. Οι βασικοί πόλοι τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής είναι προσανατολισμένοι στις νέες αναδυόμενες αγορές της Ν.Α. Ευρώπης αλλά και της μεγάλης ρωσικής αγοράς. Αυτή η τουριστική ανάπτυξη θα υποστεί καίριο πλήγμα δεδομένου της υποβάθμισης που θα υποστεί το του-

ριστικό προφίλ του προορισμού.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα στοιχεία της μεταλλευτικής δραστηριότητας γίνεται προφανές, ότι η ανάπτυξη ενός τέτοιου έργου εξόρυξης, στην έκταση που προβλέπεται σύμφωνα με τις διαθέσιμες παραδοχές, θα ξεπεράσει κατά πολύ τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής, απαξιώνοντας τους περιβαλλοντικούς πόρους, και ως εκ τούτου και το συνολικό τουριστικό προϊόν. Παράλληλα δε, θα μεταβιβάσει σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα στις επόμενες γενεές.

Εν κατακλείδι, η τουριστική ανάπτυξη στη Β.Α. Χαλκιδική θα υποστεί ισχυρότατο πλήγμα, απόρροια των ασυμβίβαστα με τον τουρισμό μεταλλευτικών δραστηριοτήτων, με πλέον συνέπειες μη αναστρέψιμες για το τουριστικό μέλλον της περιοχής. Καθώς:

- η συγκεκριμένη μεταλλευτική δραστηριότητα δεν θα μπορέσει να αναπληρώσει σε βάθος χρόνου, τα σταθερά πολλαπλασιαστικά οφέλη της υφιστάμενης αλλά και της μέλλουσας ήπιας τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής.
- εξόρυξη και ο τουρισμός είναι οικονομικές δραστηριότητες ασυμβίβαστες μεταξύ τους, δεν θα μπορέσει να αναπληρωθεί, το χαμένο εισόδημα των οικογενειακών τουριστικών επιχειρήσεων που θα πληγούν από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.
- δε θα διασφαλισθεί στο παρόν και στο μέλλον η ποιότητα ζωής των τουριστών-επισκεπτών αλλά και των μόνιμων κατοίκων των παραθαλάσσιων και ορεινών περιοχών της συγκεκριμένης περιοχής.
- δε θα αποκατασταθεί το πλήγμα που θα υποστεί η τουριστική φυσιογνωμία (προφίλ) της περιοχής αφού πλέον θα πληγεί ανεπανόρθωτα η εικόνα του συγκεκριμένου τουριστικού προορισμού.

5. Ατυχήματα μεταλλευτικών δραστηριοτήτων

5. Ατυχήματα μεταλλευτικών δραστηριοτήτων

5.1 Εισαγωγή

Η δημιουργία ορυχείων για την εξόρυξη μετάλλων ανά τον κόσμο έχει οδηγήσει στη διαταραχή ολόκληρων οικοσυστημάτων και σε ανεπανόρθωτες οικολογικές καταστροφές οι οποίες έχουν επιπτώσεις στις ζωές και την υγεία χιλιάδων ανθρώπων. Σ' αυτά έρχονται να προστεθούν και οι ανυπολόγιστες καταστροφές που προκαλούνται λόγω των πολυάριθμων ατυχημάτων που συμβαίνουν κατά την εκτέλεση τέτοιων έργων. Ατυχήματα που οφείλονται εξ ολοκλήρου στην πολιτική και τους χειρισμούς της εκάστοτε υπεύθυνης εταιρείας, αλλά και στους φορείς, κρατικούς ή μη, που ενώ ο ρόλος τους θεωρητικά είναι η διασφάλιση της προστασίας των κατοίκων και του περιβάλλοντος, στην πράξη το μόνο πράγμα που διασφαλίζουν είναι η «ομαλή» κερδοφορία της κάθε επιχείρησης. Τα παραδείγματα είναι πολλά, η αιτία μία: η αδιαφορία των εταιρειών για το φυσικό περιβάλλον και τις ζωές των ανθρώπων, αδιαφορία που πηγάζει από τη δίψα για κέρδος με κάθε κόστος. Συνεπώς τα μέτρα ασφαλείας και πρόληψης ατυχημάτων είναι πολύ χαμηλά στις προτεραιότητές τους, και ιδιαίτερα τα ατυχήματα σε ορυχεία κατέχουν υψηλή θέση στη λίστα των περιβαλλοντικών καταστροφών.

Παρακάτω παρατίθενται μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα ατυχημάτων σε ορυχεία εξόρυξης μετάλλων, αντιπροσωπευτικά μεν, ελάχιστα δε σε σχέση με τον συνολικό αριθμό ατυχημάτων των τελευταίων μόνο δεκαετιών. Δεν αφορούν αποκλειστικά σε ορυχεία χρυσού, αλλά και άλλων μετάλλων, καθώς οι επιπτώσεις κι εκεί δεν είναι μικρότερης βαρύτητας. Ας μην ξεχνάμε ότι οι ίδιες εταιρείες ελέγχουν τα ορυχεία χρυσού, αλουμινίου, χαλκού.

5.2 Ορυχείο στο νησί Marinduque, Φιλιππίνες

υπεύθυνη εταιρεία: Marcopper

Στις 24 Μαρτίου 1996, το νησί Marinduque της Μιμαρόπα γίνεται παγκοσμίως γνωστό λόγω του ατυχήματος που προκλήθηκε εκείνη την ημέρα στο ορυχείο της Marcopper. Η μεταλλευτική εταιρεία Marcopper διεξήγαγε ανοικτή εξόρυξη χαλκού εκεί από το 1970. Όταν σταμάτησαν οι εργασίες στο συγκεκριμένο ορυχείο αποφάσισαν να το χρησιμοποιήσουν ως δεξαμενή για την έκχυση αποβλήτων της μεταλλευτικής δραστηριότητας. Ήδη από τον Αύγουστο του 1995 είχε εντοπιστεί μια σημαντική διαρροή στη σήραγγα αποστράγγισης, όπου το Μάρτιο του επόμενου έτους δημιουργήθηκε ένα ρήγμα, προκαλώντας καταστροφή τεράστιας έκτασης στην ευρύτερη περιοχή.

Φιλιππίνες 1995, μολυσμένα νερά στο ποταμό Boac

Πάνω από 1,6 εκατομμύρια κυβικά μέτρα λυμάτων απελευθερώθηκαν μολύνοντας τα νερά του ποταμού Boac και τις παράκτιες περιοχές σε ακτίνα 27 χιλιομέτρων. Η διαρροή σχεδόν απονέκρωσε τον ποταμό και έπληξε σε ανεπανόρθωτο βαθμό τους κατοίκους. Η ορμή με την οποία ξεχύθηκαν τα λύματα προκάλεσε πλημμύρες στις περιοχές που βρίσκονταν σε χαμηλό υψόμετρο, καταστρέφοντας καλλιέργειες και εγκαταστάσεις άρδευσης. Ένα χωριό θάφτηκε ολόκληρο κάτω από τη λάσπη και άλλα πέντε χωριά, με συνολικό πληθυσμό 4.400 κατοίκους, αποκλείστηκαν και εφοδιάζονταν με νερό, φαγητό και φάρμακα με τη βοήθεια ελικοπτέρων. Απ' τα 60 χωριά της επαρχίας, τα 20 εκκενώθηκαν. Σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Υγείας των Φιλιππίνων τον Απρίλιο του 1996, οι κάτοικοι της περιοχής είχαν στο σώμα τους ποσοστά ψευδαργύρου και χαλκού που ξεπερνούσαν κατά πολύ τα επιτρεπόμενα όρια (μέχρι και 200 φορές πάνω σε κάποιες περιπτώσεις) και τα επίπεδα μόλυνσης του νερού ανέρχονταν στο 1.300% πάνω από τις φυσιολογικές για τον άνθρωπο τιμές.

Όπως αποδείχτηκε αργότερα, η εταιρεία γνώριζε ότι υπήρχε πρόβλημα διαρροής πολύ καιρό πριν το ατύχημα, αλλά παρόλ' αυτά δεν φρόντισε να λάβει τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας. Εκτιμάται ότι περισσότεροι από 84 εκατομμύρια τόνοι απορριμμάτων είχαν διαρρεύσει από το ορυχείο στον κόλπο Calancan μεταξύ 1975 και 1988.

Μετά την καταστροφή, η υπεύθυνη εταιρεία Marcopper Mining Corporation και η μητρική της Placer Dome Inc. έκλεισαν όλα τα ορυχεία τους. Το 2005 η Placer Dome Inc αγοράστηκε απ' την εταιρεία Barrick Gold.

5.3 Ορυχείο Αχάφο, Γκάνα, Δυτική Αφρική

υπεύθυνη εταιρεία: Newmont Mining

Τον Οκτώβριο του 2009 προκλήθηκε διαρροή κυανίου στο ορυχείο χρυσού του Αχάφο στην Γκάνα, η οποία προκάλεσε σοβαρή μόλυνση των υδάτων, τον θάνατο 100 τουλάχιστον ανθρώπων και την εξαφάνιση μεγάλου αριθμού ψαριών.

Η εταιρεία που έχει αναλάβει το έργο, η Newmont Mining, όχι μόνο δεν απέτρεψε τη διαρροή, αλλά εξέδωσε και ψευδή αναφορά για να καλύψει το συμβάν. Η υπηρεσία προστασίας περιβάλλοντος επεσήμα-

Γκάνα 2009, μολυσμένα νερά στο Αχάφο

νε πως η εν λόγω εταιρεία θα μπορούσε να έχει αποτρέψει το ατύχημα αν διέθετε τα απαραίτητα μέτρα προστασίας, όπως όφειλε. Η εταιρεία όμως, παραβιάζοντας τους όρους της άδειας της μεταλλευτικής δραστηριότητας, δεν έλαβε τα απαιτούμενα μέτρα πρόληψης και ανίχνευσης ενδεχόμενης διαρροής κατά την επεξεργασία των λυμάτων.

Η διαρροή κυανίου στο Αχάφο θέτει στο στόχαστρο και τον Διεθνή Κώδικα Διαχείρισης Κυανίου. Το ορυχείο Αχάφο, όπου σημειώθηκε η πετρελαιοκηλίδα, είχε πιστοποιηθεί από τον Κώδικα τον Μάρτιο 2008 και ελεγκτές είχαν διαβεβαιώσει ότι το ορυχείο ήταν σε πλήρη συμμόρφωση με τα πρότυπα του κώδικα που σχετίζονται με τις διαρροές στα μεταλλεία. Το 2006 μάλιστα η International Finance Corporation (IFC, μέλος του ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας), παρείχε δάνειο 125 εκατομμυρίων δολαρίων στη Newmont για την ανάπτυξη του έρ-

γου του ορυχείου στο Αχάφο, δηλώνοντας ότι θα παρέχει εμπειρογνωμοσύνη και καθοδήγηση στην εταιρεία σχετικά με την τήρηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προδιαγραφών.

Η εταιρεία τελικά «ξεπλήρωσε το χρέος της», το οποίο ανήλθε σε πρόστιμο 4,9 εκατομμυρίων δολαρίων και συνεχίζει να δραστηριοποιείται στην περιοχή ελέγχοντας εξ ολοκλήρου τρία ακόμα ορυχεία ανοιχτής εξόρυξης.

5.4 Εργοστάσιο επεξεργασίας αλουμινίου, Ουγγαρία

υπεύθυνη εταιρεία: Magyar Alumínium (MAL)

Στις 7 Οκτωβρίου 2010, στην πόλη της Άικα στην Ουγγαρία, στο εργοστάσιο επεξεργασίας αλουμινίου της Magyar Alumínium προκλήθηκε

Ουγγαρία 2010, μόλυνση από καυστικά απόβλητα

σοβαρή διαρροή στη δεξαμενή καυστικών αποβλήτων λόγω της κακής συντήρησης των εγκαταστάσεων. Η εταιρεία Magyar Alumínium (MAL) στην οποία ανήκει το εργοστάσιο, είναι αυτή που λειτουργεί στην περιοχή Μπακόνυ το ορυχείο εξόρυξης βωξίτη, ο οποίος και χρησιμοποιείται για την παραγωγή του αλουμινίου.

Το ατύχημα είχε σαν αποτέλεσμα περίπου 700 εκατομμύρια λίτρα κόκκινης τοξικής λάσπης, που περιείχαν εκτός των άλλων αρσενικό και υδράργυρο, να πλημμυρίσουν τις γειτονικές περιοχές. Τα τοξικά λύματα μόλυναν εκτάσεις γης που βρίσκονταν σε ακτίνα έως και 40 τετραγωνικών χιλιομέτρων, πλήττοντας ανεπανόρθωτα εφτά ολόκληρες πόλεις, καλλιέργειες και υδάτινους πόρους. Τουλάχιστον εννέα άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και 122 τραυματίστηκαν, ενώ πολλοί μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο με εγκαύματα εξαιτίας των χημικών. Η μόλυνση εξαφάνισε κάθε ίχνος ζωής στον ποταμό Marcal και έφτασε μέχρι και τον ποταμό Δούναβη, θέτοντας τις νοτιότερες χώρες (Σλοβακία, Κροατία, Σερβία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ουκρανία) σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.

Επρόκειτο για μία «οικολογική τραγωδία» και σύμφωνα με την Greenpeace κατατάσσεται στις τρεις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές καταστροφές στην Ευρώπη τις τελευταίες δεκαετίες.

5.5 Ορυχείο στην επαρχία Fujian, ανατολική Κίνα

υπεύθυνη εταιρεία: Zijin Mining Group

Τον Ιούλιο του 2010 στην επαρχία Φουτζιάν, στην ανατολική Κίνα, προκλήθηκε διαρροή τοξικών αποβλήτων στον ποταμό Τινγκ, ύστερα από ατύχημα στο ορυχείο χαλκού που κατέχει η μεγαλύτερη παραγωγός χρυσού της Κίνας, Zijin Mining Group.

Δηλητηριώδη υγρά απόβλητα μόλυναν τα νερά του ποταμού, σημαντικής υδάτινης οδού στα νοτιοανατολικά της χώρας, και έφτασαν μέχρι την γειτονική επαρχία Γκουανγκντόνγκ. Ο ποταμός Τινγκ, ζωτικής σημασίας για την οικονομία και την ίδια την επιβίωση των ντόπιων λόγω της βασικής τους ενασχόλησης με την αλιεία, σχεδόν απενεκρώθηκε με τον θάνατο περίπου 1.900 τόνων ψαριών.

Σύμφωνα με έρευνες, η αρχική διαρροή των 9.100 κυβικών μέτρων αποβλήτων είχε περάσει στον ποταμό Τινγκ μέσω ενός παράνο-

μα κατασκευασμένου καναλιού. Η Zijin Mining αρχικά απέδωσε την τοξική διαρροή στις ισχυρές βροχοπτώσεις. Τα ευρήματα, όμως, της προκαταρκτικής έρευνας της κυβέρνησης, που δημοσιοποιήθηκαν αργότερα, απέδειξαν ότι η Zijin είχε αγνοήσει τις προειδοποιήσεις ότι η ροή των υγρών αποβλήτων του μεταλλείου ήταν πολύ υψηλή, όπως είχε αγνοήσει και την προειδοποίηση της κυβέρνησης τον Σεπτέμβριο του 2009 ότι χρειαζόταν επισκευές στο αυτόματο σύστημα παρακολούθησης της ποιότητας των νερών. Η εταιρεία κατηγορείται επίσης διότι δεν ενημέρωσε εγκαίρως τους κατοίκους για τη διαρροή, όπως υποχρεούται από το νόμο, με αποτέλεσμα να υπάρξουν πολλά περιστατικά δηλητηριάσεων.

Η μόλυνση του νερού είχε φτάσει σε τέτοια επίπεδα που όσοι κάτοικοι έρχονταν σε επαφή μ' αυτό αποκτούσαν άμεσα έντονα δερματολογικά προβλήματα. Επιπλέον, δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μετά το 2010 τα ποσοστά κρουσμάτων καρκίνου αυξήθηκαν κατακόρυφα στην περιοχή.

5.6 Μεταλλείο στη Baia Mare, Ρουμανία

Στη Baia Mare γίνεται επεξεργασία αποβλήτων προηγούμενης μεταλλευτικής δραστηριότητας, με σκοπό την ανάκτηση χρυσού, ασημιού και άλλων μετάλλων, με τη χρήση κυανίου. Η υπεύθυνη εταιρεία Aurul αποτελεί κοινοπραξία της αυστραλέζικης Esmeralda Exploration με τη ρουμανική κυβέρνηση.

Τον Ιανουάριο του 2000, μετά από έντονη βροχόπτωση, το φράγμα που συγκρατούσε τα λύματα από τις μεταλλευτικές δραστηριότητες χρυσού έσπασε, με αποτέλεσμα 100.000 περίπου κυβικά μέτρα νερού μολυσμένου με κυανιούχα και βαρέα μέταλλα, να διαρρεύσουν στις τριγύρω περιοχές, και μέσω του ποταμού Σασάρ να φτάσουν στον ποταμό Σόμες. Τα μολυσμένα νερά έφτασαν ως τον Τίσα όπου εκβάλλει ο Σόμες, και στη συνέχεια στο Δούναβη, μολύνοντας συνολικά περίπου 2 χιλιόμετρα του ποταμού.

Η διαρροή αποτέλεσε απειλή για το πόσιμο νερό 2,5 εκατομμυρίων ανθρώπων, ενώ προκάλεσε τεράστια οικολογική καταστροφή, σκοτώνοντας μεγάλο αριθμό ψαριών ως την Ουγγαρία και τη Γιουγκοσλαβία.

Το υπουργείο περιβάλλοντος της Ουγγαρίας δήλωσε στις 14 Φεβρουαρίου ότι: «Πέρα από την οικολογική καταστροφή, η μόλυνση του ποταμού Τίσα με κυάνιο αποτελεί σημαντική απειλή για την ανθρώπινη υγεία, αφού η συγκέντρωση κυανίου στον ποταμό ήταν 100 φορές περισσότερη από την επιτρεπόμενη τιμή σε πόσιμο νερό». Ακόμη, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία, μετά από σχετική έρευνα που διεξήγαγε, ανέφερε ότι τα επίπεδα κυανίου που εντοπίστηκαν ήταν κατά 4 φορές υψηλότερα από αυτά των αρχικών ενδείξεων.

Υπολογίζεται ότι γύρω στο 80% των ψαριών του ποταμού Τίσα σκοτώθηκαν εξαιτίας της διαρροής, ενώ σε ορισμένες περιοχές κρίθηκε αναγκαία η διακοπή της παροχής πόσιμου νερού για μερικές μέρες.

Ουγγαρία 2000, νεκρά ψάρια στον ποταμό Τίσα

Πέρα από τα ψάρια του ποταμού, το υπουργείο περιβάλλοντος διαπίστωσε ότι στις περιοχές ανάμεσα σε Τισαφουέρεντ και Σζολνόκ, οι καταστροφικές επιπτώσεις αφορούσαν και άλλα ζώα όπως οι κύκνοι, οι κορμοράνοι και οι αλεπούδες.

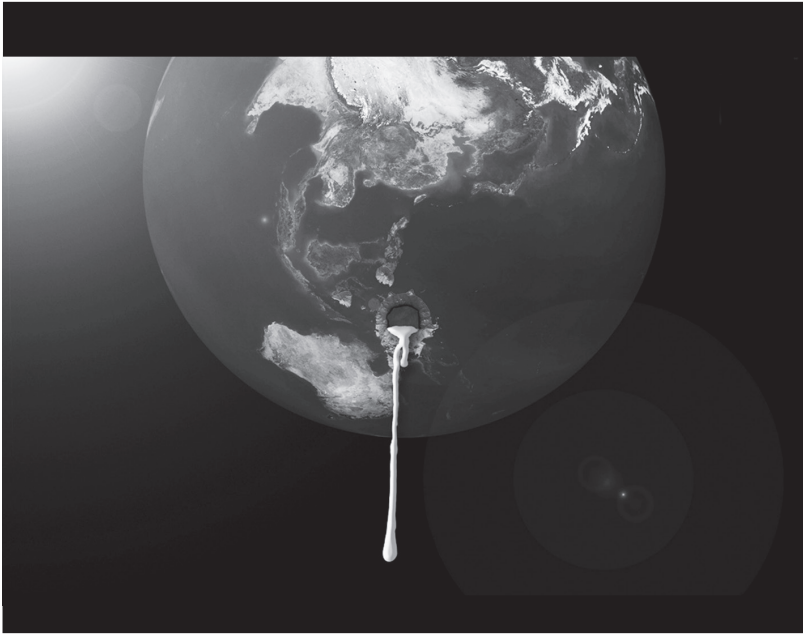
Το χωριό Μποζίντα (Μπάγια) Μάρε στη Ρουμανία ήταν ίσως αυτό που επηρεάστηκε περισσότερο, αφού το πόσιμο νερό αλλά και το χώμα δηλητηριάστηκαν πλήρως. Η περιβαλλοντική καταστροφή εκεί είχε χαρακτηριστεί ως η μεγαλύτερη στην Ευρώπη μετά το πυρηνικό ατύχημα στο Τσερνομπίλ.

Η εταιρεία Aurul, που μερικούς μήνες μετά το ατύχημα επανεκκίνησε τη δραστηριότητά της, συνέχισε να χρησιμοποιεί κυάνιο, ισχυριζόμενη ότι βελτίωσε τις εγκαταστάσεις της ώστε να αποφευχθεί μελλοντικό ατύχημα. Μέχρι σήμερα δεν έχει καταβάλει αποζημιώσεις, παρά μόνο στο άμεσα πληττόμενο χωριό Μποζίντα Μάρε, αφού ισχυρίζεται πως όλες οι δραστηριότητές της ήταν σύμφωνες με του ισχύοντες νόμους και αποδίδει το ατύχημα στις ακραίες καιρικές συνθήκες.

5.7 Ορυχείο Ok Tedi, Παπούα Νέα Γουινέα

Το ορυχείο Ok Tedi, αποτελεί ορυχείο ανοιχτής εξόρυξης χρυσού και χαλκού, κοντά στις πηγές του ποταμού Ok Τέντι στην Παπούα Νέα Γουινέα. Τα λύματα από την μεταλλευτική δραστηριότητα έχουν προκαλέσει εκτεταμένες καταστροφές –τόσο περιβαλλοντικές όσο και κοινωνικές- στους 50.000 κατοίκους των 120 γειτονικών χωριών.

Η ίδια η εταιρεία, η Broken Hill Proprietary (BHP, υπεύθυνη για τη δραστηριότητα μέχρι το 2002), δηλώνει ότι το ορυχείο ήταν η αιτία για τις μεγάλης κλίμακας καταστροφές που έχουν προκληθεί στην περιοχή, αφού ετησίως κατέληγαν στο ποτάμι 80 εκατομμύρια τόνοι μολυσμένων λυμάτων. Τα χημικά των λυμάτων, σκοτώνουν και δηλητηριάζουν τα ψάρια και κατ' επέκτασιν βλάπτουν ολόκληρη την πανίδα της περιοχής, αλλά και τους κατοίκους. Ακόμη, τα απορρίμματα από το ορυχείο, πέρα από το ότι μολύνουν το χώμα και καταστρέφουν τις καλλιέργειες, έχουν οδηγήσει επιπλέον στην αύξηση της κοίτης του ποταμού κατά 10 μέτρα, μετατρέποντάς τον Ok Τέντι από βαθύ και αργό ποτάμι σε πιο ρηχό και ορμητικό, δυσχεραίνοντας τις μετακινήσεις των κατοίκων. Οι πλημμύρες είναι πλέον όλο και συχνότερες.

Γράφημα με την Παπούα Νέα Γουινέα να αιμορραγεί

Το 1994, μετά από μήνυση που κατατέθηκε εις βάρος της τότε υπεύθυνης εταιρείας, η BHP υποχρεώθηκε να καταθέσει 500 εκ. δολάρια σε αποζημιώσεις υπέρ των κοινοτήτων και να περιορίσει τα απορρίμματα, ενώ το 2002, η εταιρεία απομακρύνθηκε οριστικά από την περιοχή και το ορυχείο πέρασε στον πλήρη έλεγχο της Ok Tedi Mining Limited. Η λειτουργία του ορυχείου προγραμματίζεται να διακοπεί οριστικά το 2013.

5.8 Ορυχείο στη Cajamarca, Περού

Το ορυχείο χρυσού ανοιχτής εξόρυξης Yanacocha στο Περού, εκτείνεται σε έκταση 251 τετραγωνικών χιλιομέτρων και θεωρείται το δεύτερο μεγαλύτερο ορυχείο στον κόσμο. Βρίσκεται 30 χιλιόμετρα βόρεια

της Cajamarca, μόλις τρεις ώρες από την κεντρική πόλη της περιοχής.

Το 51.35% των μετοχών ανήκει στην εταιρεία Newmont Mining Corporation, το 43.65% στην Buenaventura SA, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό στην International Finance Corporation (μέλος του ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας).

Η εξορυκτική δραστηριότητα ξεκίνησε το 1993, ενώ το 2004 η Newmont ανακοίνωσε τα σχέδιά της για επέκταση του ορυχείου στην περιοχή Cerro Quilish, τα οποία όμως βρήκαν αντίθετη την τοπική κοινωνία και αναβλήθηκαν. Σήμερα, καθώς οι δραστηριότητες στο ορυχείο Yanacocha προβλέπεται να ολοκληρωθούν το 2018, η συζήτηση για την επέκταση του ορυχείου στη γειτονική περιοχή Conga έχει προκαλέσει ξανά τις αντιδράσεις των κατοίκων και ιδιαίτερα των αγροτών που βλέπουν το περιβάλλον τους να καταστρέφεται εδώ και σχεδόν 20 χρόνια.

Περού, 2012, διαμαρτυρία ενάντια στο ορυχείο χρυσού Cajamarca

Η υπεύθυνη εταιρεία κάνει χρήση κυανίου κατά την επεξεργασία του χρυσού, γεγονός που έχει προκαλέσει μόλυνση των υδάτων, εξαφάνιση ψαριών και βατράχων, αλλά και καταστροφή πολλών παραδοσιακών θεραπευτικών φυτών της περιοχής.

Πέρα από τις χρόνιες επιπτώσεις του ορυχείου στο περιβάλλον, τον Ιούνιο του 2000 σημειώθηκε ένα από τα μεγαλύτερα ατυχήματα με υδράργυρο, όταν 152 κιλά του τοξικού μεταλλεύματος χύθηκε από φορτηγό της εταιρείας στο δρόμο κοντά στην περιοχή Chogoramra. Το ατύχημα δεν ανακοινώθηκε από την εταιρεία παρά μόνο μία μέρα αργότερα, οπότε ήδη πολλοί κάτοικοι της περιοχής, πιστεύοντας ότι το υγρό μέταλλο περιείχε χρυσό, το είχαν μεταφέρει στα σπίτια τους. Η ίδια η εταιρεία πλήρωσε κατοίκους για να συλλέξουν τον υδράργυρο, χωρίς να παράσχει τον απαραίτητο εξοπλισμό, ενώ παιδιά έπαιζαν ενθουσιασμένα με το ιδιαίτερο στοιχείο.

Σύμφωνα με τις περουβιανές αρχές, γύρω στα 1000 άτομα πάσχουν από οξεία δηλητηρίαση από υδράργυρο, ή αντιμετωπίζουν μέχρι και σήμερα άλλα προβλήματα υγείας εξαιτίας της επαφής τους με αυτόν, όπως δερματολογικές ασθένειες, προβλήματα όρασης και νευρολογικές διαταραχές.

Τρία χρόνια μετά η εταιρεία προσπαθούσε να αποφύγει την εκδίκαση της υπόθεσης. Έπειτα από έντονες διαμαρτυρίες των κατοίκων η εταιρεία υποχρεώθηκε να καλύψει την ασφάλιση των κατοίκων για τα επόμενα 5 χρόνια, και να καταθέσει αποζημιώσεις σε περισσότερους από 700 κατοίκους. Οι αγώνες της τοπικής κοινότητας ενάντια στην εταιρεία, που συνεχώς επιθυμεί να επεκτείνει τη δραστηριότητά της στην περιοχή, συνεχίζονται μέχρι σήμερα, αφού το συγκεκριμένο ατύχημα αποτελεί μονάχα ένα παράδειγμα της αδιαφορίας των υπευθύνων για τις επιπτώσεις του ορυχείου στο περιβάλλον και την κοινότητα.

6. Παγκόσμιες αντιστάσεις ενάντια σε μεταλλεία

6. Παγκόσμιες αντιστάσεις ενάντια σε μεταλλεία

6.1 Εισαγωγή

Η καταγραφή που επιχειρούμε σε αυτό το κομμάτι δεν είναι εξαντλητική, ούτε καλύπτει όλες τις αντιστάσεις στις εξορύξεις ανά τον κόσμο. Αυτό δεν είναι στους στόχους αυτού του εντύπου, καθώς επίσης πρόκειται για καταγραφή χωρίς δικό μας σχολιασμό. Ο τρόπος αντίστασης είναι αυτός που επιλέγουν κάθε φορά οι τοπικές κοινωνίες και είναι ανάλογος της κουλτούρας τους, των κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών και των επιμέρους δεδομένων της εξορυκτικής διαδικασίας. Μέσα από τις συνοπτικές περιγραφές που έχουμε επιλέξει, καθαρά δειγματοληπτικά, θέλουμε να αναδείξουμε το γεγονός πως όταν μιλάμε για ανοιχτή εξόρυξη, δεν μιλάμε για μεμονωμένες περιπτώσεις. Όπου κι αν υπήρξε, υπάρχει ή πρόκειται να υπάρξει ορυχείο ανοιχτού τύπου οι αντιδράσεις των κατοίκων είναι δεδομένες, και οι τρόποι που αντιμετωπίζονται από τα κράτη και τις εταιρείες είναι οριακά πανομοιότυποι.

Θα θέλαμε επίσης να διευκρινίσουμε πως, παρόλο που προσπαθήσαμε όσο ήταν δυνατό να διασταυρώσουμε τις πληροφορίες που έχουμε συμπεριλάβει, δεν μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι όλα όσα αναπαράγουμε αποδίδουν με ακρίβεια τη σημερινή πραγματικότητα. Ο όγκος των πληροφοριών είναι μεγάλος, οι αποκλίσεις μεταξύ των εκτιμήσεων το ίδιο και επιπλέον, πολλοί από τους αγώνες συνεχίζονται, άρα και εξελίσσονται συνεχώς...

6.2 Krumovgrad, Βουλγαρία

Οι διαμαρτυρίες κερδίζουν έδαφος στη Βουλγαρία αφότου οι αρχές έδωσαν έγκριση σε ένα ορυχείο χρυσού, που διαχειρίζεται η καναδική Dundee Precious Metals, κοντά στη νοτιοανατολική πόλη του Κρούμοβγκραντ. Περιβαλλοντικές οργανώσεις της Βουλγαρίας έχουν αμφισβητήσει στο δικαστήριο την απόφαση να εγκριθεί χρυσωρυχείο ανοιχτού τύπου στην οικολογικά ευαίσθητη αυτή περιοχή. Οι κάτοικοι υπέβαλαν καταγγελία στο Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο κατά της υπουργικής απόφασης που έδωσε το πράσινο φως για το αμφιλεγόμενο έργο.

Τον Φεβρουάριο του 2012, το υπουργικό συμβούλιο της Βουλγαρίας τελικά παραχώρησε για 30 χρόνια στο ορυχείο χρυσού μεταλλευτικά δικαιώματα κοντά στην πόλη του Κρούμοβγκραντ.

Σόφια, 2012, διαμαρτυρία ενάντια στο ορυχείο χρυσού Krumovgrad

Η μεταλλευτική εταιρεία με έδρα το Τορόντο έχει επανειλημμένα διαβεβαιώσει ότι το έργο θα είναι επωφελές για τη Βουλγαρία και την τοπική κοινότητα.

Κάτω από αυξανόμενες δημόσιες πιέσεις, η канаδική εταιρεία αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τα σχέδια για τη χρήση κυανίου αφού βουλγαρικό δικαστήριο καταδίκασε την εξαγωγή κυανιούχου χρυσού στο άλλο ορυχείο που λειτουργεί από μια εκ των θυγατρικών της Dundee στη χώρα, την Chelopech Mining. Η εταιρεία έχει δεσμευτεί να επενδύσει 130 εκατομμύρια δολάρια στο έργο. Ισχυρίστηκε ότι η οικολογική εκτίμηση είναι σύμφωνη με όλες τις απαιτήσεις για την πρόληψη των κινδύνων στις ζώνες ύδρευσης, την υγεία, το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα.

Επιπλέον, όπως δηλώνει, το έργο θα ενισχύσει επίσης την απασχόληση σε μία από τις περιοχές με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στη χώρα. Το έργο σχεδιάζεται να ξεκινήσει το 2013 αλλά το πιο πιθανό είναι να αργήσει αρκετά.

6.3 Rosia Montana, Ρουμανία

Όταν το 2000 η εταιρεία Gabriel Resources ανακοίνωσε πως θέλει να δημιουργήσει στην θέση της Rosia Montana, ενός χωριού 2.500 ετών, το μεγαλύτερο ορυχείο ανοιχτού τύπου στην Ευρώπη, για να αποσπάσει χρυσό, η αντίδραση των κατοίκων ήταν άμεση. Ιδρύθηκε η ΜΚΟ βάσης Alburnus Maior η οποία συγκεντρώνει 300 οικογένειες του χωριού και ξεκίνησε η καμπάνια Salvati Rosia Montana, που αποτελεί συντονισμό ανάμεσα στους κατοίκους της περιοχής και ακτιβιστές από όλη την Ρουμανία. Μέχρι τώρα έχουν προβεί σε πολλών ειδών ενέργειες συμπεριλαμβανομένων άμεσων δράσεων, κατάθεσης αναφορών, νομικών προσφυγών, κυβερνο-ακτιβισμού και άσκησης πιέσεων σε πολιτικούς παράγοντες. Επίσης κάθε χρόνο 7 χρόνια τώρα διοργανώνεται το φε-

στιβάλ «FunFest.» Παράλληλα γίνεται προσπάθεια να στηριχθούν και να προωθηθούν εναλλακτικές δραστηριότητες στην περιοχή, όπως ο οικοτουρισμός και οι καλλιέργειες μικρής κλίμακας.

Η στάση που έχει κρατήσει μέχρι τώρα το κράτος είναι πλήρως υπέρ της εταιρείας, παρόλο που κάποια από τα δικαστήρια της χώρας έχουν πάρει αποφάσεις υπέρ των κατοίκων. Αυτήν τη στιγμή προωθείται νομοθεσία η οποία επιτρέπει σε ιδιωτικές εταιρείες να κάνουν καταναγκαστικές απαλλοτριώσεις και εξώσεις όταν το απαιτεί μια επένδυση.

6.4 Μεταλλείο El Dorado, Ελ Σαλβαδόρ

Η канаδική μεταλλευτική εταιρεία Pacific Rim κατέχει όλη τη γη γύρω από το El Dorado στο Ελ Σαλβαδόρ, ένα από τα πιο περιζήτητα ορυχεία χρυσού στην Κεντρική Αμερική. Η εταιρεία δεν μπόρεσε να ξεκινήσει την εκσκαφή εξαιτίας της αντίστασης από τις τοπικές περιβαλλοντικές οργανώσεις που δηλώνουν ότι το κυάνιο που χρησιμοποιείται στην εξόρυξη χρυσού θα μολύνει τα ποτάμια τους. Το ορυχείο κλείνει συ-

χνά λόγω των διαμαρτυριών και ο στόχος του κινήματος αντίστασης είναι να γίνει το Ελ Σαλβαδόρ το πρώτο κράτος που θα απαγορεύσει την εξόρυξη χρυσού.

Το 2007 το Υπουργείο Περιβάλλοντος του Ελ Σαλβαδόρ αρνήθηκε να παράσχει τις άδειες που απαιτούνταν από την Pacific Rim για μεταλλείο. Η απάντηση της εταιρείας ήταν να μηνύσει το κράτος του Ελ Σαλβαδόρ για ζημίες ύψους 77 εκατομμυρίων δολαρίων από την εμπορική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών.

Οι αγρότες από τη βόρεια επαρχία Cabañas του Ελ Σαλβαδόρ φοβούνται ότι οι εξορυκτικές εργασίες που προβλέπονται για την περιοχή θα κατανα-

λώνουν 30.000 λίτρα νερό την ημέρα, προέρχονται από τις ίδιες πηγές που προμηθεύουν σήμερα με νερό τους περισσότερους από το μισό των πολιτών του Ελ Σαλβαδόρ. Περιβαλλοντολόγοι και εμπειρογνώμονες έχουν προειδοποιήσει ότι εάν οι εργασίες αρχίσουν, το κυάνιο που θα χρησιμοποιηθεί για να εξαχθεί ο χρυσός και το ασήμι θα μολύνει τα υπόγεια ύδατα και το έδαφος της περιοχής

Κατά τα τελευταία δύο χρόνια τουλάχιστον εννέα ακτιβιστές που έχουν εκφράσει την αντίθεσή τους στο ορυχείο έχουν δολοφονηθεί. Η εταιρεία αρνείται οποιαδήποτε ανάμειξη στις δολοφονίες.

6.5 Μεταλλείο Pascua Lama, σύνορα Χιλής-Αργεντινής

Το Pascua Lama εκμεταλλεύεται από τις θυγατρικές της канаδικής διακρατικής εταιρείας Barrick Gold Corporation, της Compañía Minera Nevada Ltda (στη Χιλή) και της Barrick Exploraciones Argentina S.A (στην Αργεντινή). Οι εταιρείες σκοπεύουν να δημιουργήσουν μεταλλείο χρυσού, αργύρου και χαλκού σε μια ημι-ερημοποιημένη περιοχή, στα 4.000 μέτρα στην οροσειρά των Άνδεων, πάνω στα σύνορα Χιλής και Αργεντινής.

Στην Αργεντινή, το μεταλλείο βρίσκεται εντός των εδαφών της περιβαλλοντικά προστατευόμενης περιοχής San Guillermo (UNESCO, 1981) στην επαρχία San Juan. Στη Χιλή το Pascua Lama εφάπτεται με το νότιο σύνορο της ερήμου Ατακάμα, ένα από τα ξηρότερα σημεία στον κόσμο και εισέρχεται στο έδαφος των ιθαγενών Diaguita.

Οι εξορυκτικές δραστηριότητες του Pascua Lama θέτουν σε κίνδυνο τη φυσική και πολιτισμική ισορροπία αυτών των κοιλάδων, επηρεάζοντας περίπου 70.000 ανθρώπους στη Χιλή και 24.000 στην Αργεντινή. Η εξόρυξη στο Pascua Lama επηρεάζει άμεσα τους ορεινούς παγετώνες, βασικές πηγές νερού για τις περιοχές αυτές, και αποτελεί σοβαρή απειλή για τη βιοποικιλότητα.

Κατά τη διαδικασία κατασκευής του μεταλλείου το 1996 η Barrick απέκτησε δικαιώματα γης στη Χιλή και προχώρησε σε εγκαταστάσεις που μπλόκαραν την πρόσβαση σε δημόσια μονοπάτια. Αυτή η κίνηση εμπόδισε τους βοσκούς να μετακινούν τα ζώα τους σε παραδοσιακά βοσκοτόπια του βουνού.

Η αντίθεση στο έργο Pascua Lama προέρχεται από ένα ευρύ κίνημα αγροτών, αυτοχθόνων, μελών της εκκλησίας, κοινοτήτων της περιοχής, νέων και οργανώσεων που ασχολούνται με την υπεράσπιση γηγενών, περιβαλλοντικών και ανθρώπινων δικαιωμάτων. Το κίνημα αυτό έχει εξαντλήσει τις όποιες νομικές και δικαστικές δυνατότητες προσφέρουν η Χιλή, η Αργεντινή και οι διεθνείς κανονισμοί.

Το κίνημα αντίστασης στο Pascua Lama προέκυψε μετά τις πρώτες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων στη Χιλή το 2001, φέρνοντας στο φως το γεγονός ότι η Barrick παρέλειψε να αναφέρει την ύπαρξη των παγετώνων στο χώρο του προτεινόμενου έργου ανοικτής εξόρυξης. Το έργο έκτοτε τροποποιείται και η Barrick τοποθετεί το μεταλλείο κοντά τους παγετώνες Toro 1,2 και Toro Esperanza. Ωστόσο, η Χιλιανή κυβέρνηση ενέκρινε το σχέδιο, με το σκεπτικό ότι οι τρεις παγετώνες που βρίσκονται πάνω από το χώρο εξόρυξης δεν θα επηρεαστούν. Μια

NO PASCUA LAMA

έκθεση όμως που δημοσιεύθηκε από την General Water Directorship (DGA) το 2002, αποκαλύπτει ότι οι τρεις παγετώνες είχαν ήδη υποχωρήσει κατά 50 έως 70 τοις εκατό κατά τη διερευνητική φάση του έργου.

Το Pascua Lama εγκρίθηκε το 2006 από τις κυβερνήσεις της Αργεντινής και της Χιλής και η κατασκευή του ορυχείου αναμενόταν να ξεκινήσει τον Σεπτέμβριο του 2007. Λόγω των τοπικών αντιστάσεων και άλλων καθυστερήσεων, οι νέες προθεσμίες που καθορίστηκαν από την εταιρεία είναι για τη λειτουργία του ορυχείου το 2012 και για την έναρξη της παραγωγής το 2013.

Τον Ιούνιο του 2005 περίπου 2.500 άνθρωποι κήρυξαν ημέρα διαμαρτυρίας εναντίον του Pascua Lama στο Vaillanar της Χιλής. Την ίδια μέρα, χιλιάδες άνθρωποι διαδήλωσαν στο Σαντιάγο, ενώ δράσεις αλληλεγγύης έλαβαν χώρα στη Βαρκελώνη, το Λονδίνο και το Κέμπριτζ. Τον Νοέμβριο το ίδιου έτους πολίτες παρουσίασαν επιστολή με πάνω από 18.000 υπογραφές στον Πρόεδρο της Χιλής, αλλά δέχτηκαν την επίθεση της αστυνομίας όταν προσπάθησαν να τοποθετήσουν κομμάτια πάγου, που αναπαριστούσαν τους παγετώνες που θα κατέστρεφε το έργο, μπροστά από ένα κυβερνητικό μέγαρο. Την επόμενη μέρα, πραγματοποιήθηκαν περισσότερες διαδηλώσεις στο Vallenaar και το Σαντιάγο.

Τον Ιανουάριο του 2007, 80 άνθρωποι έκλεισαν ειρηνικά μια διασταύρωση δρόμων στο Alto del Carmen, ώστε να σταματήσουν τα φορτηγά της εταιρείας που κατευθύνονται προς το Pascua Lama. Ειδικές στρατιωτικές δυνάμεις της αστυνομίας που έφτασαν από το Vallenaar προσπάθησαν με χτυπήματα και μάχες να διώξουν τους αντιστεκόμενους. 44 άτομα συνελήφθησαν, συμπεριλαμβανομένων Χιλιανών, Ισπανών, Γάλλων και Αργεντινών πολιτών. Οι διαδηλωτές δήλωσαν ότι οι ενέργειες αυτές θα συνεχιστούν και στο μέλλον, εφόσον η κοιλάδα Huasco εξακολουθεί απειλείται από την εξόρυξη.

6.6 Malku Khota, Βολιβία

Την άνοιξη του 2012 αγρότες και εργάτες στα μεταλλεία, μερικοί οπλισμένοι με εκρηκτικά, κατέλαβαν βίαια το μεταλλείο της South American Silver στην κοινότητα Malku Khota στις Άνδεις. Η South American Silver ελπίζει να ξεκινήσει η διαδικασία εξόρυξης από το 2014 ή το 2015 και αναφέρει ότι έχει την υποστήριξη των περισσότε-

ρων αυτοχθόνων στην περιοχή. Λίγοι δεν έχουν υπογράψει και έχουν προσπαθήσει να παρέμβουν το έργο της.

Ένας χωρικός ινδιάνος Quechua έχασε τη ζωή του και έξι τραυματίστηκαν στις βίαιες συγκρούσεις με την αστυνομία κατά τις διαμαρτυρίες ενάντια στο ορυχείο. Η κυβέρνηση διέψευσε ότι γεωργός σκοτώθηκε από έκρηξη στις διαμαρτυρίες, επιμένοντας ότι η έκρηξη ήταν άσχετη με το άτυχο συμβάν.

Όμως ο θάνατος εκείνος, μετά από μήνες διαδηλώσεων στην περιοχή, φαίνεται να ανάγκασε την τοπική κυβέρνηση να επανεξετάσει τις απαιτήσεις των ιθαγενών, που ζητούσαν από το κράτος απαλλοτρίωση των εγκαταστάσεων.

Οι διαδηλωτές συνέλαβαν επτά ομήρους κατά τη διάρκεια της αντιπαράθεσης. Τέσσερις από τους αιχμαλώτους δραπέτευσαν, αλλά άλλοι τρεις - ένας αστυνομικός και δύο μηχανικοί που απασχολούνταν

συγκρούσεις ενάντια στο μεταλλείο Malku Khota 2012

από το ορυχείο - εξακολουθούσαν να κρατούνται. Το μεταλλείο έπαυσε προσωρινά όλες τις δραστηριότητες του καθώς οι κυβερνώντες αποφάσισαν να προχωρήσουν τις συνομιλίες για να αναζητήσουν μια βιώσιμη λύση. Ο υπουργός Εργασίας υπέγραψε συμφωνία με τους ηγέτες της τοπικής κοινότητας της Malku Khotu που κρατούσαν στα χέρια τους τρεις υπαλλήλους της канаδικής εταιρείας. Οι αρχές υποσχέθηκαν στους τοπικούς αντιπροσώπους την ανάκληση της παραχώρησης εξόρυξης στην South American Silver, σε αντάλλαγμα με τους τρεις που είχαν απαχθεί.

6.7 Μεταλλείο χρυσού Conga, Περού

Πέντε άτομα, μεταξύ των οποίων και ένας 17χρονος, σκοτώθηκαν και τουλάχιστον 25 τραυματίστηκαν στις αρχές του Ιουλίου του 2012 κατά

διαδηλωτές κραδαίνουν ματσέτες ενάντια στο μεταλλείο Conga 2012

τη διάρκεια συγκρούσεων μεταξύ δυνάμεων ασφαλείας και διαδηλωτών που διαμαρτύρονταν για την κατασκευή του μεταλλείου Conga, ενός προγραμματισμένου μεταλλείου χρυσού 4,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων στο βόρειο Περού, συμφερόντων της εταιρίας Newmont, με έδρα τις ΗΠΑ. Στην πόλη Celendin της επαρχίας Cajamarca, περισσότεροι από 1.000 διαδηλωτές έριξαν πέτρες σε κυβερνητικά γραφεία και η αστυνομία απάντησε με την εκτόξευση δακρυγόνων και με τη χρήση κλομπ για να διαλύσει το πλήθος. Αποκρινόμενη στα γεγονότα, η Περουβιανή κυβέρνηση κήρυξε κατάσταση έκτακτου ανάγκης, διάρκειας 30 ημερών σε τρεις επαρχίες της περιοχής, στις Celendin, Hualgayoc και Cajamarca.

Διαμαρτυρίες για το έργο εξόρυξης ακολούθησαν και στο Πανεπιστήμιο της Λίμα στο οποίο οι φοιτητές απαιτώντας περισσότερη ελευθερία συγκρούστηκαν με την αστυνομία. Οι ομάδες των φοιτητών που συμμετείχαν στις διαμαρτυρίες ενάντια στην εξόρυξη ανέφεραν πως το έργο θα μολύνει τις λίμνες και τα ποτάμια της περιοχής, καταστρέφοντας τα αποθέματα νερού για χιλιάδες κατοίκους.

Ο αγώνας ενάντια στα μεταλλεία στο Περού δεν ξεκίνησε τώρα. Στο τέλος του 2011 οι κάτοικοι, ανάλογες κινητοποιήσεις κατοίκων, κατέληξαν στην κήρυξη του Περού σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για 60 μέρες, επιτρέποντας την ανάπτυξη στρατιωτικών δυνάμεων στην επαρχία Cajamarca, και απαγορεύοντας την πραγματοποίηση συγκεντρώσεων και διαδηλώσεων, με στόχο να αποκατασταθεί «η ειρήνη και η τάξη». Το σχεδιαζόμενο ορυχείο ανοιχτής εξόρυξης που βρίσκεται περίπου 3.700 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, περιλαμβάνει τη μετακίνηση του νερού από τις τέσσερις λίμνες στην οροσειρά των Άνδεων, σε δεξαμενές που θα κατασκεύαζε η εταιρεία. Η Newmont λέει ότι τα σχέδιά έχουν συνταχθεί σε συνεννόηση με τις τοπικές κοινότητες και πληρούν τις υψηλότερες περιβαλλοντικές προδιαγραφές.

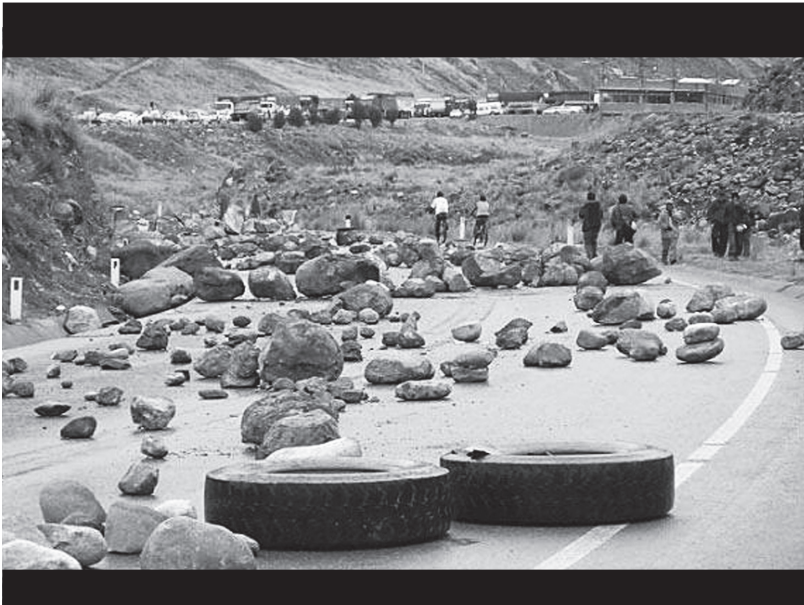
Το μεταλλείο Conga προορίζεται να είναι το μεγαλύτερο έργο εξόρυξης του Περού αλλά το μέλλον του παραμένει αβέβαιο, καθώς η αντίθεση στη δημιουργία του μεγαλώνει. Το Περού είναι ένας σημαντικός παραγωγός χρυσού, χαλκού, ψευδαργύρου, αργύρου και άλλων μετάλλων και έχει προσελκύσει επενδύσεις ύψους πάνω από 50 δις δολάρια από διεθνείς εταιρείες. Το ορυχείο είναι το μεγαλύτε-

ρο πρόγραμμα εξωτερικής επένδυσης στο Περού και αναμένεται να αρχίσει το 2015, όμως οι συνεχιζόμενες διαμαρτυρίες μπορούν να ματαιώσουν το σχέδιο.

6.8 Περιφέρεια Ancash, Περού

Στις 11 Απριλίου του 2007 ένα αγόρι 19 ετών, ο Marvin Gonzalez Castillo, πέφτει νεκρό με δύο σφαίρες στο κορμί του. Μία γυναίκα πεθαίνει από καρδιακή προσβολή μετά από ρίψη δακρυγόνων της αστυνομίας στους διαδηλωτές. Πρόκειται για θύματα της αστυνομικής καταστολής εναντίον διαμαρτυριών που διοργανώνονται από κοινωνικές και οικολογικές οργανώσεις, καθώς και από μέλη της τοπικής κυβέρνησης της Ancash, που απαιτούν την ακύρωση των συμβάσεων

οδοφράγματα με πέτρες και λάστιχα ενάντια στα ορυχεία

με τις εταιρείες εξόρυξης Barrick Gold και Antamina. Η συγκεκριμένη διαμαρτυρία ήταν μέρος μιας γενικής 48ωρης απεργίας και μιας σειράς συντονισμένων δράσεων που περιλάμβανε χιλιάδες διαδηλωτές σε ολόκληρη την περιφέρεια Ancash.

Δύο μέρες πριν τους πυροβολισμούς την πρώτη ημέρα των δράσεων, επτά άνθρωποι τραυματίζονται μετά από επίθεση σε διαδηλωτές που διαμαρτύρονταν για τη συνεχή διεύρυνση των ερευνών της Barrick, στην ορεινή περιοχή Condorwain. Η επίθεση οργανώθηκε από εργαζόμενους της εταιρείας εξόρυξης Barrick Misquichilca (το παράρτημα της Barrick Gold στην Ancash) που είχαν υποστήριξη από τα μέλη της εθνικής αστυνομίας.

Τα παραπάνω γεγονότα δεν είναι μεμονωμένα καθώς αυτή ήταν η τρίτη κατά σειρά χρονιά κατά την οποία η αστυνομία συγκρούεται με διαδηλωτές που αντιδρούν στα μεταλλεία. Επίσης δεν είναι η πρώτη φορά που άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους σε σύγκρουση με την αστυνομία σε διαδήλωση κατά της εξόρυξης. Στις 5 Μαΐου 2006, δυο άτομα πυροβολήθηκαν από την αστυνομία. Ήταν τα θύματα της βίας που ξεκίνησε όταν εκατοντάδες μέλη της κοινότητας συγκεντρώθηκαν στο Huallarampa για να ζητήσουν μια αύξηση μισθού από την Barrick Gold. Όταν οι αξιωματούχοι της Barrick αρνήθηκαν, τα μέλη της κοινότητας χρησιμοποίησαν πέτρες και κορμούς δέντρων για να μπλοκάρουν τους δρόμους πρόσβασης στα ορυχεία. Η Barrick, ανέστειλε τις εργασίες της μέχρι να αποκατασταθεί η δική της ασφάλεια.

Ένα χρόνο πριν, στην ίδια περιοχή, τα περουβιανά MAT είχαν συγκρουστεί με χιλιάδες διαδηλωτές που διαδήλωναν εναντίον μιας δικαστικής απόφασης που επέτρεπε στην Barrick, να παραιτηθεί από την καταβολή 141 εκατομμυρίων δολαρίων σε φόρους. Η αστυνομία έκανε χρήση δακρυγόνων για να διαλύσει τους αγρότες, εκπαιδευτικούς και απεργούς εργαζόμενους στο δημαρχείο της πόλης που ήταν συγκεντρωμένοι στον ορεινό δρόμο που οδηγεί στο ορυχείο Pierina της Barrick. Είκοσι άνθρωποι τραυματίστηκαν στις συγκρούσεις.

6.9 Περιφέρεια Famatina, Αργεντινή

Το 2007 στην επαρχία La Rioja της Αργεντινής, μια μικρή ομάδα αφοσιωμένων κατοίκων ξεσηκώθηκαν ενάντια στη Barrick Gold, αναγκά-

ζοντάς την να αναστείλει τις επιχειρήσεις της στην περιοχή Φαματίνα. Οι προσπάθειές τους οδήγησαν επίσης και στην εκδίωξη ενός διεφθαρμένου επαρχιακού κυβερνήτη που είχε ταχθεί υπέρ της εξόρυξης και ήταν στενά συνδεδεμένος με την Barrick Gold. Οι ακτιβιστές αγωνίζονταν για να σώσουν την οροσειρά τους από την εκμετάλλευση μιας εξόρυξης ανοιχτού τύπου. Στις αρχές του 2006, η Barrick Gold είχε ανακοινώσει ένα νέο έργο εξόρυξης χρυσού στο βουνό Φαματίνα στην επαρχία της La Rioja. Ο επαρχιακός κυβερνήτης Ángel Maza ήταν τότε ο βασικός σύμμαχος της επιχείρησης εξόρυξης και υποστηρικτής των νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων της δεκαετίας του 1990 στην Αργεντινή. Ο ίδιος θα περάσει τη δημόσια ιδιοκτησία του όρους Φαματίνα στη Barrick Gold, μέσω μιας εταιρείας μεταλλευτικών ερευνών και ανάπτυξης που είχε συστήσει.

Όλα ξεκίνησαν όταν τα οχήματα της Barrick άρχισαν να διασχίζουν τους σκονισμένους δρόμους της La Rioja. Τα μέλη της κοινότη-

επιχείρηση Φαματίνα

τας εξαγριώθηκαν. Μια ομάδα τεσσάρων γυναικών συναντήθηκε στην πόλη της Φαματίνα τον Μάρτιο του 2006 και ίδρυσε την ομάδα «Αυτοοργανωμένοι Γείτονες της Φαματίνα για τη Ζωή». Επέλεξαν την οριζόντια μορφή οργάνωσης με κοινή λήψη αποφάσεων, δομή που είχε χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά σε πολλές αγωνιζόμενες κοινότητες στην Αργεντινή. Σύντομα μια σειρά από παρόμοιες μικρότερες οργάνώσεις διαδόθηκαν σε πόλεις και χωριά γύρω από το όρος Φαματίνα.

«Αυτοοργανωμένοι» από τα χωριά Φαματίνα, Chilecito, Pihuil, Chañarmuco, Los Sauces και άλλες περιοχές, ένωσαν τις δυνάμεις τους, βάζοντας στην άκρη τις πολιτικές διαφωνίες τους για να επικεντρωθούν στην εκμάθηση και διάδοση των πληροφοριών για τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές επιπτώσεις της ανοιχτού τύπου εξόρυξης. Ο λόγος τους διαδόθηκε μέσω συνελεύσεων κοινοτήτων, τοπικών εφημερίδων, φυλλαδίων, και συναντήσεων στο δημαρχείο.

Οι κάτοικοι συγκεντρώθηκαν με παραγωγούς γεωργικών προϊόντων, αρχαιολόγους και ξεναγούς, εκπαιδευτικούς και τοπικούς πολιτικούς αξιωματούχους για να μιλήσουν για τις απειλές της εξόρυξης στα ευαίσθητα συστήματα παγετώνων που υπάρχουν στην περιοχή.

Λίγο πριν βγουν στην επιφάνεια οι κατηγορίες των εμπλεκόμενων τοπικών αρχόντων για διαφθορά ο αναπληρωτής κυβερνήτης, εισήγαγε σχέδιο νόμου στην επαρχιακή βουλή ώστε να απαγορεύσει την ανοιχτή εξόρυξη μετάλλων. Αφού εγκρίθηκε από τη βουλή του ζητήθηκε δεσμευτικό δημοψήφισμα για το θέμα τον Ιούλιο του 2007.

Το κίνημα των «αυτοοργανωμένων», παίρνοντας θάρρος αλλά και καχύποπτο απέναντι στα πολιτικά παιχνίδια, αποφάσισε να αποκλείσει τον δρόμο προς το σημείο εξόρυξης στο Peñas Negras, κάπου στα 9.300 πόδια στο όρος Φαματίνα, αναγκάζοντας την Barrick να αναστείλει τις δραστηριότητες στις 14 Μαρτίου, 2007. Ο αποκλεισμός συνεχίστηκε μέχρι που η Barrick Gold εγκατέλειψε τη La Rioja.

Παρόλ' αυτά οι ακτιβιστές διατηρούν μέχρι και σήμερα το οδόφραγμα Alto Carrizal και ο λόγος είναι η ένταση που πυροδοτήθηκε το 2011, όταν οι κάτοικοι έμαθαν ότι η μεταλλευτική εταιρεία που ανήκει στη διοίκηση της επαρχίας La Rioja υπέγραψε συμφωνία με την καναδική Osisko Mining Corporation για εξόρυξη στην περιοχή.

Εκτός από τον αποκλεισμό του δρόμου και της ένδειξης αλληλεγγ-

γύης από όλη τη χώρα - με πορείες και διαδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε άλλες οκτώ επαρχίες και στο Μπουένος Άιρες, στις 16 Ιανουαρίου διαδηλωτές οργάνωσαν ένα μεγάλο караβάνι από την πόλη της Φαματίνα στο χώρο του οδοφράγματος. Στη διαδήλωση συμμετείχαν 6.400 άνθρωποι τόσο από τη Φαματίνα όσο και από το Chilecito, το οποίο επίσης τροφοδοτείται με νερό από τους παγετώνες.

6.10 Onacik, Çamköy, Πέργαμος, Τουρκία

Οι αδειοδοτήσεις της εταιρείας Eurogold Madencilik A.S. είχαν ολοκληρωθεί από το 1990 μέχρι το 1992. Αρχικά η στάση των κατοίκων απέναντι στο έργο ήταν από ουδέτερη ως θετική. Αφού όμως άρχισαν να ενημερώνονται και συνειδητοποιήσαν το μέγεθος της καταστροφής που επρόκειτο να επέλθει, άρχισαν από το 1991 και μετά να κινητοποιούνται. Στο κίνημα της Περγάμου συμμετείχαν πέρα από

23 Δεκεμβρίου 1996, Ιστάνμπολ, ημίγυμνη πορεία ενάντια στα ορυχεία

τους κατοίκους, που έπαιξαν τον πιο καθοριστικό ρόλο, οι θεσμικοί παράγοντες της περιοχής καθώς και κόσμος από τις μητροπόλεις της Τουρκίας και κατάφεραν να αναπτύξουν τη δράση τους σε πολλαπλά επίπεδα και με πολλές μορφές.

Τον Νοέμβριο του 1994, 652 κάτοικοι κατέθεσαν μήνυση στο δικαστήριο της Σμύρνης για άρση της αδειοδότησης της εταιρείας. Η απόφαση του δικαστηρίου βγήκε υπέρ της Eurogold και οι κάτοικοι πήγαν την υπόθεση στο εφετείο. Παρ' όλα αυτά η εταιρεία αποφάσισε να μην περιμένει την απόφαση του εφετείου και το 1996 ξεκίνησε τις εργασίες. Στις 16 Νοεμβρίου 1996, 500 κάτοικοι πραγματοποίησαν καθιστική διαμαρτυρία σε κεντρικό αυτοκινητόδρομο κοντά στο ορυχείο, φωνάζοντας «Δεν θέλουμε να πεθάνουμε από το κυάνιο», καίγοντας λάστιχα και χορεύοντας παραδοσιακούς χορούς. Στις 23 Δεκεμβρίου 1996 κάτοικοι από 17 χωριά και ομάδες οικολόγων πραγματοποίησαν ημίγυμνη πορεία ενάντια στην εταιρεία και στις 12 Ιανουαρίου 1997 έγινε δημοψήφισμα σε 8 χωριά με το οποίο οι κάτοικοι αποφάσισαν ότι δεν θα αφήσουν την εταιρεία να λειτουργήσει. Η Eurogold ισχυρίστηκε ότι το δημοψήφισμα ήταν παράνομο. Στις 23 Απριλίου 1997 5000 κάτοικοι από τα 17 χωριά κατέλαβαν το εργοτάξιο του ορυχείου. Προκείμενου να εμποδίσουν τη ροή πληροφοριών της χωροφυλακής έκοψαν τα καλώδια. Η κατάληψη είχε ως αποτέλεσμα ο περιφερειάρχης να διατάξει το κλείσιμο του ορυχείου για έναν μήνα.

Επιτέλους, μετά από χρόνια δικαστικών μαχών, στις 13 Μαΐου 1997 το εφετείο έλαβε απόφαση υπέρ των κατοίκων: Η Eurogold παραβιάζει το συνταγματικό δικαίωμα των πολιτών στην ζωή και το δικαίωμα στην υπεράσπιση της υγείας τους και του περιβάλλοντος. Οι εορτασμοί των κατοίκων δεν κράτησαν όμως για πολύ. Ο υπουργός ενέργειας και φυσικών πόρων ανέθεσε νέα περιβαλλοντική μελέτη σε επιστημονικό ινστιτούτο. Η νέα μελέτη έλεγε πως η εταιρεία έχει εγκαταστήσει νέους εξοπλισμούς ασφαλείας μετά την απόφαση του εφετείου, και το κυάνιο δεν αποτελεί πλέον απειλή.

Όταν στις 1 Ιουλίου 1997 οι κάτοικοι έμαθαν ότι φορτηγά με κυάνιο βρίσκονταν καθοδόν για την περιοχή τους, κατέλαβαν το ορυχείο και έκαψαν εξοπλισμό και ένα πνευματικό κέντρο της εταιρείας. Στις 26 Αυγούστου 1997, τρία λεωφορεία με κατοίκους πήγαν στην Κωνσταντινούπολη και δέθηκαν στη γέφυρα του Βοσπόρου διακόπτοντας

την κυκλοφορία. Τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου οι κάτοικοι των 17 χωριών αρνήθηκαν να συμμετέχουν στην εθνική απογραφή, κάτι που στην Τουρκία διώκεται από τον νόμο.

Μέσα σε αυτό το κλίμα έντονων αντιδράσεων η εταιρεία αποφάσισε να παραβιάσει την απόφαση και τον Φεβρουάριο του 1998 χρησιμοποίησε 3 τόνους κυανίου για να πάρει 1,5 κιλό χρυσό. Την ίδια περίοδο μια τουρκική μαοϊκή οργάνωση η ΤΙΚΚΟ (Τουρκικός Εργατικός-Αγροτικός Απελευθερωτικός Στρατός) έβαλε βόμβα στα γραφεία της Eurogold στην Σμύρνη και ανέλαβε την ευθύνη.

Στις αρχές του 1999 οι κάτοικοι πληροφορήθηκαν πως έχουν παραδοθεί στην εταιρεία 18 τόνοι κυάνιο. Αντέδρασαν αμέσως και στις 2 Απριλίου το κυάνιο έφυγε από το ορυχείο με άγνωστο προορισμό. Η αστυνομία άσκησε διώξεις ενάντια στον τοπικό αγωνιστή Oktay Konyar και άλλους 80 κατοίκους για σύσταση παράνομης μυστικής οργάνωσης.

Όλο αυτόν τον καιρό η εταιρεία περίμενε μια Πολυμερή Συμφωνία για Επενδύσεις η οποία επρόκειτο να εφαρμοστεί στην Τουρκία και προέβλεπε διεθνή διαιτησία σε περιπτώσεις διακρατικών επενδύσεων. Το 1999, παρόλο που οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέρρευσαν, το ΔΝΤ συνέχισε να πιέζει την Τουρκία να δεχτεί την διεθνή διαιτησία.

Με αυτά τα δεδομένα το κίνημα της Περγάμου μετασχηματίστηκε σε κίνημα ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό γενικότερα. Οι αγωνιστές στην Τουρκία παραλλήλιζαν τον εαυτό τους με τους Ζαπατίστας του Μεξικό και συμμετείχαν σε διαδηλώσεις ενάντια στην πυρηνική ενέργεια, το ΔΝΤ και τις πολυεθνικές.

Πολλές άλλες κινητοποιήσεις και κινήσεις σε δικαστικό επίπεδο πραγματοποιήθηκαν μέχρι το 2005 με την εταιρεία και το κράτος να απαντούν με μηνύσεις και καταδίκες σε φυλάκιση. Και ενώ το καταστροφικό έργο πραγματοποιήθηκε, το κίνημα της Περγάμου άφησε πολύτιμη παρακαταθήκη στην περιοχή. Οι κοινωνικές σχέσεις αναθεωρήθηκαν και οι δεσμοί ανάμεσα στους κατοίκους ενισχύθηκαν. Σημαντικές αλλαγές προέκυψαν και στην κοινωνική θέση των γυναικών, οι οποίες συμμετείχαν στο κίνημα ενεργά, και μετά απ' αυτό κατάφεραν να σπάσουν σε ορισμένα σημεία τις πατριαρχικές δομές.

6.11 Lambu, Bima, Ινδονησία

Το 2008 η εταιρεία Pt. Sumber Mineral Nusatra πήρε τις άδειες από το ινδονησιακό κράτος για την δημιουργία ορυχείου χρυσού, χωρίς φυσικά να έχει ζητηθεί ποτέ η γνώμη των κατοίκων της περιοχής. Αυτοί αρχικά προσέφυγαν στο δικαστήριο όπου δεν εισακούστηκαν τα επιχειρήματά τους. Στην συνέχεια κατέφυγαν σε πιο άμεσες δράσεις στις οποίες συχνά συνάντησαν σφοδρή καταστολή. Αποκορύφωμα αυτής της καταστολής ήταν η 24η Δεκεμβρίου 2011. Βρισκόταν σε εξέλιξη ειρηνική διαδήλωση στο πλαίσιο της κατάληψης του λιμανιού Sape την πέμπτη μέρα της κατάληψης. Η αστυνομία επιτέθηκε δολοφονώντας 4 ανθρώπους και αφήνοντας 9 τραυματίες από σφαίρες, καθώς και δεκάδες άλλους τραυματισμένους... Συνέλαβε 190 άτομα. Μετά από αυτό, το κράτος υποσχέθηκε να πάρει πίσω την άδεια. Οι κάτοικοι έδωσαν τελεσίγραφο 5 ημερών μέχρι τις 24 Ιανουαρίου 2012 και όταν αυτό παρήλθε χωρίς καμία εξέλιξη, στις 26 Ιανουαρίου του 2012 συγκεντρώθηκαν έξω από τα γραφεία της περιφέρειας για να συναντήσουν τον περιφερειάρχη. Όταν όμως συνάντησαν εκεί μπάτσους εξαγριώθηκαν, άρχισαν να σπάνε και κατόπιν να καίνε το κτίριο. Στην συνέχεια κατευθύνθηκαν έξω από τις φυλακές όπου κρατούνταν οι συλληφθέντες της 24ης Δεκεμβρίου 2011 και απείλησαν ότι αν δεν αφεθούν θα έβαζαν φωτιά στη φυλακή. Τελικά το κράτος αναγκάστηκε να ανακαλέσει την άδεια.

6.12 Pangua Mine, Παπούα-Νέα Γουινέα

Το νησί Bougainville ενώ γεωγραφικά ανήκει στα Νησιά του Σολομώντα, πολιτικά θεωρείται έδαφος της Παπούα-Νέας Γουινέας, η οποία για χρόνια ήταν αποικία της Αυστραλίας αφού πέρασε από τα χέρια των Άγγλων και στη συνέχεια των Γερμανών. Το 1969 οι κάτοικοι ανακάλυψαν πως η γη τους δεν ανήκε σε αυτούς παρά μόνο μέχρι τρία πόδια κάτω απ το έδαφος. Από κει και κάτω ανήκε στο «στέμμα», και αυτό την είχε παραχωρήσει στην Bougainville Copper Ltd, θυγατρική της αυστραλέζικης Rio Tinto Zinc για να δημιουργήσει ορυχείο χαλκού ανοιχτού τύπου.

Οι αρχικές αντιδράσεις που υπήρξαν, κυρίως από τις γυναίκες μι-

κροϊδιοκτήτριες γης, αντιμετωπίστηκαν από την κυβέρνηση της Παπούα-Νέας Γουινέας με ξύλο, δακρυγόνα και φυλακίσεις. Το ορυχείο πραγματοποιήθηκε και σιγά σιγά οι κάτοικοι άρχισαν να καταλαβαίνουν πως ενώ η εταιρεία πλούτιζε εκείνοι έπρεπε να δεχτούν την καταστροφή του νησιού. Τα απόβλητα από το ορυχείο έπεφταν κατευθείαν μέσα στον ποταμό Jaba, νεκρώνοντάς τον εντελώς. Το 1988 δυο τοπικοί ηγέτες, η Peretua Serero και ο Francis Ona, κάλεσαν σε συζήτηση τους ιδιοκτήτες γης της Pangua και ιδρύθηκε η Ένωση Κτηματιών της Pangua. Η Ένωση απαιτούσε καλύτερη χρηματοδότηση της περιοχής, περιβαλλοντικές προφυλάξεις, μερίδιο από τον χαλκό και αποζημιώσεις για την οικολογική καταστροφή.

Η εταιρεία αρνούσαν ακόμα και την ύπαρξη περιβαλλοντικής καταστροφής. Τον Νοέμβριο του 1988 ιδρύθηκε ο Επαναστατικός Στρατός της Μπουγκενβίλ (Bougainville Revolutionary Army-BRA), ο

Η επανάσταση της καρύδας, ντοκιμαντέρ για την εξέγερση στο νησί
Bougainville

οποίος έκλεψε εκρηκτικά και προχώρησε σε εμπρησμούς ιδιοκτησιών της εταιρείας και σαμποτάζ. Επίσης έκοψε την παροχή ρεύματος του ορυχείου ανατινάζοντας πυλώνες.

Στις 15 Μαΐου 1989 το ορυχείο έκλεισε. Η αστυνομία της Παπούα-Νέας Γουινέας και στην συνέχεια ο στρατός προέβησαν σε αθρόες συλλήψεις. Η εταιρεία και η κυβέρνηση πρότειναν συμβιβασμό τον οποίο ο BRA δεν δέχτηκε. Ο BRA ενεπλάκη επίσης στη δολοφονία υπουργού της επαρχιακής κυβέρνησης. Η κεντρική κυβέρνηση, μην μπορώντας να αντιμετωπίσει την κατάσταση, κήρυξε την περιοχή σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και όρισε υπεύθυνο τον αστυνομικό διευθυντή. Οι συγκρούσεις δεν φαινόταν να παύουν και τον Ιανουάριο του 1990 η Bougainville Copper Ltd ανακοίνωσε την παύση της λειτουργίας του ορυχείου. Το 1990 τόσο ο στρατός όσο και η αστυνομία αποχώρησαν από την Μπουγκενβίλ μην μπορώντας να αντεπεξέλθουν.

Τον Μάιο του 1990 η Παπούα-Νέα Γουινέα κήρυξε αποκλεισμό του νησιού. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα ο BRA να κηρύξει ανεξαρτησία του νησιού και δημιουργήθηκε η προσωρινή κυβέρνηση της Μπουγκενβίλ. Από τότε ξεκίνησε ένας αιματηρός εμφύλιος πόλεμος, στον οποίο ενεπλάκη ενεργά η Αυστραλία στηρίζοντας την παλιά κυβέρνηση της Παπούα-Νέας Γουινέας.

Αυτήν την στιγμή στην Μπουγκενβίλ υπάρχει η αυτόνομη κυβέρνηση της Μπουγκενβίλ και παράλληλα η κυβέρνηση του βασιλιά Noah Musingku. Το ζήτημα της ανεξαρτησίας εκκρεμεί και τα μάτια των κυβερνήσεων της Αυστραλίας και της Παπούα-Νέας Γουινέας είναι στραμμένα στην επαναλειτουργία του ορυχείου Pangua.

6.13 Ok Tedi Mine

Το ορυχείο Ok Τέντι στην Παπούα-Νέα Γουινέα άρχισε να λειτουργεί από το 1981 υπό το όνομα Ok Tedi Mining Limited (OTML) και χωρίς να λαμβάνεται κανένα μέτρο περιβαλλοντικής προστασίας. Τα λύματα χύνονταν κατευθείαν μέσα στον ποταμό Ok Τέντι με αποτέλεσμα να νεκρωθεί βιολογικά.

Στην περιοχή κατοικούν οι ιθαγενείς Yonggom, των οποίων η επιβίωση εξαρτάται από τη γη τους. Ενδιαφέρον είναι ότι στην κουλτούρα τους και το εθιμικό τους δίκαιο ο όρος ιδιοκτησία όσον αφορά

τη γη δεν υπάρχει, τουλάχιστον όχι έτσι όπως τον αντιλαμβάνεται ο δυτικός κόσμος. Όταν άρχισαν να συνειδητοποιούν την καταστροφή που προκαλεί το ορυχείο οι κάτοικοι προσέφυγαν στα δικαστήρια της Παπούα-Νέας Γουινέας και της Αυστραλίας διεκδικώντας μέτρα προστασίας και αποζημιώσεις. Έχουν επίσης προβεί και σε άλλου τύπου διαμαρτυρίες, όπως είναι ο αποκλεισμός του ορυχείου με καθιστική διαμαρτυρία από τις γυναίκες και τα παιδιά των χωριών. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι θα μπορούσαν να καταφύγουν σε ποιο δραστικά μέτρα, αλλά προσπαθούν να αποφύγουν ένα δεύτερο Μπουγκενβίλ. Επικεντρώνονται λοιπόν στις δικαστικές μάχες και στη διεθνή προβολή του ζητήματος.

6.14 Ramu Nickel Mine Project

Η κινέζικη εταιρεία Chinese Metallurgical Construction Company (CMCC) σκοπεύει να κατασκευάσει αγωγό στην Παπούα-Νέα Γουινέα μέσω του οποίου θα εναποθέτει τα απόβλητα από την εξαγωγή νικελίου και κοβαλτίου κατευθείαν στον πυθμένα της θάλασσας, κάτι το οποίο θα βλάψει ανεπανόρθωτα το κοραλιογενές περιβάλλον του πυθμένα και θα καταστρέψει την υποβρύχια ζωή. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος να μολυνθεί και ο υδροφόρος ορίζοντας της περιοχής με αποτέλεσμα ο αγωγός να στερήσει από τους κατοίκους τόσο τα ψάρια από τα οποία συντηρούνται οικονομικά μέσω της αλιείας, όσο και το νερό που πίνουν, με το οποίο ποτίζουν και τα χωράφια τους.

Η κυβέρνηση της Παπούα-Νέας Γουινέας, για να διευκολύνει την εταιρεία και να την απαλλάξει από τους κατοίκους που διαμαρτύρονται και από την προσωρινή διαταγή που είχαν αποσπάσει για μη κατασκευή του αγωγού, πέρασε νόμο ο οποίος απαγορεύει στον οποιονδήποτε να κάνει μήνυση στις μεταλλευτικές εταιρείες για τις οικολογικές καταστροφές που εκούσια ή ακούσια προκαλούν. Στις αντιδράσεις των ιθαγενών σε αυτόν τον νόμο, η κυβέρνηση απάντησε με δεύτερο νόμο, ο οποίος απαγορεύει όλων των μορφών τις διαμαρτυρίες και αντιδράσεις απέναντι στον πρώτο νόμο. Τον Ιούλιο του 2011 το δικαστήριο, μετά από προσφυγή των ιθαγενών, αποφάσισε ότι, παρόλο που οι ισχυρισμοί τους περί περιβαλλοντικής καταστροφής έστεκαν απόλυτα, θα ήταν τρομερή η βλάβη για την εθνική οικονομία,

αν απαγορευόταν η κατασκευή του αγωγού. Στις 18 Οκτωβρίου 2011 η κυβέρνηση ανακοίνωσε πως θα ανακαλέσει τον νόμο που στερεί το δικαίωμα μήνυσης ενάντια στις εταιρείες. Στις 10 Απριλίου 2012 ο υπουργός προστασίας του περιβάλλοντος, αφού επισκέφθηκε την περιοχή και διαπίστωσε την κακή κατασκευή του αγωγού και την επικινδυνότητά του, διέταξε την προσωρινή παύση της λειτουργίας του, μέχρι να ολοκληρωθούν εκτενέστερες μελέτες για τις περιβαλλοντικές του επιπτώσεις.

**7. Κάτω απο το ηφαίστειο:
κρίση και χρυσός στη Βόρεια Ελλάδα**

George Caffentzis

7. Κάτω από το ηφαίστειο: κρίση και χρυσός στη Βόρεια Ελλάδα

George Caffentzis

Ο George Caffentzis έγραψε το κείμενο που ακολουθεί τον Ιούλιο του 2012 για την έκδοση που κρατάτε στα χέρια σας.

Γιατί να θέλει μια εταιρεία να επενδύσει εκατομμύρια ευρώ για να εξορύξει χρυσό στην Ελλάδα του 21ου αιώνα; Γιατί να ανατιναχθούν ολόκληρα βουνά και να δηλητηριαστεί ο υδροφόρος ορίζοντας μιας τεράστιας περιοχής για να μετατραπούν τόνοι εδάφους και βράχου σε μερικά γραμμάρια χρυσού; Γιατί να προσληφθούν εργάτες που θα διακινδυνεύουν καθημερινά τη ζωή τους στο ορυχείο;

1. Ο Τζορτζ Καφέντζις είναι πολιτικός φιλόσοφος και αυτόνομος μαρξιστής. Ίδρυτικό μέλος της ομάδας Zerowork (1975-1977) και της Midnight Notes Collective (1979-...). Ως ένα από τα αποτελέσματα της μακρόχρονης παραμονής του στη Νιγηρία (όπου δούλεψε ως καθηγητής μαζί με τη Silvia Federici και είχαν την ευκαιρία να ζήσουν από κοντά τις συνέπειες ενός από τα πρώτα προγράμματα δομικής προσαρμογής του ΔΝΤ) ήταν η ίδρυση

Από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τις αρχές του εικοστού αιώνα η απάντηση θα ήταν απλή: Ο χρυσός ταυτιζόταν με τον πλούτο. Ήταν ο «θεός των εμπορευμάτων» και ανταλλάσσόταν με χρήσιμα ή ευχάριστα πράγματα από την Κίνα μέχρι την Ευρώπη και την αμερικανική ήπειρο. Κι αν η κύρια χρήση του ήταν για κοσμήματα, σκευή και διασκοπόητρα, η πραγματική λειτουργία των «πολυτελών» αυτών αντικειμένων ήταν ότι αποτελούσαν «αποθέτες της αξίας», εξαρτώνταν δηλαδή από τον ρόλο του χρυσού ως παγκοσμίου μέσου ανταλλαγής και μέτρησης της αξίας.

Όλ' αυτά άλλαξαν στις 15 Αυγούστου 1971, τη μέρα που ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Νίξον ανακοίνωσε ότι το υπουργείο οικονομικών των ΗΠΑ θα πάψει να ανταλλάσσει χρυσό με δολάρια. Ο χρυσός έπαψε να ταυτίζεται διεθνώς με το χρήμα. Το τέλος του χρυσού ως χρήματος θα περίμενε κανείς να σημαίνει και το τέλος της εξόρυξης χρυσού μεγάλης κλίμακας, δεδομένου ότι προξενεί μη αναστρέψιμες

της Επιτροπής για την Ακαδημαϊκή Ελευθερία στην Αφρική (Committee for Academic Freedom in Africa). Το συγγραφικό του έργο είναι μεγάλο και ιδιαίτερα σημαντικό. Πρόσφατα συμμετείχε στο κίνημα Occupy και στις κινητοποιήσεις ενάντια στο χρέος στις ΗΠΑ. Στα ελληνικά έχουν κυκλοφορήσει αρκετά έργα του, αναφέρουμε ενδεικτικά: «Γιατί οι μηχανές δεν μπορούν να δημιουργήσουν αξία» (εκδ. Αντισχολείο, Αθήνα, 1998), «Τέλος της εργασίας ή η αναγέννηση της σκλαβιάς; Μια κριτική στον Rifkin και τον Negri» (εκδ. εργάτες του αρνητικού, Θεσσαλονίκη, 2003), «Υποσχετικές επιστολές, από την κρίση στα κοινά» (Midnight Notes Collective, εκδ. Φάμπρικα Υφανέτ, Θεσσαλονίκη, 2009), «Η εργασία, η ενέργεια, η κρίση και το τέλος του κόσμου» (εκδ. Αρχείο 71, Αθήνα, 2012). Κείμενά του στα ελληνικά υπάρχουν στα ακόλουθα συλλογικά έργα: «Κρίση, αναδιάρθρωση & ταξική πάλη στα πανεπιστήμια» (εκδ. Κόκκινο Νήμα, Αθήνα, 2008), «Σημειώσεις της στέπας» (τεύχη 1&2, εκδόσεις των ξένων, Θεσσαλονίκη, 2011-2012). Μεταφρασμένα κείμενά του υπάρχουν επίσης στο δικτυακό τόπο «Rebel: Θεωρία και Ανάλυση για το ανταγωνιστικό κίνημα» <<http://www.rebelnet.gr>>.

περιβαλλοντικές καταστροφές και αποτελεί διαρκή απειλή για τη ζωή και την ακεραιότητα των εργατών στα ορυχεία.

Η εξόρυξη χρυσού ωστόσο δεν σταμάτησε. Αντίθετα, τα τελευταία σαράντα χρόνια η τιμή του χρυσού έχει γίνει δείκτης της εμπιστοσύνης που τρέφουν οι καπιταλιστές στο διεθνές νομισματικό τους σύστημα. Όταν η εμπιστοσύνη αυτή κινείται σε υψηλά επίπεδα, είναι χαμηλή η τιμή του χρυσού. Μόλις η εμπιστοσύνη πέσει, ανεβαίνει η τιμή του χρυσού (παρόλο που οι μέσες τιμές του χρυσού εξαρτώνται μακροπρόθεσμα από τη φύση της τεχνολογίας παραγωγής του, καθώς και τους αγώνες των εργαζομένων). Με άλλα λόγια, ο χρυσός είναι πλέον ο μέσος όρος της φαντασιακής (σχεδόν θεολογικής) αντανάκλασης του φόβου των καπιταλιστών για το τέλος του καπιταλισμού όπως τον γνωρίζουν σήμερα.

Γι' αυτό και από τις 15 Αυγούστου 1971, ο χρυσός, το εμπόρευμα που κάποτε θεωρείτο το απόλυτο μέτρο της αξίας, είναι τόσο ευμετάβλητος. Αντί για ρήγας, ο χρυσός είναι πλέον το τζόκερ των εμπορευμάτων και αντανάκλα τη βιωσιμότητα του συστήματος ζωής και παραγωγής τους. Αν ισχύει τούτη η εξίσωση, τότε οι χώρες όπου οι καπιταλιστές τρέφουν τις ισχυρότερες αμφιβολίες σχετικά με το μέλλον του καπιταλισμού είναι η Ινδία (οι Ινδοί αγοράζουν 745 τόνους το χρόνο) και ακολουθούν η Κίνα (οι Κινέζοι αγοράζουν 428 τόνους) και, ω ναι!, οι ΗΠΑ (οι αμερικανοί καπιταλιστές αγοράζουν 128 τόνους)!

Τώρα που ξεκαθαρίσαμε τι σημαίνει χρυσός στη σύγχρονη πολιτική οικονομία, ας αποτιμήσουμε την αξία των «εξορυκτικών» προτάσεων εξόδου από την κρίση που προωθούν παράγοντες της ελληνικής κυβέρνησης, του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Τα επιχειρήματα που προβάλλουν είναι ότι τόσο η «απασχόληση» όσο και οι «ξένες επενδύσεις» (πράγματα εξ ορισμού θετικά γι' αυτούς) θα αυξηθούν αν τα μεταλλευτικά δικαιώματα της εξόρυξης χρυσού δοθούν σε ιδιωτικές εταιρείες. Ισχύει άραγε κάτι τέτοιο;

Να προσφερθούν ελληνικό έδαφος και φορολογικές ελαφρύνσεις στους καπιταλιστές του χρυσού, ώστε να πεισθούν να προμηθεύσουν το μαγικό αυτό μέταλλευμα σε άλλους καπιταλιστές, με τίμημα τη μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική, κοινωνική και σωματική βλάβη των κατοίκων της Βόρειας Ελλάδας;

Απαντούμε απερίφραστα όχι.

Πρώτον: Η τιμή του χρυσού είναι ευμετάβλητη και όπως και η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων από γίγαντας μπορεί να γίνει νάνος. Η εξόρυξη χρυσού αναγκάζει τον πληθυσμό της περιοχής να ζει κάτω από το ηφαίστειο, όπως μας διδάσκει η ιστορία των διαφόρων *eldorado* και των πόλεων που από ανθούσες χρυσοφόρες περιοχές μετατρέπονται σε πόλεις-φαντάσματα. Η ρευστότητα αυτή μετά το 1971 είναι πλέον προφανής.

Δεύτερον: Η ιδέα ότι η κρίση θα ξεπεραστεί με το «κυνήγι του θησαυρού» ικανοποιεί ίσως την παράλογη επιθυμία για κάποια μαγική λύση. Είναι όμως μια τέτοια υπερφίαλη σκέψη, ότι ξαφνικά θα «πιάσουμε την καλή» από το πουθενά, σοβαρός τρόπος να μιλούμε για τη ζωή και το μέλλον ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων στη Βόρεια Χαλκιδική;

Τρίτον: Ακόμη και στην εντελώς υποθετική περίπτωση που το κράτος θα είχε κάποιο όφελος από την επένδυση (που στην προκειμένη περίπτωση δεν έχει): Η φανταστική λειτουργία του χρυσού μετά το 1971 θα έβαζε τότε την Ελλάδα σε μια θέση τραγικά ειρωνική: Η μόνη περίπτωση να απέβαινε επικερδής για μεγάλο διάστημα η εξόρυξη χρυσού στην Ελλάδα (για το δημόσιο) θα είναι να παρέμενε αβέβαιη η οικονομική κατάσταση τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη. Άπαξ και υπάρξει κάποια υποχώρηση της έντασης της ευρύτερης οικονομικής κρίσης (προς όφελος είτε των εργαζομένων είτε του κεφαλαίου), η τιμή του χρυσού θα καταρρεύσει και τα χρυσορυχεία δεν θα απέφεραν ούτως ή άλλως κανένα απολύτως κέρδος, προξενώντας άλλη μια κρίση στην αποψιλωμένη και εξορυγμένη περιοχή.

Τα χρυσορυχεία αυτά δεν θα είναι παρά ερείπια, δίπλα σε άλλα ανάλογα ερείπια νεοφιλελεύθερων «μεγάλων έργων».

8. Φασισμός, κρίση και μεγάλα έργα

Anselm Jappe

8. Φασισμός, κρίση και μεγάλα έργα

Anselm Jappe¹

Στις 21 Ιουνίου 2012 το Ανοιχτό Συντονιστικό διοργάνωσε συζήτηση με ομιλητή τον Anselm Jappe και θέμα «Φασισμός και κρίση, "μεγάλα έργα" και "αποανάπτυξη"». Ακολουθεί απομαγνητοφώνηση των όσων μας είπε ο Άνσελμ:

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο δεν υπήρχαν μαζικά φασιστικά κινήματα στην Ευρώπη και μετά από όσα είχαν συμβεί, η επιστροφή τους στο προσκήνιο έμοιαζε αδιανόητη...Μετά τη δεκαετία του '80, σε χώρες όπως η Γερμανία και η Αυστρία, αλλά και η Ελλάδα ή η Γαλλία είτε ανεβαίνουν τα ποσοστά τους στις εκλογές είτε πληθαίνουν οι φασιστικές επιθέσεις. Πώς να ερμηνεύσουμε όμως αυτό το φαινόμενο; Πρόκειται για πτυχή του καπιταλισμού που κατά καιρούς όλο και θα επανεμφανίζεται;

1. Ο Άνσελμ Γιάπε ήταν μέλος της γερμανικής ομάδας Krisis (1986-2004). Είναι γνωστός για το έργο του για μια νέα θεωρία της αξίας, σε συνεργασία με τον (πρόσφατα εκλιπόντα) Ρόμπερτ Κουρτς. Αρχικά έγινε διεθνώς γνωστός για το βιβλίο του για τον Γκυ Ντεμπόρ (1η έκδοση 1992 - στα ελληνικά από τον Ελεύθερο Τύπο, 1998). Στη συνέχεια, ιδιαίτερα επιδραστικό ήταν το βιβλίο του Γιάπε «Οι περιπέτειες του εμπορεύματος - για μια νέα κριτική της

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι ο φασισμός είναι το ύστατο όπλο της αστικής τάξης σε καιρούς κρίσης. Χωρίς αυτή η άποψη να είναι εσφαλμένη, είναι σίγουρα κάπως απλουστευτική. Για να καταλάβουμε ποιος είναι ο πραγματικός κίνδυνος σήμερα, θα πρέπει να δούμε τη διαφορά του σημερινού φασισμού από τον κλασικό φασισμό, δηλαδή τον φασισμό του μεσοπολέμου. Ο κλασικός φασισμός, όπως ο ιταλικός φασισμός ή ο γερμανικός ναζισμός, ήταν μια μορφή ολοκληρωτισμού. Τότε η καπιταλιστική κοινωνία ανασυγκροτείτο δομικά εκ βάθρων, γινόταν αυταρχική από την κορυφή ως τη βάση της πυραμίδας. Οι κλασικές αναλύσεις του φασισμού, (που όπως πρότεινε και η Χάνα Άρεντ βρίσκουν εφαρμογή και στην ανάλυση του σταλινικού ολοκληρωτισμού), επικεντρώνονται στα εξής σημεία: Τα κοινά στοιχεία σταλινισμού και φασισμού είναι ο απόλυτος έλεγχος των δυνάμεων της κοινωνίας. Αυτό το είδος του φασισμού λοιπόν δεν ήταν το αντίθετο της νεωτερικότητας, το αντίθετο της αστικής δημοκρατίας. Για τους περισσότερους αστούς ιστορικούς ο φασισμός ήταν κάτι το παρωχημένο που ερχόταν από τις προνεωτερικές εποχές. Εύκολα όμως αποδεικνύεται ότι ο φασισμός δεν είναι παρά ένα στάδιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης, είναι αυτό που ο Robert Kurz ονόμασε *καθυστερημένη νεωτερικότητα*. Στις λιγότερο ανεπτυγμένες κοινωνίες

αξίας» (*Les Aventures de la marchandise, pour une nouvelle critique de la valeur*, 2003). Το τελευταίο έργο του είναι η «Πίστωση επί θανάτου» (*Crédit à mort*, 2011), ενώ, στο πλαίσιο των συζητήσεων για την κρίση, πραγματοποιήθηκε πέρυσι ένας δημόσιος διάλογος του Γιάπε με τον Λατούς, με τίτλο «Βγαίνοντας από την οικονομία;» (*Sortir de l'économie?*, 2011).

Ο Γιάπε σήμερα εργάζεται ως καθηγητής φιλοσοφίας.

Στα ελληνικά έχουν επίσης μεταφραστεί το βιβλίο του «Το τέλος της τέχνης στον Αντόρνο και τον Ντεμπόρ» και κείμενά του που περιλαμβάνονται στις «Σημειώσεις της στέπας», τεύχη 1&2 και στη συλλογή «Κείμενα για την Εργασία και την Κρίση» (εκδόσεις των ξένων) - αρκετά κείμενά του έχουν επίσης μεταφραστεί και δημοσιευτεί σε διάφορες ελληνόφωνες ιστοσελίδες.

όλη η κοινωνική και οικονομική ενέργεια διοχετεύθηκε στον κεντρικό αγωγό του φασισμού αφού η ανάπτυξη δεν μπορούσε να διεκπεραιωθεί πλήρως από την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Ο κλασικός φασισμός είχε μια λειτουργία παρόμοια με αυτή του σταλινισμού και όχι μόνον επειδή και οι δύο σκότωσαν εκατομμύρια ανθρώπους. Οι αστικές θεωρίες για τον ολοκληρωτισμό δίνουν έμφαση κυρίως στην παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δεν βλέπουν στοιχεία καπιταλιστικής ανάπτυξης στον φασισμό. Δίνουν υπερβολική βαρύτητα στον κρατικό παρεμβατισμό έναντι της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Αν όμως ο φασισμός είναι στοιχείο του καπιταλισμού, αυτό δεν σημαίνει ότι, όταν επιστρέφει, επιστρέφει με τη μορφή που είχε τη δεκαετία του '30. Τα φασιστικά κινήματα σήμερα έχουν τελείως διαφορετική λειτουργία από ό,τι είχαν τότε, γιατί και ο καπιταλισμός αντίστοιχα έχει αλλάξει πολύ.

Είναι απίθανο σήμερα οι φασίστες να κάνουν κυβέρνηση σε κάποιο ευρωπαϊκό κράτος. Ήταν γελοίες οι εκκλήσεις της γαλλικής αριστεράς το 2002 να ψηφίσουμε τον Σιράκ για να μην κερδίσει τις εκλογές ο Λεπέν. Ούτε η Χρυσή Αυγή πρόκειται να κάνει δική της κυβέρνηση. Αυτό επουδενί δεν σημαίνει όμως ότι ο φασισμός δεν έχει θέση στον καπιταλισμό ή ότι δεν επιτελεί κάποιον συγκεκριμένο ρόλο. Σήμερα θα ήταν αδύνατο να οργανωθεί με ολοκληρωτικό τρόπο η κοινωνία, τουλάχιστον τις δυτικές χώρες. Και για λόγους πολιτικής οικονομίας ακόμη, το κράτος δεν μπορεί ξαφνικά να ξαναγίνει τόσο ισχυρό. Ένα ισχυρό φασιστικό κράτος θα χρειαζόταν και τεράστιους οικονομικούς πόρους.

Το καθεστώς που βρίσκεται εγγύτερα στον ολοκληρωτισμό σήμερα είναι η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, η οποία πέρασε σταδιακά από τον σταλινισμό στον φασισμό χωρίς να χρειαστεί να αλλάξει όνομα. Ο σημερινός καπιταλισμός στις δυτικές χώρες δεν μπορεί να ασκήσει άμεσο πολιτικό έλεγχο, αλλά ούτε και χρειάζεται να το κάνει. Κι αυτό γιατί σήμερα ο καπιταλισμός, πολύ περισσότερο απ' όσο πριν 70 χρόνια, κατοικεί μέσα στα μυαλά μας.

Ας κοιτάξουμε τα δύο μεγάλα δυστοπικά μυθιστορήματα του 20ού αιώνα: Το 1984 του Τζωρτζ Όργουελ, μια πραγματεία για τον φασισμό και τον σταλινισμό, αναπαριστούσε μια κοινωνία που ελέγχει τα μέλη της μέσα στα ίδια τους τα σπίτια. Αναλογιστείτε όμως το κόστος

μιας τέτοιας στενής αστυνόμευσης! Η άλλη μαύρη ουτοπία, ο *Θαυμαστός Καινούργιος Κόσμος* του Άλντους Χάξλεϋ είναι τελικά πολύ πιο επίκαιρη. Ο Χάξλεϋ φαντάστηκε μια κοινωνία όπου οι άνθρωποι χαίρονται που κυριαρχούνται, δεν χρειάζονται παραπάνω έλεγχο. Ο Χάξλεϋ διείδε και την εξέλιξη της γενετικής τεχνολογίας - ακόμη και σ' αυτό υπήρξε προφητικός. Το ολοκληρωτικό κράτος συνδεόταν στα μάτια του με μια φάση εκπνοής του καπιταλισμού όπως τον ξέραμε, μια φάση παρακμής της πραγματικής παραγωγής αγαθών και κέρδους.

Και πράγματι: Εδώ και 40 τουλάχιστον χρόνια η πραγματική παραγωγή αξίας έχει στην ουσία σταματήσει, αφού η πραγματική αξία παράγεται μόνον με τη χρήση της ανθρώπινης εργασίας. Η τεχνολογία δεν παράγει αξία με την καπιταλιστική έννοια. Τη δεκαετία του '70 η διαδικασία της αντικατάστασης της εργατικής δύναμης από την τεχνολογία ήταν πλέον τόσο ραγδαία που δεν προλάβαινε πλέον να αντισταθμιστεί από άλλους μηχανισμούς. Η κινητήρια δύναμη της καπιταλιστικής ανάπτυξης δεν λειτουργεί πια, έχει αντικατασταθεί από την προσομοίωσή της, από την οικονομία των χρεών και των πιστώσεων, από τη χρηματιστικοποίηση της οικονομίας.

Οι στοχαστές του ρεύματος της κριτικής της αξίας, κυρίως μάλιστα ο Ρόμπερτ Κουρτς, θέτουν τέτοια ζητήματα εδώ και 20 χρόνια. Δεν θα αναφερθώ λεπτομερώς σε αυτήν. Θα αναφέρω μόνον ότι κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει εισέλθει στη φάση της παρακμής του. Δεν έχει πλέον τη δύναμη να πραγματώσει μια κοινωνία ολοκληρωτική. Γι' αυτό και πολύ δύσκολα θα επιστρέψει με την παλιά του μορφή. Ο καπιταλισμός άλλωστε λειτουργεί πλέον μέσω του καταναλωτισμού... Οι φασιστικές αξίες του έθνους, της θρησκείας, της υπακοής, της λιτότητας δεν μπορούν να συνδυαστούν με την καταναλωτική κοινωνία. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι εξέλιπε η φασιστική απειλή ή ότι δεν εξηγείται η άνοδος της νέας δεξιάς σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Σήμερα ωστόσο μιλούμε για έναν φασισμό μοριακό. Προετοιμάζεται αυτό που ο γερμανός συγγραφέας Χανς Μάγκνους Εντσενσμπεργκερ έχει αποκαλέσει *μοριακό εμφύλιο πόλεμο*, όχι δηλαδή έναν μεγάλο πόλεμο με αρχή, μέση και τέλος, αλλά μια διαρκή κατάσταση βίας υψηλής έντασης και σχέσεων επιβολής στην κοινωνία.

Οι φασιστικές συμμορίες σήμερα συμμετέχουν στη βιοιοποίηση των κοινωνικών σχέσεων. Μπορεί να μην αναλάβουν κάποιες κε-

ντρικές κρατικές αρμοδιότητες, κάλλιστα όμως θα υποκαταστήσουν ορισμένα κρατικά όργανα, όπως τις δυνάμεις ασφαλείας, κάνοντας τη βρώμικη δουλειά που το κράτος δεν μπορεί να κάνει επισήμως. Οι φασιστικές πολιτοφυλακές δεν συνεργάζονται μόνο με την αστυνομία, αποτελούνται και από τα ίδια πρόσωπα. Οι φασίστες-μπράβοι μπορούν να φέρουν σε πέρας εγκλήματα για τα οποία μετά κανένας βουλευτής δεν θα είναι υπόλογος στη Βουλή. Αυτό συνέβη στη Βραζιλία με τα τάγματα θανάτου που σκότωναν τα παιδιά του δρόμου για λογαριασμό επιχειρηματιών που δεν θέλαν τα παιδιά να κυκλοφορούν στους δρόμους. Ούτε η ίδια η δικτατορία δεν μπορούσε ανοιχτά να πει ότι δολοφονεί τα χαμίνα που κοιμούνται στο δρόμο και στις εισόδους των εκκλησιών ...μπορούσε όμως άνετα να επιτρέψει τη δημιουργία αυτών των ταγμάτων θανάτου, που συγκροτούνταν συνήθως από αστυνομικούς εκτός υπηρεσίας...

Κάτι τέτοιο έγινε στις αγροτικές περιοχές της Βραζιλίας, όπου οι μεγαλογαιοκτήμονες έχουν τους ιδιωτικούς τους στρατούς, που εκδιώκουν τους αγρότες από τη γη τους, τους εμποδίζουν να καταλαμβάνουν χωράφια και κάνουν πράγματα που η συμβατική αστυνομία δεν μπορούσε να κάνει.

Πολλοί Ιταλοί ιστορικοί έχουν αναρωτηθεί σχετικά με τις απαρχές της μαφίας. Οι περισσότεροι συμφωνούν στο εξής: Η σικελική μαφία αναδύθηκε τον 19ο αιώνα στο εσωτερικό των αγροτικών κοινωνιών. Απαρτιζόταν από χωρικούς που πληρώνονταν από τους γαιοκτήμονες για να υπερασπίζονται οργανωμένα τα συμφέροντα των γαιοκτημόνων έναντι άλλων χωρικών. Αυτό εξηγεί και τους στενούς δεσμούς μεταξύ φασιστικών συμμοριών και ποινικού εγκλήματος.

Ο κίνδυνος σήμερα είναι ότι στις χώρες που πλήττονται εντονότερα από την κρίση και όπου οι αντιστάσεις είναι έντονες, το κράτος μπορεί να χρησιμοποιήσει συμμορίες για να επαναφέρει την τάξη, διατηρώντας βέβαια τυπικά τη μορφή της αστικής δημοκρατίας. Μπορείτε να φανταστείτε ακόμη και μια αριστερή κυβέρνηση, ίσως και με ορισμένους υπουργούς μετανάστες, που να μην έχει ιδέα όμως τι κάνουν οι δυνάμεις ασφαλείας, όπως συμβαίνει σε πολλές λατινοαμερικανικές χώρες...

Στις αρχές του εμφυλίου πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία τα υπόλοιπα των δυνάμεων ασφαλείας, δηλαδή της αστυνομίας και

του στρατού, ενώθηκαν σε φασιστικές συμμορίες με ένα κομμάτι των ποινικών.

Πέρσυ ο Γ. Α. Παπανδρέου είχε κρίση διαύγειας όταν είπε ότι δεν θα ήθελε να είναι πρωθυπουργός μιας χώρας όπου οι άνθρωποι θα δουλεύουν σε βιοτεχνίες παπουτσιών για 400 ευρώ, αλλά τελικά παραδέχτηκε ότι αυτό ακριβώς του ζητούσαν οι ευρωπαίοι εταίροι...Αν όμως θέλεις να έχεις ανθρώπους που θα δουλέψουν για 400 ευρώ, τότε χρειάζεσαι και μια υλική δύναμη για να τους αναγκάσεις να το κάνουν, ειδικά μάλιστα αν δεν μπορείς να το πλάσαρεις ως "πρόοδο" και «ανάπτυξη», όπως συμβαίνει στο Βιετνάμ...

Εδώ βρίσκεται και η σύνδεση με τη συζήτηση για τα μεγάλα έργα... Η ιστορία με τα μεταλλεία χρυσού στη Βόρεια Ελλάδα μου θυμίζει την ιστορία της Βαλ Ντι Σούζα στην Ιταλία, μιας ορεινής κοιλάδας όπου ήθελαν να φτιάξουν σιδηρόδρομο υψηλής ταχύτητας. Χρόνια τώρα το κράτος δεν καταφέρνει να διανοίξει τα τούνελ για να ξεκινήσει τις εργασίες. Κι αυτό γιατί η αντίσταση είναι πολύ σθεναρή και προέρχεται τόσο από κατοίκους της περιοχής, όσο και από ανθρώπους, ομάδες και κοινωνικά κέντρα από τις πόλεις, αριστερούς και αναρχικούς... Θέλω να υπογραμμίσω ότι ο αγώνας στη Βαλ ντι Σούζα είναι ίσως ένα από τα λίγα αισιόδοξα πράγματα που συμβαίνουν αυτήν τη στιγμή στην Ευρώπη.

Μέχρι στιγμής δεν έχουν έρθει σε ρήξη ούτε οι αγωνιζόμενοι μεταξύ τους, ούτε οι αλληλέγγυοι με την τοπική εξουσία, ή με τον δήμαρχο... Χρόνια τώρα κάθε Σαββατοκύριακο γίνονται διαδηλώσεις ενάντια στην εταιρεία, κάθε βδομάδα κατεδαφίζουν τους φράχτες, καταλαμβάνουν τους αυτοκινητοδρόμους... Η κοινωνία έχει αγκαλιάσει την αλληλεγγύη. Ελπίζω λοιπόν η αντίσταση ενάντια στα μεταλλεία να έχει κι αυτή μια τέτοια εξέλιξη.

Προσθέτω ότι μέχρι στιγμής το κράτος δεν έχει τολμήσει να επέμβει και να καταστείλει την αντίσταση στη Βαλ ντε Σούζα. Το πολιτικό κόστος θα ήταν τεράστιο. Στην Καλαβρία ή τη Σικελία θα ήταν διαφορετικά. Η μαφία όχι μόνον θα βρισκόταν πίσω από την ίδια την εργολαβία, θα αναλάμβανε και τη φρούρηση του έργου. Ακόμη λοιπόν κι αν η μαφία δολοφονούσε κάποιους από τους αντιστεκόμενους, πολιτικό κόστος για την κυβέρνηση δεν θα υπήρχε. Η δράση των φασιστικών συμμοριών έχει ουσιαστικά την ίδια λειτουργία με τη μαφία.

Είναι σημαντικοί τέτοιοι αγώνες, ενάντια στα μεταλλεία, ενάντια στα μεγάλα έργα, γιατί πιστεύω ότι έχουν περισσότερο μέλλον από τους παλαιότερους ταξικούς αγώνες. Συνήθως οι αγώνες σε επίπεδο σωματείων, συνδικαλιστικοί αγώνες, αγώνες για την αύξηση του μισθού, δικαιολογούνται σε ένα επίπεδο άμεσο και βραχυπρόθεσμο. Δεν αμφισβητούν όμως συνολικά τον καπιταλιστικό τρόπο ζωής. Εμμένουν στο ζήτημα της κατανομής της αξίας, διεκδικούν δικαιότερη κατανομή του πλούτου στο πλαίσιο του καπιταλιστικού συστήματος.

Τι είναι όμως καπιταλισμός; Δύο ορισμοί υπάρχουν: Σύμφωνα με έναν ορισμό, καπιταλισμός είναι η τάξη των ιδιοκτητών, των κυριάρχων και των εκμεταλλευτών. Εμείς οι υπόλοιποι, σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό, δεν ανήκουμε στον καπιταλισμό. Κάτι τέτοιο ίσως να ίσχυε κιάλας στα πρώτα στάδια του καπιταλισμού, όταν ο καπιταλισμός αποτελούσε έξωθεν επιβολή σε μια κοινωνία που είχε τελειώς διαφορετικά αξιακά συστήματα.

Τις τελευταίες δεκαετίες όμως ο καπιταλισμός έχει γίνει ένα είδος ανώνυμης κυριαρχίας που κυβερνάται από αφηρημένες εννοιακές κατηγορίες όπως το εμπόρευμα, το χρήμα, η αξία. Οι ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής δεν είναι παρά οι εκτελεστές αυτής της ανώνυμης λογικής. Συνεπώς όλοι συμμετέχουμε σε αυτό το σύστημα. Δεν συμμετέχουμε βέβαια όλοι από την ίδια θέση ή με τις ίδιες αμοιβές. Όλοι θέλουμε περισσότερα λεφτά, πράγμα που σε μια κοινωνία του χρήματος δεν μπορούμε και να αποφύγουμε. Ωστόσο, το ότι δεν θα πληρώσουμε τόκους, ή δεν θα εφαρμόσουμε τα μέτρα λιτότητας της ΕΕ δεν σημαίνει ότι θα θέσουμε εαυτόν εκτός καπιταλιστικής κοινωνίας, ούτε ότι θα αποκτήσουμε αυτόματα περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη... Θα έχουμε ίσως μια καλύτερη εκδοχή του ίδιου συστήματος, χωρίς όμως κι αυτή η καλύτερη εκδοχή να είναι απαραίτητα εφικτή...

Στους λεγόμενους οικολογικούς αγώνες ή στο αποκαλούμενο κίνημα της αποανάπτυξης δεν είναι τόσο τα άμεσα προτάγματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Οι προτάσεις τους συχνά είναι ρεφορμιστικές, με τη παλιά κοινότοπη σημασία του όρου, μπορούν δηλαδή εύκολα να αφομοιωθούν στο πλαίσιο μιας νέας διαχείρισης της φτώχειας. Σε αυτούς τους αγώνες και σε αυτά τα κινήματα τίθενται ωστόσο ερωτήματα που υπερβαίνουν τον προβληματισμό περί κατανομής του πλούτου. Τίθεται καταρχήν το ερώτημα: «Πώς θέλουμε

να ζήσουμε;» Αν είχαμε λίγη περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη, δεν σημαίνει ότι θα μειώνονταν τα αυτοκίνητα, τα κινητά ή ο σεξουαρισμός στην Ταϊλάνδη. Η διεκδίκηση της κοινωνικής δικαιοσύνης δεν θέτει το ζήτημα του τι θα κάνουμε με τη χρηματική αξία που έχουμε στα χέρια μας.

Ο καπιταλισμός δεν είναι προβληματικός μόνον όταν δεν λειτουργεί, όπως καλή ώρα σήμερα. Ο καπιταλισμός είναι προβληματικός και όταν λειτουργεί. Ο καπιταλιστικός τρόπος ζωής είναι καταστροφικός. Καταστρέφει τη φύση και τις ανθρώπινες σχέσεις. Ακόμη και στην Ελλάδα, η καταστροφή δεν ξεκίνησε το 2008 αλλά πολύ νωρίτερα. Δεν ωφελεί να νοσταλγεί κανείς την εποχή πριν τρία χρόνια που ο καπιταλισμός φαινόταν να λειτουργεί καλά. Φυσικά και είναι παράλογο οι άνθρωποι να μην έχουν να πάρουν τα φάρμακά τους λόγω των προγραμμάτων λιτότητας. Μην ξεχνάμε όμως και τι σημαίνει σύστημα υγείας σε μια καπιταλιστική κοινωνία. Η μεγαλύτερη κρίση είναι και η μεγαλύτερη ευκαιρία να δημιουργήσει κανείς νέες, μη εμπορευματικές μορφές οργάνωσης της παιδείας και της υγείας. Η υπεράσπιση της καθεστηκυίας τάξης όπως ήταν πριν μπορεί συχνά να είναι μια άμεση ανάγκη, δεν μπορεί όμως επουδενί να είναι ο συνολικός μας στόχος.

Στη Γαλλία, όπου και ζω σήμερα, το κίνημα ΑΤΤΑΚ, που περιλαμβάνει από τη *Monde Diplomatique* μέχρι υποστηρικτές του Pierre Bourdieu, δεν ζητά παρά επιστροφή στη δεκαετία του '60 και σε έναν κεϋνσιανικό καπιταλισμό. Στοχαστές, απαθ από την άλλη, όπως ο Ίβαν Ίλλιτς, που δεν αυτοαποκαλούνται καν αντικαπιταλιστές, έθεσαν ζητήματα πολύ σημαντικότερα από το κίνημα ΑΤΤΑΚ σχετικά με την παιδεία ή την υγεία... Αναρχικοί και αριστεροί δύσκολα παραδεχόμαστε τη σημασία τέτοιων προσεγγίσεων, γιατί μπορεί να χρησιμοποιούν μια ρητορική «ρεφορμιστική» που ενίοτε συνορεύει και με τη θρησκευτική γλώσσα. Διάβασα ένα ενδιαφέρον άρθρο σχετικά με την ανταλλαγή σπόρων στην Ελλάδα. Ενημερώθηκα από τον φίλο μου τον Ν ότι μία από τις συναντήσεις ενός πολύ σημαντικού τέτοιου δικτύου περιλάμβανε και χαιρετισμό του πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Δεν θεωρώ ότι κάτι τέτοιο είναι χειρότερο από τους χαιρετισμούς σταλινικών ή μαοϊκών «συντρόφων» σε δικές μας εκδηλώσεις.

Η κρίση σήμερα δεν είναι μόνον ελληνική, η Ελλάδα δεν είναι παρά ο προπομπός μιας ευρύτερης κρίσης. Θα μπορούσε να είναι όμως και

μια ευκαιρία. Αυτό δεν είναι σύνθημα κενό. Το ελληνικό παράδειγμα δείχνει ότι δεν υπάρχει έξοδος από την κρίση χωρίς έξοδο από τον καπιταλισμό. Δεν μπορείς να εφαρμόσεις τα προγράμματα λιτότητας χωρίς να πεθάνει ο ασθενής από τη χημειοθεραπεία. Δεν μπορείς να ζητάς όλο και περισσότερα χρήματα από την ΕΕ. Δεν μπορείς να επιστρέψεις στη δραχμή χωρίς τεράστια προβλήματα. Μόνο με τη συνολική αλλαγή του τρόπου ζωής μπορούμε να φανταστούμε την έξοδο από την κρίση.

Η σημερινή κατάσταση θα εξαπλωθεί αύριο στην Ιταλία και μετά στην Ισπανία και τη Γερμανία. Κι αυτό γιατί η πραγματική παραγωγή έχει πλήρως διαζευχθεί από την αναπαράστασή της με τη μορφή του χρήματος. Το χρήμα που κυκλοφορεί σήμερα δεν έχει καμιά αξία, αφού δεν αντιστοιχεί σε πραγματική ανθρώπινη εργασιακή δύναμη. Όπως προείπα, δεν θα επιμείνω εδώ στην κριτική της αξίας, απλά θέλω να ξανατονίσω: Δεν αρκεί να διεκδικούμε την επιστροφή στο τελευταίο στάδιο του καπιταλισμού. Οφείλουμε να φανταστούμε τι θα έρθει μετά τον καπιταλισμό, με τι είδους κοινωνικές σχέσεις θα προσπαθήσουμε να αντικαταστήσουμε τις καπιταλιστικές.

Πέρσυ ήμουν εδώ για να παρουσιάσω μια κριτική της αποανάπτυξης. Συνεχίζω να ασκώ κριτική στην πολιτική μορφή του συγκεκριμένου κινήματος. Θεωρώ όμως ότι το ολοένα και αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα ζητήματα που θέτει είναι πολύ καλό σημάδι, ειδικά αν το κίνημα αυτό απαλλαγεί από τις αυταπάτες και την αφέλειά του. Αγώνιζομαι για την αποανάπτυξη δεν σημαίνει διεκδικώ μια πιο φτωχή εκδοχή του καπιταλισμού. Η ιδέα μιας κοινωνίας λιτότητας, που βασίζεται στις ανθρώπινες αξίες και όχι στο εμπόρευμα, είναι μια πολύ καλή ιδέα. Κι αν σας ακούγεται πολύ ρεφορμιστική, θα κλείσω με ένα τσιτάτο από την *Αναφορά Περί Δημιουργίας Καταστάσεων* (1957) του Γκυ Ντεμπόρ: «Να καταστρέψουμε με κάθε μέσο την αστική αντίληψη για την ευτυχία.»

Να λοιπόν μια ριζοσπαστική διατύπωση της ίδιας ιδέας. Αντί να ψάχνουμε για δics και τρις και τετράκις εκατομμύρια ευρώ, να κυνηγάμε έναν πλούτο που δεν σημαίνει τίποτε, ας αναρωτηθούμε για κάτι τόσο προφανές που δεν το συζητά κανείς: *Πού είναι η κρίση; Δεν βγάζει πια η γη καρπούς; Αφού τόσα τρόφιμα πετιούνται... Δεν δουλεύουν πια βιοτεχνίες και εργοστάσια; Μα παράγουμε περισσότε-*

ρα απ' όσα χρειαζόμαστε... Δεν υπάρχει καμιά κρίση παραγωγής. Δεν υπάρχει κρίση σπάνης. Το θέμα είναι πώς θα απαλλαγούμε από πολλά από αυτά που παράγουμε. Η παραγωγή λειτουργεί. Η κοινωνική της μορφή δεν λειτουργεί, δηλαδή το χρήμα.

Δεν θα απαλλαγούμε από αυτό το σύστημα ούτε σε μία μέρα, ούτε σε ένα χρόνο. Ας πάψουμε όμως να ταυτίζουμε τον πλούτο με τον εμπορευματικό πλούτο. Ο παλιόφιλος Μαρξ είχε πει ότι ο πραγματικός πλούτος είναι ο χρόνος που διαθέτουμε στη φιλία, στον έρωτα, στην παραγωγή της τέχνης και του πολιτισμού... Ο Ιβάν Ίλλιτς περιέγραψε τη μετακαπιταλιστική κοινωνία ως κοινωνία λιτότητας, όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να αναπτύξουν όλες τις όψεις της ζωής.

Ίσως, λέω: ίσως, η Ελλάδα να έχει περισσότερες πολιτισμικές, δηλαδή πραγματικές αξιακές υποδομές για να εξέλθει από την κρίση, απ' ό,τι είχαν π.χ. οι ΗΠΑ, αφού η Ελλάδα εντάχθηκε αργότερα στον κύκλο της καπιταλιστικής σχέσης. Ακούω ότι χτίζονται παντού δίκτυα αλληλεγγύης στα χωριά και τις πόλεις. Αλλά γι' αυτά περιμένω να μου μιλήσετε εσείς.

9. Εναντία στα μεταλλεία σε Κρούσσια Πάικο (Κιλκίς)

Μέτωπο ενάντια στα μεταλλεία σε Κρούσσια-Πάικο

9. Ενάντια στα μεταλλεία

σε Κρούσσια-Πάικο (Κιλκίς)

Μέτωπο ενάντια στα μεταλλεία
σε Κρούσσια-Πάικο

Η ιστορία ξεκινά στις 13 Ιουλίου 2011, όταν το Υπουργείο Περιβάλλοντος (ΥΠΕΚΑ) έστειλε επιστολή στην Περιφερειακή Ενότητα του Κιλκίς ζητώντας της να εκφράσει την άποψή της για την εκχώρηση δύο περιοχών του Νομού για τη δημιουργία μεταλλείων: η πρώτη στα Κρούσσια (έκτασης περίπου 91.000 στρεμμάτων) και η δεύτερη στο Πάικο (έκτασης περίπου 84.000 στρεμμάτων). Τα 91.000 στρέμματα στα Κρούσσια περιέχουν εντός τους 12 κατοικημένα χωριά και αποτελούνται κατά κύριο λόγο από καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Αρχικά το υπουργείο τον Οκτώβριο του 2011, θέλοντας να δημιουργήσει μια ψευδαίσθηση διαφανούς διαδικασίας, δημοσίευσε στο διαδίκτυο (και μόνο εκεί) ένα κείμενο με βάση το οποίο θα γινόταν ανοικτή διαβούλευση με τους κατοίκους και τους φορείς του Κιλκίς για το θέμα των μεταλλείων, χωρίς καμία προηγούμενη ενημέρωση (ούτε καν των δύο δήμων του Νομού). Εκτός όμως από την πλήρη άγνοια επί του θέματος που είχαν οι κάτοικοι της περιοχής, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως το ΥΠΕΚΑ επέλεξε τη διαδικτυακή διαβούλευση όταν η πλειοψηφία των κατοίκων των 12 χωριών εντός της σχεδιαζόμενης μεταλλευτικής περιοχής είναι μεγάλης ηλικίας, με μηδενικές γνώσεις χρήσης υπολογιστή. Η «ανοικτή διαβούλευση» διήρκεσε περίπου 30 ημέρες και ολοκληρώθηκε με λιγότερες από 20 εκφρασμένες γνώμες. Πολλές από αυτές προέρχονταν από ανθρώ-

πους εκτός περιοχής και από γεωλόγους που εμπλέκονταν με την υπόθεση των μεταλλείων.

Στις 4 Ιανουαρίου 2012 το ΥΠΕΚΑ ανακοινώνει τη διενέργεια διεθνούς πλειοδοτικού διαγωνισμού για την εκμίσθωση του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης του δημόσιου μεταλλευτικού χώρου της περιοχής των Κρουσίων για την εγκατάσταση μεταλλείων χαλκού - χρυσού. Η περιοχή συμπεριλαμβάνει και την λεκάνη απορροής του Γαλλικού ποταμού από την οποία υδρεύονται η πόλη του Κιλκίς, πολλά χωριά και ένα μέρος του Δήμου Δέλτα Θεσσαλονίκης. Όταν ανακοινώθηκε ο διαγωνισμός, δημιουργήθηκε μια ομάδα ανθρώπων που ενημερώνει τους πολίτες για τις επιπτώσεις από τη μεταλλεία χρυσού και γρήγορα σχηματίζεται μια ευρεία κίνηση αντίθεσης στα μεταλλεία. Συνολικά συγκεντρώνονται περισσότερες από 5000 υπογραφές και 58 τοπικοί φορείς εκφράζουν ανοιχτά και δημόσια την αντίθεσή τους στη δημιουργία των μεταλλείων.

Υπό την πίεση της τοπικής κοινωνίας, στις 6 Φεβρουαρίου 2012 και μετά από επανειλημμένες κλήσεις από τους εκλεγμένους φορείς, κλιμάκιο του ΥΠΕΚΑ έρχεται στην πόλη του Κιλκίς για να ενημερώσει και να πείσει τους θυμωμένους πολίτες για τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η εγκατάσταση των μεταλλείων χαλκού - χρυσού στην περιοχή. Το κοινό όμως έχει ήδη δει τα δεδομένα και έχει συλλέξει πληροφορίες για την «ανάπτυξη των χρυσορυχείων» από άλλες περιοχές του κόσμου (περιοχή Κί στο Καναδά, στη γη των Saami στη Σουηδία, στην Αργεντινή, στην Τουρκία, στη Βουλγαρία κτλ.) Παρ' όλες τις έντονες διαφωνίες που εκφράστηκαν κατά τη διάρκεια της ημερίδας, ένα εξαιρετικά σημαντικό μήνυμα μένει: το υπουργείο διαβεβαιώνει πως αν η τοπική κοινωνία (μέσω των εκλεγμένων αντιπροσώπων της) είναι αντίθετη στην εγκατάσταση των μεταλλείων, τότε η όλη διαδικασία θα σταματήσει και ο διαγωνισμός θα ακυρωθεί.

Στις 16 Φεβρουαρίου, του ΥΠΕΚΑ καλεί τους τοπικούς εκπροσώπους σε συνεδρίαση της Μόνιμης Επιτροπής Παραγωγής και Εμπορίου στη Βουλή προκειμένου να συζητηθούν όλες οι απόψεις. Όταν όμως γίνεται ξεκάθαρο πως το Δημοτικό Συμβούλιο και η τοπική κοινωνία είναι εναντίον της εγκατάστασης των μεταλλείων, ο υφυπουργός ΠΕΚΑ κ. Μανιάτης κατηγορεί τους πάντες πως πάσχουν από «φοβικά σύνδρομα». Όταν ρωτάται για την πλήρη απουσία ενημέ-

ρωσης της τοπικής κοινωνίας και την μη ύπαρξης διαβούλευσης με τους κατοίκους για το θέμα, επικαλείται την απουσία προσωπικού και χρημάτων. Επιμένει όμως πως η διαδικασία ενημέρωσης της τοπικής κοινωνίας θα συνεχιστεί (σε επιτροπές της Βουλής όμως, όπου κανείς τοπικός φορέας ή κάτοικος δεν μπορεί να συμμετέχει) και πως η τελική απόφαση της τοπικής κοινωνίας θα γίνει σεβαστή. Αντίθετα όμως με τις υποσχέσεις του, καμία από τις δράσεις που εξήγγειλε δεν πραγματοποιήθηκε. Αντιθέτως, η διεξαγωγή του διαγωνισμού συνεχίστηκε κανονικά. Τελικά στις 14 Μαρτίου 2012 (καταληκτική ημερομηνία υποβολής φακέλων για το διαγωνισμό) το υπουργείο έλαβε δύο προτάσεις και πλέον εξελίσσεται η διαδικασία επιλογής του αναδόχου. Όταν πρόκειται για χρυσό, έννοιες όπως η δημοκρατία παραμερίζονται...

Η ιστορία αυτή του χρυσού είναι η ιστορία της σημερινής Ελλάδας.

Οι πολίτες τους Κιλκίς που αντιστέκονται στα σχέδια για τη δημιουργία των μεταλλείων χαλκού - χρυσού έχουν παρουσιάσει αρκετά σχέδια για την τόνωση της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής της περιοχής. Σχέδια που θα μπορούσαν να αποφέρουν χρήματα τόσο στην περιοχή του Κιλκίς όσο και στο κράτος, χωρίς να θυσιάζουν το περιβάλλον και την ποιότητα της ζωής. Αλλά αυτές οι προτάσεις δεν λαμβάνονται καν υπόψη.

Στις 23/7 οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι του νομού και οι εκπρόσωποι του Μετώπου με τους επιστημονικούς συνεργάτες τους, επισκέφτηκαν τον υφυπουργό ΠΕΚΑ κ. Παπαγεωργίου για να μεταφέρουν με τον πιο ξεκάθαρο και κατηγορηματικό τρόπο την πλήρη αντίθεση όλων των κατοίκων του Νομού μας στα σχέδια του υπουργείου για δημιουργία μεταλλείων χρυσού - χαλκού στην περιοχή των Κρουσίων. Ο υφυπουργός διαβεβαίωσε πως θα λάβει σοβαρά υπόψη του αυτά που άκουσε πριν τελικά βάλει την υπογραφή του στην κατακύρωση του διαγωνισμού...

Στις 31/7 το ΥΠΕΚΑ, συνεχίζοντας την συμπεριφορά στην οποία μας έχει συνηθίσει τόσους μήνες και απόλυτα συντεταγμένο με τη γενικότερη πολιτική ξεπουλήματος που υπαγορεύουν οι μνημονιακές «υποχρεώσεις» της χώρας μας, ανακοίνωσε την κατακύρωση του διαγωνισμού στην εταιρεία ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε. συμφερόντων του κ. Μπόμπολα και της Καναδικής πολυεθνικής ELDORADO GOLD. Με

απλά και χειροπιαστά λόγια, παραχωρούνται 91.000 στρέμματα γόνιμης γης, βοσκοτόπων και δάσους για να μετατραπούν σε ορύγματα, «λίμνες» απόθεσης τοξικών αποβλήτων και κρατήρες εξόρυξης. Το υπουργείο σβήνει χωρίς δεύτερη σκέψη όλες τις προοπτικές ανάπτυξης του Νομού και των γύρω περιοχών, καταδικάζοντάς μας σε μία καθημερινότητα σκονισμένη, χωρίς αέρα, γη και νερό.

Η προειδοποίηση των εκλεγμένων εκπροσώπων του Νομού για την ύπαρξη ουρανίου σε μεγάλες ποσότητες στην περιοχή μας, που τεκμηριώνεται από μελέτες και μετρήσεις του ΙΓΜΕ και αντίστοιχων υπηρεσιών άλλων κρατών, άφησε προσωρινά άφωνους τον υφυπουργό και τους συμβούλους του. Δημιούργησε αμήχανη και άβολη σιωπή. Ο κ. Ζαφειράτος μόνον είπε «αν υπάρχει ουράνιο πρέπει όλα να σταματήσουν». Ουράνιο υπάρχει - όπως όμως είναι φανερό, τα «συμφέροντα της χώρας» έχουν μεγαλύτερη προτεραιότητα από την υγεία μας. Τα 12 χωριά που βρίσκονται εντός της μεταλλευτικής ζώνης, όλα τα υπόλοιπα γύρω από αυτήν και η πόλη του Κιλκίς, έχουν μηδενική σημασία για τους κύριους που αποφασίζουν από την ασφάλεια που τους προσφέρουν τα γραφεία τους στην Αθήνα. Δεν θα μεγαλώσουν τα δικά τους παιδιά αναπνέοντας ραδιενεργή σκόνη και πίνοντας τοξικά απόβλητα.

Καλούμε όλους τους κατοίκους του Νομού να ενωθούμε και να αγωνιστούμε για την υπεράσπιση της ζωής μας. Την αξιοπρέπεια της επιλογής. Ο αγώνας αυτός δεν είναι κανενός κόμματος, καμιάς πολιτικής παράταξης. Αποτελεί ευκαιρία για να ξεφύγουμε από την γκρίνια και να περάσουμε στη δράση. Να αγωνιστούμε για τον τόπο μας, τις ζωές μας και το μέλλον των παιδιών μας. Είναι αγώνας όλων μας. Και είναι πλέον αγώνας επιβίωσης.

**10. Ενάντια στα μεταλλεία
σε Ροδόπη – Έβρο**

**Διανομαρχιακή Επιτροπή
Ροδόπης-Έβρου**

10. Ενάντια στα μεταλλεία

σε Ροδόπη-Έβρο

Διανομαρχιακή Επιτροπή Ροδόπης-Έβρου
κατά της εξόρυξης και μεταλλουργίας
χρυσού

Από την δεκαετία του 1990 διεθνείς μεταλλευτικές εταιρείες προ-σπαθούν να εγκαθιδρύσουν βαριά χημική βιομηχανία εκμετάλλευσης χρυσού στις περιοχές Σαπών και Περάματος, 20 χλμ δυτικά έως βο-ρειοδυτικά της Αλεξανδρούπολης. Οι πολίτες και οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης της Θράκης κατόρθωσαν όμως μέχρι σήμερα να ανα-χαιτίσουν την περιβαλλοντικά επιζήμια αυτή βιομηχανία.

Οι εταιρείες επιμένουν στα αρχικά τους σχέδια, με κάποιες παραλ-λαγές, ελπίζοντας στην κατάλληλη πολιτική συγκυρία για την αδει-οδότηση και υλοποίηση των σχεδίων τους. Πρόκειται για τις «Χρυ-σωρυχεία Θράκης ΑΜΒΕ» η οποία ανήκει πλήρως στην канаδική Eldorado Gold και τη «Μεταλλευτική Θράκης ΑΕ» η οποία ελέγχεται από την αυστραλιανή Glory Resources Limited. Τα τελευταία 14 χρό-νια οι ξένες εταιρείες εξαγοράζουν η μια από την άλλη τις μετοχές και έτσι καθεμία έχει αλλάξει «χέρια» 5-6 φορές!

Την περίοδο 1999/2000 εκδόθηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ συνοπτικές αποφάσεις προέγκρισης χωροθέτησης για την εξόρυξη χρυσού και για τα 2 εργοστάσια επεξεργασίας σε Σάπες και Πέραμα.

Στα τέλη της δεκαετίας του '90 (1999) έγινε η πρώτη επαφή με τους χαλκιδικιώτες, οι οποίοι ήδη αντιμετώπιζαν πρόβλημα με τις εξορύξεις χρυσού (επί TVX), και πήραμε μια πρώτη γεύση σχετικά με

το τι σημαίνει μεταλλουργία χρυσού και τις επιπτώσεις της. Έκτοτε οι συνθήκες μάς οδήγησαν να έχουμε μάθει πολλά, διαβάζοντας και αναζητώντας.

Από το «Η επένδυση του χρυσού αποτελεί μια βραδυφλεγή βόμβα, όχι μόνο για την υγεία των κατοίκων της, αλλά και για ένα μεγάλο τμήμα του Αιγαίου» του Κ. Λαλιώτη, Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, πριν 15 περίπου χρόνια, όταν αναφερόταν στην επιχειρούμενη μεταλλουργία χρυσού στην Πέργαμο της Τουρκίας, έχουμε περάσει σε μια διαφορετική τακτική του Υπουργείου «Περιβάλλοντος» που, προκειμένου να διασφαλίσει ξένα και αλλότρια οικονομικά συμφέροντα, βάζει σε μεγάλο κίνδυνο και δοκιμασία για χρόνια πολλές δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους που ζουν πέριξ των «χρυσοφόρων περιοχών»

Από το Νοέμβριο του 1999 –στην ιστορική πλέον συνεδρίαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ροδόπης όπου απορρίφθηκε η ΜΠΕ των Χρυσωρυχείων Θράκης– και έκτοτε σε όλες στις συνεδριάσεις δημοτικών, νομαρχιακών, και περιφερειακών συμβουλίων και της υπερνομαρχίας, σε Ροδόπη και Έβρο λαμβάνονται αποφάσεις με συντριπτική πλειοψηφία ή ομοφωνία ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΞΟΡΥΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ.

Πολίτες και οικολογικές οργανώσεις της περιοχής ξεκίνησαν έναν αγώνα για την αποτροπή της μεταλλουργίας χρυσού (και σε μικρότερο ποσοστό άργυρου και χαλκού). Στον αγώνα αυτό προσχώρησαν έπειτα και επαγγελματικοί, επιστημονικοί και συνδικαλιστικοί φορείς από τους Νομούς Έβρου και Ροδόπης. Τα δύο έργα αντιμετωπίστηκαν από την αρχή σαν ένα και μοναδικό πρόβλημα που αφορά ολόκληρη τη Θράκη και συγκροτήθηκε η «Διανομαρχιακή Επιτροπή Ροδόπης-Έβρου κατά της Εξόρυξης και Μεταλλουργίας Χρυσού», η οποία αποτελείται από πολίτες και φορείς των 2 νομών όλων των πολιτικών χώρων. Σκοπός της είναι να οργανωθεί καλύτερα η ενημέρωση των συμπολιτών μας και το μέτωπο αντίστασης κατά των πολυεθνικών χρυσοθήρων ώστε να έχει θετική έκβαση ο αγώνας για την προστασία των κεκτημένων, της υγείας, του καθαρού νερού, των συμφερόντων της τοπικής κοινωνίας και το περιβάλλοντος.

Για πρώτη φορά σύσσωμη η κοινωνία της Θράκης, από τους απλούς πολίτες, τους επιστημονικούς και επαγγελματικούς φορείς, μέχρι τους άρχοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης και τους βουλευτές

μας, χωρίς κομματικές προκαταλήψεις και θρησκευτικούς διαχωρισμούς, τάχθηκε ενάντια στις εξορύξεις και τη μεταλλουργία.

Η Διανομαρχιακή ως σήμερα (Αύγουστος 2012) διοργάνωσε δεκάδες ενημερωτικές ημερίδες και εκδηλώσεις, μαζί με συλλαλητήρια, παρίσταται σε δημοτικά, νομαρχιακά, περιφερειακά συμβούλια όπου συζητείται το θέμα των εξορύξεων χρυσού, παρεμβαίνει σε ΜΜΕ (όσα δίνουν ακόμα βήμα και δεν τηρούν σιγή ιχθύος), εξέδωσε δεκάδες δελτία τύπου και αφίσες, φυλλάδια σε ελληνικά και τουρκικά, ενημερώνει ηλεκτρονικά τους φίλους της και τα ΜΜΕ, συνεργάζεται με τα υπόλοιπα μέτωπα αντίστασης σε βόρεια Ελλάδα, Τουρκία και Βουλγαρία.

Σταθμός ήταν το Συνέδριο που διοργάνωσε τον Οκτώβριο του 2000 στην Κομοτηνή το Τεχνικό Επιμελητήριο Θράκης με θέμα «Εκμεταλλεύσεις Χρυσοφόρων Κοιτασμάτων στη Θράκη», με τη συμμετοχή γνωστών επιστημόνων από όλο τον κόσμο, τόσο υποστηρικτών, όσο και αντιτιθέμενων στη μεταλλουργία χρυσού. Εκεί καταδείχθηκαν περίτρανα οι τεράστιοι κινδύνοι που ενέχουν αυτές οι δραστηριότητες.

Το 2001 έγινε συλλογή υπογραφών κατά της εξόρυξης και μεταλλουργίας χρυσού, οι οποίες κατατέθηκαν στο ΣΤΕ, στα πλαίσια της εκδίκασης των αιτήσεων ακύρωσης των Δήμων Μαρώνειας, Σαπών, που υποβλήθηκαν από κοινότητες, αγροτικούς συνεταιρισμούς και πολίτες κατά των αποφάσεων προέγκρισης χωροθέτησης για Σάπες και Πέραμα.

Το 2000 πραγματοποιείται η πρώτη μεγάλη συγκέντρωση διαμαρτυρίας στον κόμβο της Εγνατίας οδού Αλεξανδρούπολης – Κομοτηνής.

Έγιναν επίσης πολλές επαφές και ενημέρωση για τις επιπτώσεις της μεταλλουργίας χρυσού σε πολλούς χριστιανικούς και μουσουλμανικούς οικισμούς γύρω από τις Σάπες και το Πέραμα.

Κατατέθηκαν αιτήσεις ακύρωσης και ασφαλιστικών μέτρων από το Δήμο Σαπών και πολίτες της περιοχής ενάντια στις αποφάσεις προέγκρισης χωροθέτησης για τα 2 μεταλλεία.

Στις 10 Φεβρουαρίου 2002 έγινε συγκέντρωση και πορεία στην κεντρική πλατεία της Κομοτηνής.

Από τα τέλη του 2004 ξεκίνησαν οι επαφές της Διανομαρχιακής Επιτροπής και αιρετών από Ροδόπη και Έβρο με τη βουλγαρική πλευρά

ρά, καθώς στην περιοχή του Krumovgrad (40 km βόρεια της Κομοτηνής) επιχειρείται ανάλογη εξόρυξη και μεταλλουργία χρυσού με αποκορύφωμα την 23η Οκτώβρη 2005, όταν 8 λεωφορεία από Έβρο και Ροδόπη επισκεφτήκαμε το Krumovgrad ως έκφραση αλληλεγγύης στον αγώνα των κατοίκων κατά των μεταλλείων.

Την περιοχή μας επισκέφτηκε ομάδα αγωνιστών από την Τουρκία για ανταλλαγή εμπειρίας και ενδυνάμωση των σχέσεών μας.

Στις 22 Σεπτεμβρίου 2004 πραγματοποιήθηκε συλλαλητήριο στα δικαστήρια της Κομοτηνής σε ένδειξη συμπαράστασης στο διωκόμενο Νομάρχη Ροδόπης.

Το 2007 έγινε νέα συγκέντρωση διαμαρτυρίας στον κόμβο της Εγνατίας οδού Αλεξανδρούπολης – Κομοτηνής.

Το Μάρτιο του 2007 το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την αίτηση του Δήμου Σαπών για την ακύρωση της απόφασης προέγκρισης χωροθέτησης του έργου «για τεχνικούς λόγους».

Στις 16 Ιανουαρίου 2008 έγινε συγκέντρωση μπροστά στο Δημαρχείο Αλεξανδρούπολης.

Με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ΣτΕ 2315/2008 η χωροθέτηση του μεταλλείου στο Πέραμα κρίθηκε παράνομη και ακυρώθηκε η απόφαση προέγκρισης χωροθέτησης.

Το 2012 εκδόθηκαν από το ΥΠΕΚΑ θετικές γνωμοδοτήσεις Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης για τις μεταλλευτικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις επεξεργασίας χρυσού σε Πέραμα Έβρου (21/2) και Σάπες Ροδόπης (13/7).

Με αφορμή τη θετική γνωμοδότηση του Υπουργείου για το Πέραμα οργανώθηκε μεγάλο συλλαλητήριο αντίδρασης στις 7 Μαρτίου στην Αλεξανδρούπολη.

Στις 6 Ιουνίου 2012 η υπηρεσιακή κυβέρνηση ενέταξε τις μεταλλευτικές εγκαταστάσεις στο Πέραμα στις Διαδικασίες Στρατηγικών Επενδύσεων (Fast Track).

Μέσα στο 2012 μέλη της Διανομαρχιακής μετέβησαν αρκετές φορές στη Χαλκιδική και πήραν μέρος στα συλλαλητήρια και στις πορείες που οργανώνουν οι επιτροπές αγώνα καθώς τα σχέδια των εταιρειών και η μοίρα μας είναι κοινά.

Πολλές φορές μέχρι σήμερα κλιμάκιο πολιτικών της περιοχής μας (δήμαρχοι, περιφερειάρχης, δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι,

φορείς κ.ά.) συναντάται με την πολιτική ηγεσία στο υπουργείο Περιβάλλοντος όπου την ενημερώνει για το θέμα μας και μεταφέρει την άποψη της τοπικής κοινωνίας που τους ψήφισε, ότι δηλαδή η εξόρυξη χρυσού δεν είναι αποδεκτή στη Θράκη και δεν είναι συμβατή με τις υπόλοιπες αναπτυξιακές δραστηριότητες.

11. Στους απολογητές της ανάπτυξης

**Πρωτοβουλία ενάντια στις
βλαπτικότητες**

11. Στους απολογητές της ανάπτυξης

Πρωτοβουλία ενάντια στις βλαπτικότητες

Στη Μ. Παναγία, στις Σκουριές και λόγω της χαμηλής περιεκτικότητας σε χρυσό 0,8 γρ./τόνο μεταλλεύματος, η Εταιρεία, που αυτή τη φορά ονομάζεται Ελληνικός Χρυσός (ΕΧ), παρά τις προσπάθειες αποπροσανατολισμού και εφησυχασμού των ντόπιων, είναι αναγκασμένη αφού λέει πως ενδιαφέρεται, να προχωρήσει στην ανάπτυξη του έργου με ανοιχτή εξόρυξη, δηλαδή στη διάνοιξη ενός κρατήρα διαμέτρου άνω των χιλίων μέτρων και βάθους άνω των 400. Το αναπτυξιακό σχέδιο της ΕΧ και κατά συνέπεια το αναπτυξιακό μας μέλλον θα ολοκληρωθούν με την κατασκευή των συνοδών έργων, του εργοστασίου εμπλουτισμού, των δύο λιμνών τοξικών τελμάτων 50 εκ. κυβ. μέτρων η καθεμία και ενός νέου βουνού από τα κατ' ευφημισμὸν στείρα που θα έχει έκταση 30 000 στρέμματα. Οι καταστροφικές επιπτώσεις μιας τέτοιας προσέγγισης θα είναι τεράστιες και αναπόφευκτες εφόσον βέβαια την αποδεχτούμε. Επιπτώσεις στο μικροκλίμα, στο τοπίο, στα νερά, στον αέρα, επιπτώσεις μη αναστρέψιμες, επιπτώσεις που δεν θα είμαστε σε θέση να εξαλείψουμε, αφού όπως υποστηρίζουν και διακεκριμένοι επιστήμονες «η μέχρι σήμερα επιστημονική γνώση μπορεί να συμβάλει μόνο στο μετριασμό αυτών».

Γίνεται λοιπόν έντονη και αγωνιώδης η ανησυχία όταν αντιλαμβάνεται κανείς πως ένας τόπος όπως η Χαλκιδική, όμορφος, ζωντανός,

εύφορος, με καλές κλιματικές συνθήκες, έχει μοναδική προοπτική ανάπτυξης, το ξεκοίλιασμα και την άμεση καταστροφή του από χρυσέ-μπορους και νταβατζήδες ή από την άλλη, την όλο και επιταχυνόμενη οικοπεδοποίηση και τσιμεντοποίηση χιλιάδων στρεμμάτων καμένης ή καταπατημένης γης, όπως καταδεικνύουν τα σίλος των τεχνικών εταιρειών και τα μεσιτικά γραφεία που φυτρώνουν σαν τα μανιτάρια. Πάνω από εκατό χιλιάδες εξοχικές κατοικίες στη Νότιο Χαλκιδική, περισσότερα από πενήντα χιλιάδες αυθαίρετα, με ρυθμούς κατασκευής πάνω από 2500 νέα σπίτια χωρίς κατάλληλο πολεοδομικό σχεδιασμό κάθε χρόνο. Οι αρχές συνεχίζουν να αναζητούν τους υπεύθυνους για τις παραπάνω εγκληματικές ενέργειες. Το μαχαίρι για άλλη μιά φορά θα φτάσει βαθιά στο κόκκαλο. Βλαπτικότητα προφανώς δεν είναι μόνο τα μεταλλεία. Υπόγειοι και επιφανειακοί υδάτινοι πόροι, βιότοποι, ακτές και θάλασσες καταστρέφονται, δάση κατακαίγονται, λίμνες μολύνονται και αποξηραίνονται, χωματερές αναθυμιάζουσες διοξίνες, φυτρώνουν παντού και δεν ιδρώνει το αυτί κανενός. Η προ-στασία του περιβάλλοντος υπόκειται στις ανάγκες εξυπηρέτησης των δημόσιων έργων, των χρυσών επενδύσεων και των οικονομικίστικων μονοκαλλιεργειών (βλέπε τουρισμός).

Αυτό που μας παραξενεύει αλλά και μας εξοργίζει δεν είναι τόσο οι προθέσεις μιας εταιρείας, μικρής ή μεγάλης, εισηγμένης ή όχι στο χρηματιστήριο, με ή χωρίς οικολογικό προφίλ ούτε οι περιπαικτικές εκφάνσεις των υψηλόβαθμων διανοητών της ΕΧ ότι ο μόνος χαμένος από τη ματαίωση της προηγούμενης επένδυσης είναι δήθεν η τοπική κοινωνία η οποία κατέχει, όχι επιστημονική, όχι καλλιτεχνική, αλλά «μεταλλευτική παιδεία» ή ακόμη καλύτερα ότι «η υλοποίηση της ολοκληρωμένης αναπτυξιακής πρότασης της ΕΧ θέτει τα θεμέλια για μια μακροχρόνια (πέραν της 30ετίας) βιώσιμη ανάπτυξη (πρόκειται για το νέο ορισμό της βιωσιμότητας) και ότι η υπάρχουσα αλλά και η εν δυνάμει μεταλλευτική δραστηριότητα συνέβαλαν τάχα τα μέγιστα στη διατήρηση του πανέμορφου χαλκιδικιώτικου τοπίου». (εννοούν προφανώς την παραλία Στρατωνίου, το Καρακόλι, τις Σκουριές, τη Γερακινή και άλλα). Εταιρείες είναι ό,τι θέλουν λένε. Δεν ξέρουμε ποιος βαθυστόχαστος συλλογισμός οδήγησε στο παρακάτω συμπέρασμα το γεν.γραμ. του Υπουργείου Ανάπτυξης (ΥΠΑΝ) της προηγούμενης κυβέρνησης Καραμανλή πως «είναι γνωστό ότι

τα κοιτάσματα απαντώνται σε περιοχές όπου οι δυνατότητες άλλου είδους ανάπτυξης είναι περιορισμένες». Μας προβληματίζει η στάση και η λειτουργία του κράτους και των τοπικών αρχών, δημοτικών και νομαρχιακών. Μας προβληματίζει ευκολία δηλαδή με την οποία εκχωρούν δημόσια γη, τα τεχνάσματα που χρησιμοποιούν για να αποχαρκτηρίσουν αυτή τη γη καθώς και η ευκολία αδειοδότησης δραστηριοτήτων που είναι απόλυτα σίγουρο πως δε θα καταφέρουν, ακόμη και αν το επιθυμούν πραγματικά, να σεβαστούν κανένα περιβαλλοντικό κριτήριο λόγω της φύσης της ίδιας της αδειοδοτημένης δραστηριότητας. Μας προβληματίζουν όλες αυτές οι αποφάσεις που παίρνονται ερήμην της τοπικής κοινωνίας και παρά τη δεδηλωμένη αντίθεσή της. Είναι επίσης εντυπωσιακή η αμβλύνοια και κυρίως η ευθυνοφοβία των τοπικών παραγόντων όταν τους δίνεται η ευκαιρία να προτείνουν λύσεις σχετικά με τη μελλοντική ανάπτυξη του υποτιθέμενου τόπου τους. Αναφερόμαστε στη διαχείριση από μέρους των δήμων μας, Σταγ-Ακ, Παναγίας κ Αρναίας, του ΓΠΣ και του Ειδ. Χωρ. Σχεδιασμού για τον τουρισμό. Πρόκειται για σχεδιασμούς και πρωτοβουλίες που αφορούν στις βασικές οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες που θα αναπτυχθούν θεωρητικά στους ενδιαφερόμενους δήμους για την επόμενη 20ετία και που πραγματοποιούνται χωρίς κανενός είδους ενημέρωση προς τους πολίτες/δημότες, κανενός είδους συμμετοχή ή επεξεργασία από τους τελευταίους. Κινήσεις άτολμες, υποκριτικές, στη λογική του αντισταθμιστικού οφέλους δηλ της εξαγοράς, της εργολαβικής εμμονής και του όλα για πούλημα. Ας αναλογιστεί κανείς το πώς διαχειρίζονται το θέμα των ανοιχτών χωματερών, αναζητώντας όχι οριστικές λύσεις μέσω της ανακύκλωσης και της μείωσης του όγκου των σκουπιδιών, αλλά προσπαθώντας να καρπωθούν τα απομεινάρια του 3ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) για τη δημιουργία των ΧΥΤΑ (Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων). Κατά την άποψή τους είναι ίδιοι του πολιτισμού και του είδους μας να παραχώνουμε τις ακαθαρσίες μας.

Η συγκεκριμένη λύση, του Επενδυτικού Σχεδίου Ανάπτυξης (ΕΣΑ) της ΕΧ όπως και αυτές της τουριστικής τσιμεντοβιομηχανίας, είναι λύσεις ολοκληρωτικές και μη αναστρέψιμες. Είναι λύσεις τελικές όσον αφορά στους «ιθαγενείς». Αυτό καθιστά επιτακτική την ανάγκη διερεύνησης λύσεων μέσα από την ενημέρωση (όχι βέβαια από τα

επίσημα ΜΜΕ των μεγάλων συμφερόντων), την ανταλλαγή ιδεών, τον ανοιχτό διάλογο, τη δημιουργία σχέσεων συνεργασίας, την ώριμη σκέψη, την υπέρβαση της λογικής της αρπαχτής, την υπέρβαση της δημοσιοϋπαλληλικής κυριαρχίας. Δεν αρκούν οι μερικές και πρόχειρες αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων περί εναντίωσης στην ανοιχτή εξόρυξη και αποδοχής της υπόγειας εκμετάλλευσης, γιατί απλά οι καταστροφές θα συνεχίσουν να είναι τεράστιες αν όχι μεγαλύτερες όπως ομολογούν ανώτατα στελέχη της εταιρείας. Δεν πείθουν οι προτάσεις τους για τον ειδικό Χωροταξικό σχεδιασμό για τον τουρισμό όταν προβλέπουν μαζί με την ανάπτυξη αγροτουριστικών μονάδων την ασφαλτόστρωση του βουνού ή την κατασκευή γηπέδων γκόλφ. Απαρχή για την εξεύρεση ουσιαστικών λύσεων μπορεί να είναι μόνον ο Αποχαρακτηρισμός της περιοχής από μεταλλευτική και η απαίτηση από τον κύριο υπεύθυνο, το ελληνικό κράτος, να αποκαταστήσει τις μέχρι τώρα ζημιές. Χιλιάδες τόνοι χρυσοφόρων συμπυκνωμάτων, αξίας μεγαλύτερης των 120 εκ ευρώ, εκχωρήθηκαν αντι πυνακίου φακής.

Πιστεύουμε ότι δεν υπάρχει εναλλακτική πρόταση, δεν τίθεται θέμα εναλλακτικής πρότασης, όταν αυτή η πρόταση δεν είναι αποκύημα των ζυμώσεων, του διαλόγου και της αντιπαράθεσης των άμεσα ενδιαφερομένων. Όπως έχουμε τονίσει και άλλες φορές, άμεσα ενδιαφερόμενοι κατά τη γνώμη μας δεν είναι οι τυχάρπαστοι και υπερχρεωμένοι δήθεν επιχειρηματίες αστικής συνήθως προέλευσης με τις φαστ φούντ, και ξενυχτάδικες αυθαιρεσίες τους, ούτε και οι διάφοροι αυτόκλητοι σωτήρες, οι σωτήρες οραματίζονται, άλλοι πηγαίνουν στις τρύπες.

Δεν μας ενδιαφέρει να ανταποκριθούμε σε προκατασκευασμένες προτάσεις με όσο βαρύτερους ή εκκωφαντικούς επιθετικούς προσδιορισμούς και αν συνοδεύονται, περί αειφόρου, βιώσιμης, ήπιας ή παράλληλης ανάπτυξης. Οικονομική ανάπτυξη σε όλες τις γλώσσες σημαίνει άγριος καπιταλισμός. Είναι πλάνη η βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς Ηθική της βιωσιμότητας που με τη σειρά της δεν μπορεί να καλλιεργηθεί χωρίς την ανασύσταση του κοινωνικού ιστού και τη συγκρότηση ενός νέου κοινωνικού φαντασιακού. Είναι αφέλεια να πιστεύει ή να υποστηρίζει κανείς πως η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού θα αποφέρει οποιοδήποτε όφελος στις τοπικές κοινωνίες, γιατί η εκ-

κλησία ΑΕ δεν ανταπέδωσε τίποτα στις τοπικές κοινωνίες, ούτε στη Μ. Παναγία με τα τόσα χρόνια προσκυνηματικού τουρισμού, ούτε στην Ουρανούπολη ή στην Τορώνη όπου συνεχίζει να διεκδικεί γη και ύδωρ σαν να μην έφτανε η μισή Ελλάδα που βρίσκεται υπό την κατοχή της.

Δεν πιστεύουμε ότι στην προκειμένη οι χαλκιδικιώτες διακατέχονται από αυτοκαταστροφικές τάσεις αν και αυτό είναι σύνηθες σύγχρονο φαινόμενο. Πιστεύουμε όμως πως κάποιες τάσεις και συμπεριφορές καθορίζονται με κατηγορηματικό τρόπο από τις εκαστοτε κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες και από τον οικονομικό και συναισθηματικό εγκλωβισμό των εμπλεκόμενων και κυρίως των ασθενέστερων οικονομικά κατηγοριών, των εργατών και των παραγωγών. Αυτών που παρά τις υποσχέσεις για ανάπτυξη και τα τόσα επιτεύγματα της ελληνικής οικονομίας παραμένουν όμηροι της εργασιακής ανασφάλειας και της λειτουργικής ανεργίας. Αυτοί όπως και κάθε άλλος κριτικά σκεπτόμενος κάτοικος της περιοχής, καλούνται να ανατρέξουν στην πολύ σύγχρονη ιστορία τους και να αναλογιστούν ποιο και πόσο είναι το κοινωνικό, ψυχικό αλλά και οικονομικό κόστος που έχουν επωμισθεί, ευελπιστώντας στη μεγαλοκαρδία και ανοιχτοχεριά των προγενέστερων εταιρειών και στα οράματα των παρατρεχάμενων.

Αυτά ως βασική διαπίστωση. Κλείνοντας όμως θέλουμε να επιστήσουμε την προσοχή και σε άλλες δυο διαπιστώσεις που αν και κατά ένα μεγάλο μέρος είναι συνέπειες της πρώτης δεν μας επιτρέπουν να σκεφτούμε πως η κόλαση είναι απλά και μόνο οι άλλοι...

Αναφερόμαστε αρχικά στις σχέσεις μεταξύ των τοπικών κοινωνιών. Σχέσεις που κατά το μάλλον διαμορφώθηκαν στο παρελθόν υπό την επίδραση της σκιάς της ΑΕΕΧΠ & Λ. Σχέσεις ανταγωνιστικές, σχέσεις καχυποψίας, μνησικακίας και εσωστρέφειας. Σχέσεις που μας οδήγησαν στη σκέψη πως ό,τι βλάπτει το διπλανό μας δεν είναι, κατά ένα μαγικό τρόπο, βλαπτικό και για μας. Παλιότερα, για τη συγκεκριμένη επένδυση κάποιοι αποφαινόταν ότι πρέπει να γίνει όπου υπάρχει κοινωνική συναίνεση, λές και ο αέρας ή το νερό να μπορούν να περιοριστούν από τα τοπικά όρια ή από τα άκρως τοπικιστικά κολλήματα. Σκεφτόμαστε και λειτουργούμε ακόμη με βάση τα κατάλοιπα και τις αντιδράσεις που είχε η διαχείριση της περιοχής από τον Μπο-

δοσάκη. Ας γίνει ό,τι γίνει αρκεί να μη γίνει στο σπίτι μας. Κι αν πάλι γίνει στο σπίτι μας δεν πειράζει, η εταιρεία πληρώνει καλά.

Από την άλλη παρατηρούμε τη δυσλειτουργία ή και αποτυχία των τοπικών οριζόντιων κινητοποιήσεων καθώς δεν καταφέρνουν ή δε θέλουν ουσιαστικά να επεξεργαστούν ένα πραγματικά εναλλακτικό πρόταγμα. Να διερευνήσουν δηλαδή το ενδεχόμενο μιας κοινής, των Μαδεμοχωρίων, προοπτικής. Πολύ πιθανόν να οφείλεται, να είναι αποτέλεσμα, του μονοδιάστατου αυτών των αγώνων και των κινητοποιήσεων, είτε πρόκειται για απεργίες και εργατικές διεκδικήσεις είτε για απλές επικαιροποιημένες περιβαλλοντικές κινητοποιήσεις. Πρέπει να αντιληφθούμε ότι το περιβαλλοντικό πρόβλημα είναι ρητά κοινωνικο/πολιτικό και δεν επιδέχεται μερικές ή τυχοδιωκτικές προσεγγίσεις.

Πιστεύουμε πως το εντοπισμένο κοινό πρόβλημα είναι μια καλή αφορμή για την έναρξη πραγματικού κοινωνικού διαλόγου, για τη δημιουργία μιας νέας κοινωνικότητας. Είναι ευκαιρία το θέμα να μπει συνολικά! Γιατί θέλουμε να πιστεύουμε ότι αξίζουμε κάτι καλύτερο και πως είμαστε και ικανοί για κάτι καλύτερο. Μόνο η δράση μας, η δραστηριοποίησή μας, το ενδιαφέρον μας μπορεί να επιφέρει μια κάποια αλλαγή. Πρώτα απ' όλα σε τοπικό/κοινωνικό και γιατί όχι και σε γενικότερο πολιτικό επίπεδο. Να γίνουμε ένας τόπος που χαρακτηρίζεται από τη δημιουργικότητά του και όχι απ' την απελπισία του. Δεν είναι θέμα δεξιάς ή αριστεράς, όλοι γνωρίζουμε ότι και μετά τις τελευταίες εκλογές δεν έχει αλλάξει τίποτα. Αυτό που νοσεί είναι το συγκεκριμένο πολιτικό-πελατειακό σύστημα μέσα στο οποίο βρισκόμαστε όλοι μας. Η αδράνειά μας, η απάθειά μας μπορεί να είναι τελικά συνηγορία.

Τα τελευταία σαράντα χρόνια η τιμή του χρυσού έχει γίνει δείκτης της εμπιστοσύνης που τρέφουν οι καπιταλιστές στο διεθνές νομισματικό τους σύστημα. Όταν η εμπιστοσύνη αυτή κινείται σε υψηλά επίπεδα, είναι χαμηλή η τιμή του χρυσού. Μόλις η εμπιστοσύνη πέσει, ανεβαίνει η τιμή του χρυσού (παρόλο που οι μέσες τιμές του χρυσού εξαρτώνται μακροπρόθεσμα από τη φύση της τεχνολογίας παραγωγής του, καθώς και τους αγώνες των εργαζομένων). Με άλλα λόγια, ο χρυσός είναι πλέον ο μέσος όρος της φανταστικής (σχεδόν θεολογικής) αντανάκλασης του φόβου των καπιταλιστών για *το τέλος του καπιταλισμού όπως τον γνωρίζουν σήμερα*.

Η ιδέα ότι η κρίση θα ξεπεραστεί με το “κυνήγι του θησαυρού” ικανοποιεί ίσως την παράλογη επιθυμία για κάποια μαγική λύση. Είναι όμως μια τέτοια υπερφίαλη σκέψη, ότι ξαφνικά θα “πιάσουμε την καλή” από το πουθενά, σοβαρός τρόπος να μιλούμε για τη ζωή και το μέλλον ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων;

George Caffentzis